ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
БҮРД СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

2022 оны 12 сарын 15 өдөр Дугаар 11/01 Бүрд сум

Сумын Засаг даргын 2021-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт үнэлэлт, дүгнэлт өгөх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.5 "д" дэх заалт, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх заалт, Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт- шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам"-ын 6 дугаар зүйлийн 6.2.3 дах заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1.Сумын Засаг даргын 2021-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2022 оны зорилтын хэрэгжилтийг 89.9 хувь буюу "тодорхой үр дүнд хүрсэн" гэж үнэлсүгэй.

2.Сумын Засаг даргын 2021-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд бүх талын дэмжлэг туслалцаа үзүүлж, үр дүнд хяналт тавьж ажиллахыг иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын төлөөлөгчдөд үүрэг болгосугай.

ДАРГА М.ДЭЖИД

C: My doc:togtool

Засгийн газрын 2021 оны 374 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралт

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН БҮРД СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТ /2022 ОНЫ ЖИЛИЙН ЭЦСИЙН БАЙДЛААР/

№	ХБТББ-т тусгагдсан Зорилт, үйл ажиллагаа	Зорилтыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Үндсэн хэрэгжүүлэх байгууллага	Нийт хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр	Суурь түвшин	Зорилтот түвшин, үр дүн /хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр/ 2022 он			Хүрсэн үр дүн	Хэрэгжилтийн хувь	
							Зорилтот түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлт	Төсөв (сая.төг)	Төсвийн гүйцэтгэл (сая.төг)		ТГ	ИТХ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ											
	1.1.ҮНДЭСНИЙ БАХАРХАЛ, ӨВ СОЁЛ											
1	1 Зорилт 1. Эх хэл, соёл, ёс заншлаа дээдэлсэн эх оронч үзэлтэй эв нэгдлийг эрхэмлэсэн иргэнийг төлөвшүүлэн хөгжүүлж, түүх, соёлын хамгаалан, үндэсний бахархлаа түгээн дэлгэрүүлж, соёл,	Уламжлалт монгол ахуй, өв соёлоо сэргээн хөгжүүлэх, угийн бичгийн бүх нийтээр хөтөлж хэвших, сургалт мэдээллийн ажлуудыг зохион байгуулна.	2021 2024	Соёлын төв	Орон нутгийн төсөв	10 хувь /Угийн бичиг хөтөлсөн айл өрхийн хувиар/	20 хувь нэмэгдүүлэх	-	-	Биет бус өв болох уртын болон богины дуу,ерөөл, магтаал, монгол ардын бүжиг, уул усны тахилга зэргийг 5 удаа цахим видео хийж 2145 хүнд хүрсэн байна. Өвөрхангай аймгийн ЗД-ын орлогчийн албан бичгийн дагуу Сумын ЗД-ын А/57 тоот захирамж гаргуулж Угийн бичиг хөтлөх үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх ажлын хэсэг байгуулан байгууллага бүрт цахим сургалт зохион байгуулж, сургалтад нийт 106 албан хаагч хамрагдсан.	90	

	урлагийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.											
2		Соёлын биет болон биет бус өвийг хадгалах, хамгаалах ажилд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, соёлын өвийн эсрэг гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх ажлыг хууль хяналтын байгууллагатай хамтран зохион байгуулна.	2020 2024	Соёлын төв	Орон нутгийн төсөв	6 үл хөдлөх дурсгалт зүйл хамгаалагдсан	Үл хөдлөх дурсгалт зүйл устах аюулаас урьдчилан сэргийлэх		0.5	“Цахим соёл”, “Соёлын өв-Хөгжлийн дархлаа”, цахим хуудас дээр нийт 5 бичлэг хийж нийт 2500 гаруй хүнд хүргэсэн. Бүрд соёлын төв фейсбүүк хаяг дээрээ орон нутаг судлах танхимын үзмэрүүдийг видео бичлэг хийж ард иргэдэд хүргэсэн. Уртын дуугаа дээдлэн дэлгэрүүлцгээе” аяны хүрээнд “Оломгүй далай” уртын дууг сурсан. Нийт 50 гаруй иргэд оролцсон. Сумын Засаг даргын захирамжийн дагуу сумын нутагт байгаа 28 үл хөдлөх биет өв хамгаалагчдын гэрээг шинэчлэн хийж, хамгаалагчдыг үнэмлэхжүүлсэн. Биет өвүүдийн хамгаалалтын хайс хашааг сэлбэн засварлав. Сумын Засаг даргын захирамжийн дагуу үл хөдлөх дурсгалын улсын тооллог амжилттай явууллаа. Үүнд 14 үл хөдлөх дурсгалыг тоолсон. Соёлын биет бус өвийн улсын тооллог цахимаар бүртгэсэн. Соёлын биет бус өв өвлөн тээгч 11 хүний 2 шилжиж нэмж 2 хүн СББ өвийг өвлөн тээгчээр бүртгэгдсэн.	100	
3		Орон нутгийн судлах танхимыг засварлан тохижуулж, үзүүлэн дэглэлтийг хийж,	2020 2024	Соёлын төв	Орон нутгийн төсөв	200 Музейгээр үйлчлүү	Музейн хашаан дотор	7,6	8,1	Орон нутгийн судлах танхимын сум суртчилах танхимыг орон нутгийн төсвийн 7,600 мян/төгрөгөөр дээвэр болон дотор заслыг хийсэн. Мөн	90	

		үзмэрийн тоог нэмэгдүүлж, иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээг тогтмолжуулна.				лсэн хүний тоо	тохижилт хийх			музейн хашаан доторх амьтдыг сэргээн засварлахад 2-р багийн малчин А. Батбаатар 500,0 мян/төгрөг хандивласан.		
4		Дашравжайлан хийдийн барилгат их засвар хийж, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулахад дэмжлэг үзүүлнэ.	2021 2024	Соёлын төв	Ханди в	Хуучин барилга тай	Барилгад их засвар хийх	80	90	Сумын 90 жилийн ойн бүтээлч ажлын хүрээнд Дашравжайлан хийдийн барилгад Аргай овогт Чүлтэмийн Харваач овогт Ойдовын, Дамирангийн Цэвэгжавын үр хүүхдүүд ач зээ нарын хандив тусламж болон сумын иргэдийн хандив нийт 80 сая / сумын иргэдийн хандиваас 30 сая/ Улаанбаатар хот дахь нутгийн зөвлөлөөс 50 сая / төгрөгөөр засварлаж нээлтийн үйл ажиллагааг 09 дүгээр сарын 24 -нд ёслол төгөлдөр зохион байгуулсан. Нээлтийн үйл ажиллагаанд Наро банчэн гэгээнтэн ирж иргэдэд хандаж ном айлдсан. Уг арга хэмжээнд 500 гаруй иргэд оролцсон байна. Барилгын засвар хийх, нээлтийн бүх ажиллагааг нутгийн зөвлөлөөс Ч. Баярсайхан хурандаа хариуцаж нутгийн удирдлагуудтай иргэдтэй хамтран гүйцэтгэсэн байна.	100	
1	Зорилт 2. Соёл, урлагийн байгууллагын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, соёлын үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар	Соёл, урлагийн нэгдсэн арга хэмжээ, уралдаан, наадам зохион байгуулан, хүүхэд залуучууд, ардын авьяастнуудын авьяас билгийг нээн хөгжүүлж, түгээн дэлгэрүүлнэ.	2020 2024	Соёлын төв	Орон нутгийн төсөв	Арга хэмжээний тоо 2	Хөгжим бүжиг дууны дугуйлангуудыг хичээллүүлж хүүхэд залуучуудын авъяасыг хөгжүүлэн			- Олон улсын эмэгтэйчүүдийн эрхийг хамгаалах өдөрт зориулан “Бүсгүй цэцэг” хөтөлбөрт цэнгүүнийг зохион байгуулсан. Нийт 80 иргэн оролцсон байна. - Зэсэгт хүчний 101 жилийн ой Монгол цэргийн өдөрт зориулан “ Тэнгэрлэг эрчүүд” хөтөлбөрт цэнгүүн зохион байгуулж уг арга	100	

	үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг өргөжүүлэн, мэргэжлийн хүний нөөцөөр хангана.						иргэдэд урлаг соёлоор үйлчилнэ	0,425	0,425	хэмжээнд нийт 50 иргэн оролцсон байна. - Нийтийн цэнгээнт бүжгийг 7 хоногийн Пүрэв гараг бүр зохион байгуулж байна. - Малчдын зөвлөгөөний арга хэмжээг ЗДТГ-тай хамтран зохион байгуулсан. “ - Уртын дуугаа дээдлэн дэлгэрүүлцгээе аяны хүрээнд Есөнзүйл сумын соёлын төвийн дарга н. Нарангэрэлийг урин албан байгууллагын ажилчид, иргэдийн дунд уртын дууны тухай олголт өгөх “ Оломгүй далай” уртын дууг хэрхэн дуулах талаар сургалт зохион байгуулсан. Нийт 40 хүн оролцсон. - “Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх- Орчны бохирдлыг бууруулах” зорилтот жилийн ажлын нээлтийн үйл ажиллагааг хөтлөх, урлагийн номер үзүүлэх зэрэг үйл ажиллагаанд хамтран оролцсон. - Олон Улсын хүүхдийн эрхийг хамгаалах өдөрт зориулан хүүхдүүдийн дунд нас насны онцлогт тохируулан 5 төрлийн уралдаан тэмцээн зохион байгуулж нийт 150 хүүхэд оролцсон байна. - “ Морь, бөх цоллоочдын анхдугаар уралдааныг зохион байгуулсан - Аймгийн “Эх орон танаа” цэргийн дууны уралдаанд Ц. Даваадорж 1-р байр “Хаврын		

										баяр -2022 бүжгийн их наадамд ардын бүжгийн дунд насны ангилалд О. Оюунсайхан тусгай байр эзэлсэн. - Аймгийн аварга шалгаруулах спорт бүжгийн тэмцээнд Ц. Энхцэцэг багштай бүжгийн хамтлаг мөнгө, хүрэл медаль хүртсэн байна. - “Авьяаслаг Бүрдчүүд-2022” урлагийн наадам амжилттай болж өндөрлөлөө. Байгууллагынхаа нийт дүнгээр ЕБС- ийн хамт олон "Тэргүүн” байр, Аж ахуй нэгжүүд " Дэд " байр, Хөөврийн гүүр багийнхан " Гутгаар” байр тус тус эзэллээ.Төрөл тус бүрд нь шилдгүүдээ тодруулсан.		
2		Соёлын төвийн гадаах талбайг хайсжуулж, ногоон байгууламж бий болгох, шаардлагатай дуу,гэрэлтүүлэг,техник тоног төхөөрөмж, хувцас хэрэгслээр хангаж, мэргэжлийн танхимуудыг тохижуулж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.	2021 2022	Соёлын төв	Улс, аймаг орон нутгийн төсөв хандив	Шинэ Барилга тай	Шаардлага хангасан тоног төхөөрөмжтэй болох	17,5	64,8	Сумын соёлын төвийн гадаах талбайны хайсыг орон нутгийн хөгжлийн хөрөнгө 10 сая төгрөгөөр “Өсөх ирээдүй” бүлэг хийж гүйцэтгэсэн. Сумын 90, 91 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэхтэй холбогдуулан соёлын төвд шаардлагатай байгаа тоног төхөөрөмжийн дэмжлэг үзүүлэх талаар аймгийн удирдлагууд, УИХ-ын гишүүдэд хүсэлт тавьсаны үр дүнд Улсын төсөв хөрөнгө оруулалтаар 20 сая төгрөгний техник хэрэгсэл, аймгийн засаг даргын шийдвэрээр 14 ширхэг лед гэрэл, сумын 90, 91 жил, сургуулийн 80 жилийн ойг тохиолдуулан төгсөгчдийн хандиваар дуу бичлэгийн студ тоног төхөөрөмж, 2 ширхэг мак гэрэл	100	

										зэрэг 10,900,0 мянган төгрөгний тоног төхөөрөмжтэй болсон. Сумын орон нутгийн төсвөөс / канон камера 24-105 дуран, камерийн дагалдах, суурин компьютер, компьютер дэлгэц, зөөврийн хард, видео гэрэл, микрофон, гэрэл ойлгогч/ студийн тоног төхөөрөмж нийт 17,500.000 төгрөгний хэрэгсэл худалдан авсан байна. Бүжгийн хувцас 16ш дээлийн үнэ 3,840,0 мянган төгрөг нутгийн зөвлөлийн хандиваас, гутал 16 ш сумын соёлын төвийн төсвийн хөрөнгө 1,568,0 мянган төгрөгөөр худалдан авсан байна. Соёмбот хөшөө босгоход зориулж нийт 6,600,0 мян/ төгрөг зарцуулсан байна.		
3		Иргэдэд зайны болон нүүдлийн соёл урлагийн үйлчилгээг жил бүр хүргэж, сумын соёлын төвийг соёлын өв хариуцсан ажилтантай болгоно.	2021 2024	Соёлы төв	Орон нутгий төсөв		Багийн өдөрлөг БИНХ-ын дараа нүүдлийн номын сан, соёлын үйлчилгээ үзүүлэх		-	Сумын ЗДТГ-тай хамтран 5-н багийн иргэдийн дунд урлаг, спортын наадам зохион байгуулсан. Улсын аварга малчдын цолны наадмын үйл ажиллагаанд зориулан урлагийн тоглолт үзүүлсэн. Наадамд 200 гаруй иргэд оролцсон байна.	100	
4		Сумын соёлын төвийн хүний нөөцийг бэлтгэн мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангах.	2021 2024	Соёлы төв	Хувийн зардал	5 Бүтэц, орон тоо	Мэргэжлийн Боловсон Хүчнээр хангагдах			Хөгжмийн багш Си Ти дээд сургуулийг хөгжмийн багшаар төгссөн. Мөн Глобал удирдагч их сургуульд цахимаар болон танхимаар хосолсон сургалтаар суралцаж байна.	70	

5		Ном, соёлын Үйлчилгээний оновчтой хэлбэрийг бий болгож, номын санг цахим болгон, фондод баяжилт хийнэ.	2021 2024	Соёлы төв	Орон нутгий төсөв	7545 номыг цахим бүртгэлд оруулсан	Шинээр ном нэмэгдүүлэх	0,5	3,5	Номын сангийн фондод байгаа нийт 7545 номыг цахим бүртгэлд оруулж уншигч олонд хүргэн үйлчлэж байна. 700 иргэнд 1172 ном уншуулсан. Шинээр номын фондод сүүлийн үеийн уран зохиолын болон хүүхдийн үлгэрийн нийт 153 ширхэг номоор баяжууллаа. Сум байгуулсагдсаны 90-н жилийн ойн баяраар төгсөгчдийн 1,533000 төг хандиваар хүүхдийн болон танин мэдэхүйн нийт 74 ширхэг номтой болсон. “Алаг адуу” ТББ -аас 1,500,0 мян/ төгрөгийн үнэлгээтэй ном хандивласан. Сумын номын санд шинээр 500,0 мян/төгрөг зарцуулсан.	100	
6		Соёлын ажилтнуудыг хөрш зэргэлдээ болон бусад аймаг, суманд туршлагасудлуулах, сургалтанд хамруулж, чадавхижуулна	2021 2024	Соёлы төв	Орон нутгий төсөв	1 арга хэмжээ	туршлага судалсан байх		0,393	Соёлын ажилтнуудын туршлага солилцох арга хэмжээг Хайрхандулаан суманд болж уг арга хэмжээнд байгууллагын ажилтан албан хаагчид бүрэн хамрагдсан. Мөн Зүүн бүсийн Соёлын төвүүдийн нөхөрсөг уулзалт арга хэмжээ Өлзийт суманд зохион байгуулагдаж спорт, урлагийн арга хэмжээнд амжилттай оролцож спортын төрөлд багийн нийт дүнгээр 1-р байр эзэлсэн.	100	
7		“Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл-II” арга хэмжээг хэрэгжүүлж, соёл, урлагийн эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.	2020 2024	Соёлын төв	Орон нутгий төсөв	1 Арга хэмжээний тоо	1 Арга хэмжээний тоо		0,3	Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл-II -ийн хүрээнд “Эрийн хийморь” морь бөх цоллоочдын анхдугаар уралдааныг анх удаа суманд зохион байгуулсан. Шинэ номын үзэсгэлэн танилцуулга гаргаж иргэдэд үйлчилсэн. Биет бус өвлөн тээгч 2 хүнийг шинээр бүртгэсэн. Сур суран эдлэл 2.	100	

8		“Сонгодог урлаг-III” хөтөлбөрийг өөрийн сумандаа хэрэгжүүлж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.	2021 2024	Соёлын төв	Орон нутгий төсөв	1	Сургалт явуулах			Дуу хөгжим, бүжгийн дугуйлангийн сурагчдад сонгодог урлагийн талаар сургалт явуулж сонгдог урлагийн сор бүтээлүүдийн талаар анхан шатны ойлголт өгөв.	70	
	1.2.ЭРҮҮЛ МЭНД											
1		Зорилтот насны иргэдийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг, хорт хавдрын 7 төрлийн илрүүлгийн үзлэгт хамруулна.	2021 2024	ЭМТ	Улсын төсөв 1,250	Нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хувь-100	100%-д хүргэн бүрэн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах			Эрүүл мэндийн төвийн даргын 2022 оны 11 сарын тушаалаар хорт хавдрын 7 төрөл, артерийн даралт ихсэх, чихрийн шижингийн эрт илрүүлгийн эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд тогтмол хамруулах талаар Амбулатори болон яаралтай тусламж, хэвтүүлэн эмчлэх тасаг, өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж, үйлчилгээг тасралтгүй үзүүлэх шаардлагатай журмыг батлан ажиллаж байна. Хуваарийн дагуу тусламж, үйлчилгээ үзүүлж байгаад тогтмол дотоод хяналт хийж, дүгнэлтийг удирдлагын багт танилцуулан ажиллаж байна. Умайн хүзүүний хорт хавдар илрүүлэгт 74,5 % хамрагдалттай, Умайн хүзүүний үрэвсэлтэй 50 эмэгтэйг эмчлэн эрүүлжүүлсэн байна.Артерийн даралт ихсэлт илрүүлэгт үзлэгт 1123 иргэн хамрагдахаас 1013 хамрагдаж 90,2% байна. Хөхний үзлэгт 20-60 насны 756 эмэгтэй хамрагдахаас 384 харагдаж 51%- тай байна. ЧШ 860 иргэнээс 808 хамрагдаж 94%-тай явагдаж байна.Халдварын бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмээний талаар тухай бүрт зөвөлгөө өгч ажиллаж байна. Мөн	100	

										эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнгүүд, ажилчддаа эмнэлзүйн зааврыг эмч эмнэлгийн ажилчдын дунд дотоод сургалтыг зохион байгуулан удирдамжийг мөрдөн ажиллаж байна. Шаардлагатай үйлчлүүлэгчийг лавлагаа шатлалын байгууллагад шилжүүлж, хянаж, эргэн мэдээлж байна		
2	Зорилт 1. Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх тогтолцоог бэхжүүлж, орчин үеийн оношилго, эмчилгээий технологийг нэвтрүүлэн, эрүүл	Иргэдийн эрүүл Мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх сургалт, сурталчилгааг тогтмол зохион байгуулж, эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүл арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ.	2021 2024	ЭМТ	Улсын төсөв 300	40 удаа	45 удаагийн сургалт сурталчилгаа өгөх			ЗГ-ийн 224 тогтоолын дагуу сар бүрийн товлолт өдрүүдээр иргэдэд эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгаа хийж, гарын авлага, боршуурыг боловсруулан тарааж мөн цахим орчинд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлэх иргэдэд эрүүл мэндийн талаарх мэдээ мэдээлэл, шторк, ведио бичлэгийг олон нийтэд түгээж эрүүл мэндийн боловсролыг тасралтгүй олгон ажиллаж байна. Бүрд эрүүл мэндийн төв цахим хаягт хандах иргэдийн тоо тогтмол нэмэгдэж байна. 2021 онтой харицуулхад 120 хүнээр нэмэгдсэн үзүүлэлтэй байна.	100	

	мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна											

3		Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулж, өвчлөлийг бууруулна.	2021 2024	ЭМТ	Улсын төсөв	Урьдчилсан сэргийлэх үзлэгт хамрагдсан хувь	Халдварт өвчингүй болох			Сүрьегийн эрт илрүүлэгт үзлэг оношлогоог Глобаль сангийн дэмжлэгтэй сүрьеэгийн төслийн хүрээнд монголын сумын эмч, мэргэжилтнүүдийн холбоотой хамтран ЭМТ-өөс сүреэгийн сорцыг БОЭТ-ийн лабораторруу 4 сорьцыг зөөвөрлөн ажиллаа. Сорьцын хариу сөрөг гарсан байна.БЗДХ-ыг илрүүлэх тэмбүү 137, ДОХ/ХДХВ 137 хүнд тус тус шинжилгээ хийснээс 1 тэмбүүтэй гарсан. илрэсэн 1 иргэнээ эмчлэн эрүүлжүүлсэн байна. Бэлгийн замаар дамжих халдвар илрүүлэх шинжилгээнд жирэмсэн эмэгтэй ХДХВ/ДОХ-ын шинжилгээ -33, тэмбүү илрүүлэх шинжилгээ –33 авч үзлэг хийсэн эдгээрээс жирэмсэн эхчүүдийн хариу бүгд сөрөг гарсан байна.Элэгний В вирус, С вирусыг 233 иргэнд хийж 3 иргэн илрэсэн. 1 иргэн эмийн эмчилгээнд харуулсан. 2 иргэн нь ачаалал тоолуулах шинжилгээнд илгээн ажиллаа.	100	

4		Эх хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг дэмжиж ажиллана.	2021 2024	ЭМТ	15000 Улсын төсөв	Жирэмсний хяналт 93,7 хувьтай	95 хувьд хүргэх			Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг хамгаалах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гарган хэргэжилтэд дүгнэлт хийн ажиллаж байна. Нөхөн үржихүйн 15-49 насны 765 эмэгтэйчүүдийн судалгааг шинэчлэн гаргаж шилжилт хөдөлгөөний хяналтыг тогтмол хийж байна. Нөхөн үржихүйн насны эмэгтэйчүүдийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгийг 2 удаа хийж нийт 435 эмэгтэйчүүд буюу 56,8%-ийг үзлэг шинжилгээнд хамруулсан . Өвчтэй илэрсэн 86 эмэгтэйг эмчлэн эрүүлжүүлсэн, 24 эмэгтэйг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг шинжилгээнд лавалгаа шатлалын ЭМБ-д онош тодруулахаар илгээсэн, үүнээс 3 эмэгтэйг умайн хүзүүний хоргүй хавдрын хагалгаанд орсон. Мөн 2 эмэгтэй цөсний хагалгаанд орсон бусад 19 эмэгтэй өөрийн ЭМТ-д эмчилэн эрүүлжүүлсэн . 2022 онд эх нярайн эндэгдэл гаргаагүй ажилласан. Жирэмсэний хяналтанд 44 эхийг авч эхийг эхний 3 сарын хяналтанд авч эхний сартай жирэмсэн хяналт 90,2%- тай байна. Энэ онд БОЭТ -д 25 эх, сумын ЭМТ-11 эх, ЭХЭМҮТ,болон өөр аймаг суманд -8 эх эсэн мэнд амаржсан. Энэ онд эмчийн хяналтанд орсон нийт-44 жирэмсэн эхээс эхний 3 сартай эмчийн хяналтанд орсон жирэмсэн эх буюу 90,2% нь эхний 3-н сартайдаа эмчийн хяналтанд орсон байна. Жирэмсний хяналтыг холбогдох журам,	100	

										удирдамж, эмнэлзүйн зааврын дагуу хийдэг.Жирэмсэн эхийг 100% сумын эмчийн хяналтанд авсан байна. Жирэмсэн эхчүүдийн шилжин явах, шилжин ирж байгаа хөдөлгөөнийг тогтмол хянаж жирэмсэн эхчүүдийн програмд тогтмол тухайн шилжин очиж байгаа сум өрхийн эрүүл мэдийн төвд мэдээлж байна. Шилжин ирж байгаа эхчүүдийг хяналтанд бүртгэн, эмчийн үзлэгт хамруулж байна.		

5		Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийн үзлэгийг жилд нэг удаа зохион байгуулна.	2021 2024	ЭМТ	Улсын төсөв	Цэргийн насны 112- 74 хамрагдсан	Бүрэн хамруулах			Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийг дэмжих, эрүүлжүүлэх үйл ажиллагааг эрчимжүүлэж, эрчимжүүлэлтийн хувь урьд оноос 20-иос доошгүй хувь нэмэгдүүлсэн байна. цэргийн насны 120 залуучууд хамрагдахаас 92 хамрагдсан. Анхан шатны ЭМТ-д эмчлэн эрүүлжүүлэх боломжтой 78 залууг эмчлэн эрүүлжүүлсэн байна.	100	
1	Зорилт 2. Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний технологийг нэвтрүүлнэ.	Сумын эрүүл мэндийн Төвийн лабораторийн шинжилгээний аппаратуудыг шинэчлэнэ. (Цус болон шээсний анализатор)	2021 2024	ЭМТ	2000 Улс, орон нутгий төсөв	Шээсни Анализ -ортой болсон	Цусны ерөнхий шинжилгээний аппарттай болох		1,750	Цусны ерөнхий шинжилгээний аппарт,шээсний анализаторийн аппарат Медбуян ХХК худалдан авч ашиглаж байна.	100	

2		Эрүүл мэндийн салбарт эмнэлзүйн олон улсын стандарт UpToDate платформ, бүртгэл, хяналтын цахим тогтолцоог нэвтрүүлэн, эм, эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлыг хангаж, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	2021 2024	ЭМТ	Улсын төсөв 15000	-	Up To Date-ын платформ, бүртгэл, хяналтын цахим тогтолцоог бүртгүүлнэ .			Өөрийн харъяаллын 3029 хүн амын бүртгэл, мэдээллийг жил бүр шинэчлэн хөтөлж, баяжилт хийж, эрүүл мэндийн 5 бүлгээр ангилсан. Мэдээллийг тусламж, үйлчилгээний төлөвлөлт, зохион байгуулалтанд ашиглаж, Бүртгэл, мэдээлэлтэй холбоотой ЭМС-ын 2019 оны А/611 тушаалын ӨЭ-1 анхан шатны бүртгэлийн маягтыг хөтөлж байна.	100	
1	Зорилт 3. Эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийг бүрдүүлж, мэргэшүүлэн, чадавхыг нэмэгдүүлж, нийгмийн хамгааллыг дэмжинэ.	Эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийг хангах, боловсон хүчинг тогтвор суурьшилтай ажиллуулахад дэмжлэг үзүүлнэ.	2021 2024	ЭМТ	Улс, Нутгий төсөв	Дэмжсэн хүний тоо-	2			Эрүүл мэндийн ажилтны нийгмийн хамгаалаллыг сайжруулж, тасралтгүй хөгжих боломжийг нэмэгдүүлэх замаар чадварлаг хүний нөөцийг бүрдүүлэх, сэтгэл ханамжийг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд 2022 оны эхэнд эрүүл мэндийн төвийн эмч ажилчидтай албан тушаалын тодорхойлолт болон хөдөлмөрийн гэрээг байгуулан ажиллаж байна. ЭМТ-ийн эмч эмнэлгийн мэргэжилтэн, ажилтануудаа жилд нэг удаа БОЭТ-д урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоо шинэжилгээнд хамруулан ажиллаа. Дархлаажуулалтын сувилагч жирэмсэний амралттай байгаа учраас ээлжийн нэг сувилагчийг	70	

2										Улаанбаатар хотод сурган ажиллуулж байна. Эрүүл мэндийн ахлах сувилагч нарын группд ажлын байрыг зарлан Ховд аймгийн БОЭТ-өөс 2 сувилагч шинээр ирж ажиллаж байна. Одоо 22 оронтой ажилахаас 18 ажилтантай эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлэн ажиллаж байна Эмчийг тогтвор сууршилтай ажиллуулах нийгмийн хангамжийг сайжруулах зорилгоор эмчийн байранд 2019 онд их засвар, 2020 онд дулааны шугамтай холбож амьдрах орчинг сайжруулсан байна.		
3		Эрүүл мэндийн салбарын ажилтнуудын улирлын урамшуулал, ур чадварын нэмэгдлийг тэдгээрийн харилцаа, хандлага, ёс зүйн үнэлгээтэй уялдуулан олгодог тогтолцоонд шилжүүлнэ.	2021 2024	ЭМТ	Улсын төсөв	Улирлын урамшуулал, ур чадварын нэмэгдүүлэх, үйлчилгээний менежментийг сайжруулсан байгууллагын тоо-0	Ажилчдын үр дүнгийн урамшууланлыг нэмэгдүүлж	18	18	ЗГ-ын 2019 оны 395 тогтоолыг үндэслэн ЭМТ-ийн эмч эмнэлгийн мэргэжилтэн ажилчдын ажлыг сар бүр дүгнэн ажлын ачаалалтай уялдуулан улирлаар нь үр дүнгийн урамшуулал болон ур чадварын нэмэгдлийг олгож байна. Ажлыг дүгнэхдээ ажилтан бүрээр хийсэн ажлын тайланг бичүүлж ажлын байранд хяналтыг дотоод хяналтын баг хийж удирдалгын баг, чанарын багт тайлагнаж байна.	100	
1	Зорилт 4. Эрүүл мэндийн мэндийн төвийн барилга	Сумын эмчийн байрны гадна талд тохижилт хийнэ.	2021 2024	ЭМТ	Орон	байртай	Хайсжуулах Жорлон, Муу усны Нүхтэй болох			Засаг даргат уламжилсан.Хөрөнгө мөнгөгүйгээс хийгдээгүй.	30	

	байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан, стандарт, чанарын шаардлага хангасан тэгш хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үзүүлэх орчныг бүрдүүлнэ				нутгий төсөв							
2		Эрүүл мэндийн төвийг шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангаж, түргэн тусламжийн автомашиныг шинэчилж, хөдөөгийн багийн эмч нарыг унаажуулна.	2021 2022	ЭМТ	Улсын төсөв		Машинтай болох	24	24	2021 онд аймгийн удирдлагууд, ЭМГ, улсын их хурлын гишүүдэд хүсэлт уламжлаад байна. Мөн энэ онд шинээр цусны хагас автомат анализатор-1, автомакс 20л -1,автомакс жижиг/0.5л/-1,ариутгалын мананцар үүсгэгч-1,яаралтай тусламжийн ор-1, цахилгаан үүсгүүр мотор -1, угаалгын машин-1, индүү-1,Даралтын аппарат чагнуур-3, пульсоксиметр-5, ком, компьютер-3, нөүтбүүк-2, мотоцикл-1 зэргээр хангагдлаа. Засаг даргын нөөцөөс 10л 2 ширхэг хүчил төрөгчийн болланыг худалдан авах 1000.000 төгрөгийг шийдвэрлэв. Сумын удирдлагын зүгээс эмнэлэгийн түргэн тусламжийн машинтай болгох удаа дараалан хүсэлт тавьсаны үр дүнд сумын хүн эмнэлэгт	100	

										2022 оны 5-р сард Тоёото Пробокс" маркийн суудлын автомашинтай болсон. Шээсний анализаторийн аппарат, дуслын сандал, шарлагын аппарат, сувилагчийн тэргэнцэр, каварц, зэргийг худалдан авсан байна.		
3		Уламжлалт анагаах ухааны төвтэй болж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжээр хангах, уламжлалтын эмч, сувилагчийг орон тоогоор ажиллуулана	2021 2024	ЭМТ	Орон нутгий төсөв		Уламжлал тын эмчтэй болох			Уламжлалтын тоног төхөөрөмжийн жагсаалтыг гаргаж Засаг дарга, ЭМГ-т хүсэлт хүргүүлсэн. 8 сард 2 уламжлалтын эмч их эмч ирж 1 сар ажилласан. Одоогоор уламжлалтын эмчийн хүний нөөц дутагдалтай байна.	70	
4		Эмгэг анатомын (морог)байрыг шинээр барих.	2021 2022	ЭМТ СЗДТГ	Орон нутгий н төсөв		Барилга бариг дсан байна	25	25	Мооргийн барилгыг 25 сая төгрөгөөр засварлан ашиглагдаж байна.	100	
5		Эмнэлгийн түргэний машины гражыг дулаан шугамд холбоно.	2021 2024	ЭМТ	Орон нутгий төсөв		Холбосон байх			Төсөв санхүүгийн хүрэлцээгүйгээс биелэгдээгүй.	30	
6		Эрүүл мэндийн төвөө түшиглэн шүдний кабинеттэй болно.	2021 2024	ЭМТ	Орон нутгий төсөв		Шүдний кабнеттай болсон байна.			Төсөв санхүүгийн хүрэлцээгүйгээс биелэгдээгүй.	30	
	1.3. Биеийн тамир											
1		Сумыг нийтийн биеийн тамирын арга зүйчтэй болгож, нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлнэ.	2020 - 2024	ЗД	Улсын төсөв	1	Үйл ажиллагаа тогтмолжс он байна.			Сумын нийтийн биеийн тамирын арга зүйчтэй болж нийтийн биеийн тамирын үйл ажиллагаа нь тогтмолжсон.	100	
	Зорилт 1 Нийтийн биеийн тамирыг	Залуучуудын хөгжлийн төвийг түшиглэн , спорт заал ,фитнес клубын үйл	2022 , 2024	НБМ Биеийн тамрын	Орон нутгий төсөв	Байр Тоног Төхөөр өмжтэй	Үйл ажиллагаа тогтмолжс он байх			2021 онд Залуучуудийн хөгжлийн төвд Богдын буян ХХК фитнесс, спортын 59 ширхэг тоног төхөөрөмж нийт 23.880.000	100	

2	бүх нийтийн хөдөлгөөн болгож хөгжүүлэн мэргэжлийн спортыг дэмжиж, биеийн тамир спортод ээлтэй орчныг бүрдүүлнэ.	ажиллагааг тогтмолжуулна.		арга зүйч						төгрөгний тоног төхөөрөмжийг байрлуулсан боловч 2020 онд Залуучуудын хөгжлийн төв, спорт заалны паар хөлдсөн учраас үйл ажиллагаа явуулах боломжгүй байсан. 2021 оны 8 сард Спорт заалны дээвэр, хана тааз, шал, сантехник, Залуучуудын хөгжлийн төвийн сантехникийг засварлаж халаалт өгөн 11 -р сараас үйл ажиллагааг тогтмол ажлуулж байна. Сумын залуучууд хөгжлийн төвд “Эртэч Монгол” аяны хүрээнд тогтмол 30 хүн 3 сарын хугацаанд хамрагдсан байна.		
3		Үндэсний болон багийн спортын төрлүүдийг хөгжүүлэн, дэмжлэг туслалцаа үзүүлж ажиллана	2021 - 2024	НБМ Биеийн тамрын арга зүйч	Орон нутгий төсөв ханди		шатар, гар бөмбөг, сагсан бөмбөг, чөлөөт болон жудо бөх			2022 оны мас-рестлингийн өсвөр үе, насанд хүрэгчдийн азийн аваргын сорилго тэмцээнд Л.Мөнхочир амжилттай орлцож мөнгөн медаль хүртэж азийн аваргад оролцох эрхээ авлаа. 2022 оны 5 сар болсон чөлөөт бөхийн Олимпын аварга Жон,Петорсны нэрэмжит олон улсын тэмцээнд М.Ханхүү Мөнгөн медаль хүртсэн байна. 2022 оны 5 сард Л.Чихэнбэ агсаны нэрэмжит зүүн бүсийн тэмцээнд насанд хүрэгчидийн тэмцээнд охидын баг 2 байр эзэлж мөнгөн медаль хүртсэн байна . Чөлөөт бөхийн өсвөрийн аймгийн аварга шалгаруулах Э.Гонгор,М.Ханхүү О.Дөлгөөнбат, Н.Золжаргал, Э.Мөнхоргил нар алтан медаль, Э.Баттогтох, О.Тэмүүлэн, О.Энхтуул, М.Болортуяа нар мөнгө медаль, Э.Түвшинтөр, Б.Дашням,		

									1,5	Ч.Даваажаргал, Г.Лхагвадорж, Б.Энхжаргал, Т.Эрдэнэпил, Д.Цэрэндулам нар хүрэл медаль хүртсэн байна. Өсвөрийн сумо бөхийн аймгийн аварга шалгаруулах тэмцээнд Э.Мөнхтөр мөнгөн медаль хүртсэн байна. - Өвөрхангай аймагт зохион байгуулагдсан “ Миний нутаг сайхан” спортын наадамд сумаас 48 тамирчин спортын 8 төрлөөр өрсөлдөн олс таталтын төрөлд 2-р байр мөнгөн медаль, ахмадын хийн дасгал 5-р байр, эмэгтэй гар бөмбөг 5-р байр, эрэгтэй гар бөмбөг 8-р байрт орсон. - Үндэсний спортын 7-р наадамд Д. Охинтогтох, Б. Баярмөнх, Ц. Эрдэнэчулуун нар амжилттай оролцов.	100	
4		Иргэдийн бие бялдрын түвшин тогтоох, заавал биелүүлэх норм, нормативын сорилыг насны ангиллаар жилд 1 удаа авч хэрэгжүүлнэ	2020 - 2023	НБМ Биеийн тамрын арга зүйч	Орон нутгий төсөв	1	1 удаа авах			2021 оны 10 сард 16-54 насны төрийн болон аж ахуй нэгжийн албан хаагчид болон хүүхдүүдээс бие бялдарын орил авлаа. Үүнд 16 настай хүүхдүүдээс 15 хүүхэд сорилд хамрагдаж төрийн болон хувийн аж ахуй нэгжээс 37 албан хаагчид хамрагдсан байна .	70	
5		Багуудын дунд “Миний нутаг сайхан” спорт, урлагийн наадмыг жил бүр зохион байгуулна	2021 - 2024	НБМ Биеийн тамрын арга зүйч		1	1 удаа зохион байгуулах			"Иргэдийн наадам 2021"-ыг 12 дугаар сарын 24-нд тусгай удирдамжийн дагуу зохион байгуулав. үүнд 1,2,3,4,5 -р багийн нийт 140 гаруй иргэд оролцсон. тэмцээнийг ИТХ, ЗДТГ хамтран зохион байгуулав. уг тэмцээнд 1-р байранд Онгоны 5-р баг 400,000 төг 2-р байранд Их боригдойн 2-р баг 300,000 төгрөг, 3-р байранд	100	

					Орон нутгий төсөв ханди				2,8	Донгитын 3-р баг 200,000 төгрөгөөр тус тус шагнагдсан. Тэмцээний шагналд ИТХ 450,000, Засаг даргын нөөцөөс 900,000 төгрөгийг зарцуулсан байна. 2022 оны 8-р сарын 4-ны өдөр сумын багуудын дунд эрэгтэй, эмэгтэй гар бөмбөг, дардас, олс таталт,дэмбээ, нийтийн монгол бөх гүүтэй айлын гүзээ хүү, охин, гар барилдаан хөгжөөнт буухиа, дуэт дуу, багийн мэндчилгээ зэргийн зохион байгуулсан. 1-р байранд Ар жаргалантын 1-р баг, 2 -р байранд Өвөрхөшөөтын 4-р баг, 3-р байранд Их боригдойн 2-р баг тус тус эзэлсэн байна. Нийт 300 -аад иргэн оролцсон байна. Алтангэрэл сан ивээн тэтгэсэн. Нийт 2,800.00 төгрөг зарцуулсан.		
6		“Шатар” хөтөлбөрийг сумын онцлогт тохируулан үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.	2021 - 2024	НБМ БТ-ын Арга Зүйч	Орон нутгий төсөв	20%	25%			Шатар хөтөлбөрийг СӨББ амжилттай хэрэгжүүлж байна. СӨББ дээр 4-5 насны 23 хүүхэд, Ерөнхий боловсролын сургуульд шатрын өрлөн хүү клубт нийт 32 сурагч хичээллэж байна. Ахмадууд ахмадын байрандаа шатар тоглодог.	90	
7		Залуучуудын хөгжлийн төв, спорт зааланд их засвар хийнэ.	2021 - 2024	НБМ БТ-ын арга зүйч	Орон нутгий төсөв		Засвар хийгдсэн байна	60	60,265 ,278	Сумын залуучуудын хөгжлийн төв, спорт заалны сантехникийн засварыг ӨВ ДУЛААН ХХК 22.000.000 төгрөгөөр засварласанаар үйл ажилгаагаа хэвийн явагдах нөхцөл бүрдсэн байна. Залуучуудын хөгжлийн төвийг тоног төхөөрөмжөөр хангасан. Спорт заалыг 38,265.278 төгрөгөөр ПҮЛҮҮ БУМБА ХХК их засварыг хийсэн	100	

	1.4. Боловсрол											
1	Багш, Сурагчдын сурч, хөгжих сайжруулж сургалтын чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	Сургуулийн спорт тоглоом, биеийн тамирын талбайг шинэчилнэ.	2022 - 2024	ЕБС	Орон нутгийн төсөв иргэди ханди	Хуучин талбайтай	биеийн тамирын гадаа талбай шинээр байгуулсан байна	12	16	Биеийн тамирын гадна талбайг орон нутгийн хөгжлийн сангийн 12.000.000 төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар сургуулийн өмнө талбайд шилжүүлэн, сагсан бөмбөг, волейболын талбайг шинээр хийж байгуулсан. 2007 оны төгсөгчид 4.000.000 төгрөгийн бөхийн дэвжээ хандивласан. Сагсан бөмбөг, волейболын 5 бөмбөг шинээр нөхөн хангасан.	100	
2		Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл барьж, гадна талбайг тохижуулна.	2022 - 2024	СӨББ	Улсын төсөв	Өргөтгөлийн зураг төсөв хийгдсэн	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн ажил хийгдэж эхэлсэн байна.		Тоглоом-20,0 Хайс-4,500,0 Газрын зураг 0.1 -	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга баригдах судалгаа, зураг төсөв хийгдэж байна. Хөрсний шинжилгээ 9-р сард хийгдсэн гадаад талбайг хайсыг өргөтгөн газрыг зөвшөөрлийг авсан. Цэцэрлэгийн өргөтгөлийг улсын төсөвт суугдсан хэдий ч санхүүгийн хүндрэлээс шалтгаалан энэ жилд баригдах боломжгүй болсон. 2022 оны 6-р сард ОНХС-ийн хөрөнгө 20 сая төгрөгийн санхүүжилтээр цэцэрлэгийн гадаах тоглоомыг барьж байгуулсан. Тендэрийн тухай хуулийн дагуу С.Өсөхбаяр ахлагчтай " Өсөх ирээдүй" бүлэг шалгарч ажлыг гүйцэтгэсэн.	90	
3		Багш нарын ур чадварыг нэмэгдүүлэх зорилгоор "Багшийн хөгжлийн төв" –ийн тохижилтыг сайжруулж, түүнд тулгуурлан ахмад багш	2022 - 2024	ЕБС		80%	дугуйлан клубын үйл ажиллагаа жигдэрсэн байна.		15,4	2021 онд Сургуулийн ахмад багш нарын зөвлөх үйлчилгээг "Багшлахад учир бий", "Сурагчдын хоцрогдлыг арилгах арга зам" гэсэн чиглэлүүдээр авч 28 багш, албан хаагчдад хүргэсэн. Багш хөгжлийн	90	

		нарын идэвхи, оролцоотойгоор залуу багш, сурагчдад зориулсан дугуйлан, клуб ажиллуулна			Орон нутгий төсөв			3		төвийн шаардлагатай техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, тохижилтын санхүүгийн суурь судалгаа хийсэн. Сургуулийн хэмжээнд залуу багш клубын үйл ажиллагааг тогтмолжсон. Ахмад багш нар болон тэргүүлэх зэрэгтэй багш нарыг дагуулан сургах арга зүйг хэвшүүлэн багш нарын заах арга, ур чадвар, харилцан туршлага солилцох чиглэлүүдээр хамтран ажиллаж байна. 2022 онд Багш хөгжлийн төвд 7 суурин компьютер, 8 ширээ, суурин канон байрлуулж хүртээмжийг нэмэгдүүлэв. Төвийг 10-р ангийн цахим хичээл, багш нарын онлайн сургалтууд, 12-р ангийн ЭЕШалгалтын бэлтгэлийг зохион байгуулж байна.		
1	Зорилт 2. Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрны сургалтын болон үйлчилгээний орчин нөхцөлийг сайжруулж, ажиллана.	Ерөнхий боловсролын сургуулийн барилга, спорт зааланд их засвар хийнэ.	2021 - 2024	ЕБС	Улсын төсөв	2021 онд засвар хийгдсэн.	Засвар хийгдсэн байна.	280	280	Сургуулийн хичээлийн байрны 280,0 сая төгрөгний гадна пасад, дотор талын засал, хаалга, арын хэсгийн цонх шинэчлэл, шал, сантехник, цахилгааны хэсэгчилсэн, спорт заалны их засварыг TLG ХХК 2021 оны 6-р 10-ны өдрөөс 8-р сарын 30 хүртэл хийж гүйцэтгэсэн.	100	
2		Дотуур байрны орчин нөхцөлийг сайжруулна.	2022 - 2024	ЕБС	Улс, орон нутгийн төсөв	Их засвар хийж, хатуу эдлэл шинээр	Урсгал засвар хийгдсэн байна	82	82	2021 онд сургуулийн дотуур байранд 67,0 сая төгрөгний хаалга, шалны хэсэгчилсэн засварыг Голден Эко Арт ХХК 2021 оны 6-р	100	

						хангагд сан.				10-ны өдрөөс 8-р сарын 30 хүртэл хийж гүйцэтгэсэн. Цаашид гадна, дотор засал, агааржуулалт, цахилгаан, сантехникт их засвар хийх шаардлагатай. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 15,0 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 8 ширээ, 80 түшлэгтэй сандал, 35 жижиг сандал, 15 хувцасны шкаф нийлүүлэн дотуур байрны хатуу эдлэлийн шинэчлэлийг хийсэн. 2022 онд Дотуур байрын гал тогоонд 1.281.000 төгрөгийн хөлдөөгч, түүхий эд, бүтээгдэхүүн хадгалах хүнсний зориулалтын сав, халуун сав, данх, хувинг шинэчилсэн. Сумын ГХУСЗөвлөлөөс 440.000 төгрөгийн санхүүжилтээр 2 гадна камер шинээр суурилуулсан. Дотуур байрын гадна талын хамгаалалтын 120 м хашааг 6.500.000 төгрөгийн, гадна тоглоомын талбайг 8.000.000 төгрөгийн хандиваар шинээр хийж тохижуулан орчин нөхцөлийг сайжрууллаа. Дотуур байрын хүүхэд хөгжлийн танхим, нийтийн эзэмшлийн талбай, багшийн өрөөний тохижилтыг 5.600.000 төгрөгийн хандив болон улсын төсвийн санхүүжилтээр тус тус хийлээ.		
3		Сургууль, цэцэрлэгийн орчны эрсдэлийн	2021 -	СӨББ ЕБС		СӨББ-80 хувь	Гадна, дотно			Цэцэрлэгийн орчны эрсдлийн үнэлгээг 2022 оны 2, 5-р сард	100	

		үнэлгээг улирал бүр хийж, стандартад нийцүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулна.	2024		Улсын төсөв	ЕБС -50 хувь	орчны эрсдэл буурсан байх			үнэлгээний баг үнэлсэн. Нийт гүйцэтгэлээр 81 хувьтай үүний дагуу сайжруулах ажлын төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэн ажилласан. БШУГ-аас зохион байгуулсан аяны хүрээнд эрчимтэй ажлыг зохион байгуулж заасан хугацаанд тайлан хүргүүлсэн. Цэцэрлэгийн орчны эрсдлийн үнэлгээг БШУГ-аас тус хичээлийн жилд 2 удаа хяналт хийсэн. ариун цэврийн байгууламжтай болж нүхэн жорлонг устгах, хяналтын стандартын камертай болох арга хэмжээг зохион байгуулсан. 2022 онд сургуулийн орчны эрсдлийн үнэлгээ 2 удаа хийгдсэн. Үнэлгээний дагуу эрсдлийг бууруулах чиглэлээр хичээлийн байр, дотуур байрын хамгаалалтын хашааг шинээр хийсэн. Авто машины зогсоолыг нүүлгэсэн. Хичээлийн байр болон дотуур байрны план зургийг заасврын дагуу байрлуулсан.		
4		Сургууль, цэцэрлэгийн цахилгаан хангамж, цэвэр, бохир усны шугам сүлжээний ажлыг шинэчлэнэ.	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улсын төсөв	Зураг төсөв хийлгэж ажлыг эхлүүлсэн	Ашиглалтанд оруулсан байна.	330		БШУ-ны яамны захиалгаар сургуулийн хичээлийн байр, дотуур байр, цэцэрлэгийн барилгуудад ариун цэврийн байгууламж шинээр хийгдэх ажил 2021 оны 10-р сараас хийгдэж эхэлсэн ба одоогийн байдлаар гадна талын ажлууд хийгдэж байна. 2021 оны 11-р сард багтаан ашиглалтад оруулах төлөвлөгөөтэй байсан. Номуун	100	

										заяа ХХК ажиллаж байна. 2022 онд ажил хийгдэж дуусаагүй.		
1	Зорилт 3. Боловсролын байгууллагуудад шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг үе шаттайгаар шаттайгаар хийж, багш, сурагчдын сурч, хөгжих орчныг сайжруулж, боловсролын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ	Ерөнхий боловсролын сургуулиудыг шаардлагатай кабинет, лаборатори, цахим тоног төхөөрөмжөөр хангана.	2021 2024	ЕБС	Орон нутгийн төсөв ханди в		Бага ангийн математик, монгол хэлний кабинетад шинэчлэл хийгдсэн байна.		165,9	2021 онд сургуульд олон жил монгол хэлний багшаар ажилласан Л.Гомбожавын багшийн дурсгалд зориулан түүний хань, үр хүүхдүүдээс түүний хүсэл санаачилгыг үргэлжлүүлэх зорилгоор монгол бичиг соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх, уламжлан өвлүүлэх, хайрлан хамгаалах, сурталчлах үйлсэд хувь нэмрээ оруулж, “МОНГОЛ БИЧГИЙН ӨРГӨӨ”-г 32.700.000 төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр байгуулж, орчин үеийн сургалтын стандартын шаардлагад нийцсэн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр хангасан Монгол хэлний кабинетийг байгуулж өгсөн. 2022 онд Сургуулийн 80 жилийн ойн хүрээнд улсын төсөв, орон нутгийн болон ахмад багш, ажилчид, төгсөгчдийн хөрөнгө оруулалтаар биологи, мэдээлэлзүй, олимп судлал, бага ангийн математик, уламжлалын танхимийг шинээр байгуулж, эмэгтэй технологи, монгол хэл, монгол бичиг, газарзүй, англи хэл, математик, физик, бага		

										ангиуд, нийгмийн ухаан, уран зохиол, спорт заал, урлаг танхимд сургалтын техник хэрэгсэл, багшийн ширээ сандал, сурагчдын хувцасны локер, хөшиг, сургалтын самбар, үзүүлэнг орчин үеийн сургалтын стандартын шаардлагад нийцсэн сургалтын орчинг бүрдүүлж хүртээмжийг нэмэгдүүлсэн.		
2		Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдыг шүүлтүүртэй ундны цэвэр усаар хангах, хатуу зөөлөн эдлэлийг шинэчлэх ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ	2021 - 2024	ЕБС	Орон нутгийн төсөв	50 хувь	Дотуур байр, хичээлийн байранд цэвэр ус уух боломжийг бүрдүүлсэн байна			Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 15,0 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 8 ширээ, 80 түшлэгтэй сандал, 35 жижиг сандал, 15 хувцасны шкаф нийлүүлэн дотуур байрны хатуу эдлэлийн шинэчлэлийг хийсэн. БСУГ-аас 4 ш ус шүүгч нийлүүлсэн ба дотуур байр, сургуулийн орчинд ашиглаж байна.	100	
3		Хичээлийн болон дотуур байруудад орчин үеийн стандартад нийцсэн дуу, дүрс бичдэг хяналтын камерын тоог нэмэгдүүлнэ.	2021 - 2024	СӨББ ЕБС	Орон нутгийн төсөв		Хяналтын камерын тоо нэмэгдсэн байх		7,889	БСУГ-аас 7,439,962 төгрөгийн үнэ бүхий бүх төрлийн дагалдах хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж бүхий 31 ширхэг камерийн хөрөнгө оруулалт ирсэн. Хичээлийн байранд-24, дотуур байранд-7, гадна талд-3 ширхэг камер байрлуулан холбогдох албан тушаалтнууд үйл ажиллагаагаа хянаж байна. Цэцэрлэг нь БСУГ-аас орчин үеийн стандартад нийцсэн дуу, дүрс бичдэг хяналтын камераар хангаж хичээл сургалтын танхим, гал тогоо, үүд, коридорт байрлуулж аюулгүй байдлыг хангаж ажиллаж байна.	100	
		Цэцэрлэгийн дотоод тоглоом сургалтын хэрэглэгдэхүүний хангалтыг сайжруулна.	2021 - 2024	СӨББ			Дотоод тоглоомын тоог нэмэгдүүлсэн байна.		8,511, 700	2021 онд Цэцэрлэгийн ажилтан Ш.Даваасүрэнгийн гэр бүлээс цэцэрлэгийн насны хүүхдүүд тоглох 2,300,0 мян/төг үнэ бүхий ком тоглоом хандивласан. Аймгийн	100	

4					Орон Нутгий Төсөв			1,67 1,00		сайн малчин П. Очирсүрэн 400,0 мян.төг багш ширээ, цэцэрлэгийн багш ажилчдын өөрсдийн хандиваар 540,0 мян/төгрөгөөр зурагт сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг нэмэгдүүлсэн байна. 2022 онд УБ дахь Нутгийн зөвлөл Бэлтгэл бүлэгт тоглоомын тавиур, сургалтын тоглоом хандивласан. Аймгийн сайн малчин Ч. Илчгэрэл- 1 сая төгрөг, З. Эрдэнэ-очир – 1 сая төгрөг , Г. Баярбат- 500 мян/ төгрөг, В. Азхүү – 200.0, Д. Хадбаатар -200 мян/ төгрөг, Я. Батбаяр- 700 мян/төгрөг хандивлаж дотоод тоглоом тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлсэн. БШУЯ-аас нөөцийн хангалтаар тоглоомонд зориулж 1.671.700 төгрөг хуваарилж худалдан авалт хийгдэж байна.		
5		1-2 настай хүүхдийг яслид, 2-3 настай хүүхдийг хүүхэд харах үйлчилгээнд, 3-5 настай хүүхдийг сургуулийн өмнөх боловсролд /5 настныг заавал/ хамруулж, хүүхдийн сургуульд бэлтгэгдсэн байдлыг хангана.	2021 - 2024	СӨББ	Улсын төсөв	85 %	1-2 настай хүүхдийг ясли, 2-3 настай хүүхдийг хүүхэд харах үйлчилгээ, 3-5 настай хүүхдийг СӨБ-д бүрэн хамруулж сургуульд бэлтгэсэн байна			2020-2021 оны хичээлийн жилд 5 настай 66 хүүхдийг ердийн болон хувилбарт сургалтанд хамруулан СӨБ олгож ЕБС-д элсүүлэн суралцуулсаа. Сумын 3-5 настай нийт 188 хүүхдийн 4 настай ахлах бүлэгт 18 хүүхэд, 5 настай 33 хүүхэд өдрийн бүлэгт зайны сургалтанд 18 хүүхэд, өөр сум, суурин газруудад 20 хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшиж хамрагдалт 66%-тай. 2021-2022 оны хичээлийн жилд хамран сургах тойргийн 5 настай 66 хүүхдийн бүртгэлтэй. Үүнээс 30 хүүхдийг танхимаар, бусад газар 27 хүүхэд, хувилбарт сургалтанд 9 хүүхэд бусад газраас 7 хүүхэд	100	

										хамруулан Бэлтгэл бүлгийг нийт 37 хүүхэд танхимаар төгсгөж хамран сургалтыг 100% хувьд хүргэж ажиллаа. Тус хичээлийн жилд бага бүлэгт-28, ахлах бүлэгт-32, бэлтгэл бүлэгт-37 нийт 97 хүүхэд ердийн бүлэгт, бусад газар 92, хувилбарт сургалтанд 65 хүүхэд хамрагдаж хамран сургалтыг нэмэгдүүллээ.		
6		Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгт тэгш хамрагдах боломжийг бүрдүүлэн, хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх, шаардлагатай тохируулгат хэрэглэгдэхүүнээр хангаж, багшлах боловсон хүчнийг давтан сургах, мэргэшүүлэх, жирийн ангид шилжин суралцах чадварыг дээшлүүлэн, сэргээн засах үйлчилгээг нийгэм, хамт олонд нь түшиглэн тогтмол үзүүлнэ.	2021 - 2022	ЕБС	Улсын төсөв		Сургуулийн насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд жирийн ангид суралцах нөхцөлийг хангаан ажиллсан байна		.	ЕБС-д төрөлхийн хөгжлийн бэрхшээлтэй 9-13 насны 4 хүүхэд 3-5 дугаар ангид суралцаж байна. Үүнээс 1. Бөөрны хагалгааны дараах үлдэц 1 2. Зүрхнийй цоорол болон бусад олдмол 1 3. Тархи, доод мөчний саажилттай 1 4. Төрөлхийн хараа сул Н-54 1 Дээрх сурагчдыг анги удирдсан багш нар хяналтандаа авч танхимын болон бусад сургалтын үйл ажиллагаандаа идэвхтэй хамрагдуулан ажиллаж байна.	90	
1	Зорилт 4. Сургууль цэцэрлэгт үйлчилгээний стандартын шаардлага хангасан хоол үйлдвэрлэлийн байр, тоног төхөөрөмж, хүний нөөцийг бүрдүүлж, бүх	Ерөнхий боловсролын сургуулийн "Үдийн цай" арга хэмжээг "Үдийн хоол" болгох арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	2021 - 2024	ЕБС	Улсын төсөв	1-5 -р ангийг Үдийн хоол арга хэмжээнд бүрэн шилжүүлсэн байна	Үдийн хоол арга хэмжээ чанар үр дүнтэй хэрэгжиж байна.			2022-2023 оны хичээлийн жилд бага ангийн 187 суралцагч Үдийн хоол хөтөлбөрт хамрагдаж байна. Хичээлийн байранд зориулалтын хоолны заал байхгүй учир үдийн хоолны хоол үйлдвэрлэл үйлчилгээг дотуур байрын гал тогоогоор дамжуулан зохион байгуулж байна.	90	

	сурагчдыг үдийн хоолны хөтөлбөрт хамруулна.									Үдийн хоолонд хяналт тавих эрх бүхий сургуулийн захирлын тушаалаар батлагдсан эцэг эх, багш, удирдлагын төлөөлөл оролцсон комиссын гишүүд хуваарийн дагуу ажиллаж хэвшсэн. Бага ангийн сурагчдын Үдийн оолонд мөрдөх дэгийг шинэчлэн гаргаж хэрэгжилтэнд хөндлөнгийн хяналтыг 7 хоногт 2 удаа хийж байна. Үдийн хоолны сэтгэл ханамжийн дэвтэр нээж хүүхэд бүрийг санал бодлоо илэрхийлэх боломжоор хангаж нээлттэй болгож хэвшсэн. Үдийн хоолонд тавигдах шаардлагын талаар багш, эцэг эхчүүд, сурагчдад зөвлөмж тогтмол өгч хэвшив. Үдийн хоол хөтөлбөр хэрэгжсэнээр сурагчдын өвчлөл буурч, хичээл таслалт цөөрч, хичээлд оролцох идэвхи сайжирсан. Энэ онд 28 эцэг эх, багш нар 66 удаа үдийн хоолны амт чанарт амталгаа хийсэн байна. Үдийн хоолны сэтгэл ханамжийн судалгаагаар		

										хангалттай сайн үнэлэгдсэн байна. Эрүүл мэндийн сайдын А/74 тушаалын хэрэгжилтийг хангах үүднээс багш нарыг урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээнд бүрэн хамруулав.		
2		Цэцэрлэгийн гал тогооны тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, Ерөнхий боловсролын сургуулийн дотуур байрын гал тогоог стандартын шаардлагад нийцүүлэн засварлах, зориулалтын хөргүүрийн тоног төхөөрөмжөөр хангана. Эмч болон хариуцсан албан хаагчдыг хоолны технологич, хоол зүйчээр мэргэшүүлэх сургалтанд хамруулна	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улс орон нутгийн төсөв	Шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн судалгаа гаргасан байна.	Тоног төхөөрөмжийн хангалт хийж, хоол зүйчийн мэргэшүүлэх сургалтанд хариуцах ажилтанг сургаж мэргэжүүлсэн байна.			СӨББ-ийн гал тогооны тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийгдээгүй. Шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн судалгааг гаргаж дээд шатны байгууллагад уламжилсан. ЕБС нь Гал тогооны орчин нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор шаардлагатай тоног төхөөрөмж, зориулалтын хэрэгслийн судалгааг холбогдох газруудад хүргүүлж байна. Хөлдөөгч болон шаардлагатай хэрэгслүүдээр хангасан. Засварын ажил хийгдээгүй зориулалтын нэг хөргүүр нэмж авсан, нэг хөргүүрийг засварлуулсан. Гал тогоо 2 үндсэн тогooч 1 туслах тогоочийн орон тоотой батлагдсан орон тоогоор ажиллаж байна.	100	
3		Сургууль, цэцэрлэгүүдэд туслах болон хүлэмжийн аж ахуй эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.	2021 2024	СӨББ ЕБС	Орон нутгийн төсөв		Туслах болон хүлэмжийн аж ахуйг өргөжүүлж байгууллагын эзэмшлийн хүлэмжтэй болох төсөл бичих			2021 онд сургуулийн туршилтын талбайд 0,7 га талбайд төмс, 4х6 хэмжээтэй 2 зуны хүлэмжид нарийн ногоо, 300 гаруй чацарганы модны арчилалт хамгаалалтыг хийж 600 кг төмс, 120 кг чацаргана, 40 кг огурцы, 20 кг помидорыг тус тус хураан авч албан хаагчдын хэрэгцээнд нийлүүлсэн. 2022 онд Сургуулийн туршилтын талбайд 0,7 га талбайд төмс, 4х6	100	

										хэмжээтэй 2 зуны хүлэмжид нарийн ногоо, 300 гаруй чацарганы модны арчилалт хамгаалалтыг хийж 545 кг төмс, 55 кг огурцы, 15 кг помидорыг тус тус хураан авч албан хаагчдын хэрэгцээнд нийлүүлсэн.		
1	Зорилт 5. Боловсролын үйлчилгээг чанартай зохион байгуулж, сургалт, хүмүүжлийн ажлын чанарыг дээшлүүлж, дотоод, гадаадын их дээд сургуульд хүлээн зөвшөөрөгдсөн суралцагчийг бэлтгэнэ.	Улсын төрөлжсөн олимпиадыг орон нутагтаа зохион байгуулж, багш, сурагчдын чадавхыг дээшлүүлнэ.	2021 2024	ЕБС	Улс Орон нутгийн төсөв		Зохион байгуулалттай оролцсон байна			12а ангийн сурагч Ц.Билгүүн Монгол хэл бичгийн шалгалтад 800 оноо авч Аймгийн засаг даргын тэтгэлэг, 12а ангийн сурагч Т.Отгонбилэг математик, англи хэлний хичээлийн нийлбэр дүнгээр Ерөнхийлөгчийн илгээлт-2100 хөтөлбөр, 12а ангийн сурагч Ц.Лхагвадорж ЭЕШ-аар хамгийн өндөр оноо авч “Доржгочоо сан”-гийн тэтгэлэгт хамрагдсан. -8а ангийн сурагч М.Ханхүү чөлөөт бөхийн олимпын аварга ЖОН ПЕРТСОНЫ нэрэмжит олон улсын тэмцээнд амжилттай оролцож 50кг жинд мөнгөн медаль хүртсэн. -Сүхбаатар жанжны нэрэмжит чөлөөт бөхийн тэмцээнд 8а ангийн сурагч М.Ханхүү 48кг жинд 5-р байр, 6б ангийн сурагч Э.Мөнх-Оргил 27кг 5-р байр эзэлсэн. -8а ангийн сурагч Б.Энхжаргалан Хангайн жудо клубын	100	

										нэрэмжит олон хотын тэмцээнд 44кг жинд алтан медаль, 9а ангийн Т.Эрдэнэпил, 5а О.Энхтуул, 5А Т.Энхтогтох нар хүрэл медаль хүртсэн. -Хангайн бүсийн аварга шалгаруулах Жудо бөхийн тэмцээнд 11а ангийн сурагч О.Тэмүүлэн хүрэл медаль, 8а ангийн сурагч Б.Энхжаргалан мөнгөн медаль, 5а ангийн сурагч О.Энхтуул мөнгөн медаль тус тус хүртсэн.		
2		Таваас доошгүй хичээл судлагдахуунаар анги нийтийн аймгийн олимпиад уралдаан зохион байгуулж, анги хамт олны амжилтыг үнэлж, дүгнэнэ.	2021 2024	ЕБС	Улсын төсөв		Анги хамт олны амжилт ахисан байна			Мэргэжлийн хичээлүүдийн аймгийн олимпиадад багш, сурагчид амжилттай оролцсон. Бага ангийн багшийн төрөл Э.Нямсүрэн 4-р байр, З.Хишигжаргал 4-р байр эзэлсэн. 2021-2022 оны хичээлийн жилийн аймгийн хэмжээний “Тоо бодож оюунаа хөгжүүлье”, ”Эх хэл эрдмийн түлхүүр”, ”Эх түүхээ эрхэмлэе”, ”Гадаад хэл хөгжлийн түлхүүр” олимпиадуудыг 1 шатыг сургуулийн хэмжээнд амжилттай зохион байгуулж 2 шатанд шалгарсан ангиуд оролцож дүн мэдээ хүлээж байна.	70	
3		Цэцэрлэг, сургууль бүр үйл ажиллагаандаа өөрийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын тогтолцоог хөгжүүлж, цэцэрлэг, сургууль	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улсын төсөв		Цэцэрлэг, ЕБС нь үйл ажиллагаандаа өөрийн хяналт-			2022 онд Цэцэрлэгийн эрхлэгчээр томилуулсан Өөрийн үнэлгээний багийнхан “Цэцэрлэг Ерөнхий боловсролын сургууль”-ийн ажлыг үнэлэх журмын дагуу	100	

		хөндлөнгийн үнэлгээнд хамрагдана.					шинжилгээ, үнэлгээ хийж, дотоод аудитын хөндлөнгийн үнэлгээнд хамрагдсан байна			цэцэрлэгийн үйл ажиллагааг 2022-06-06-07 ны хугацаанд үнэлж дүгнэлээ. Нийт үнэлгээ 94.8 хувьтай хэвийн үйл ажиллагаатай байна. Үнэлгээ болон үнэлгээний тайланг цэцэрлэгийн эрхлэгчид хүлээлгэн өгч эрхлэгч БШУГ-т 6-р сарын 15-нд цахимаар илгээлээ. 2022 онд ЕБС нь хяналт шинжилгээ үнэлгээ дотоод аудитад нийт 2 удаа үнэлгээнд хамрагдсан байна. Сургуулийн дотоод хяналтын нэгж төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа зохион байгуулж хэвшсэн. Хагас жил тутамд хамт олны хурлаар зохион байгуулсан ажлын тайланг хэлэлцүүлж байна. Удирдамжит 6 хяналтыг хийсэн		
4		Хүүхэд нэг бүрийг ёс зүйтэй бие хүн болгон төлөвшүүлэн, хүмүүжүүлэхэд багш, эцэг, эх, нийгмийн ажилтны хамтын оролцоог хангана.	2021 - 2024	ЕБС	Улс,		зөвлөлийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулан, хамтын үйл ажиллагаа дээшилсэн байна.			Хүүхэд нэг бүрийг ёс зүйтэй хүн болгон төлөвшүүлэхэд эцэг эх, асран хамгаалагч, багш нарын хамтын оролцоо их чухал учраас 6-12-р ангийн сурагчдын дунд хүүхэд хүмүүжүүлэх эерэг арга, харилцаа ба хандлага, хорт зуршил түүний хор нөлөө, ялгаатай байдлыг хүндэлье, хүүхэд хамгаалал, гэсэн сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулан ажилласан. Мөн эцэг эх асран хамгаалагчдын дунд хүүхэд хамгаалал, хүүхэд хүмүүжүүлэх эерэг арга, сургалтыг зохион байгуулан зөвлөгөө мэдээлэл хүргэн ажилласан. Эцэг эх асран хамгаалагчдын оролцоог нэмэгдүүлэхийн тулд	100	

					төсөв					“SCHOOL POLICE”-д 1-12-р ангийн эцэг эх асран хамгаалагчдыг төлөөллийг оролцуулан амжилттай ажиллаж байна. 1-12-р ангийн эцэг эх, асран хамгаалагчтай тухайн сурагчын нас сэтгэхүйн онцлогт тохируулан анги удирдсан багш нар гурвалсан гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Мөн бусад үйл ажиллагаандаа эцэг эх, асран хамгаалагчдыг идэвх оролцоог нэмэгдүүлэхийн тулд үе шаттайгаар үйл ажиллагаа зохион байгуулан ажиллаж байна.		
5		Багш, удирдах ажилтны ажлын арга барил, үйл ажиллагааны үр дүн, ур чадварын түвшин тогтоох, мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор багш, удирдах ажилтныг аттестатчилд оруулна.	2021 - 2024	ЕБС	Улсын төсөв		95.2%			Хэрэгжээгүй		
6		Ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалтын чанарыг сайжруулж элсэлтийн ерөнхий шалгалтын үзүүлэлт үнэлгээг аймгийн дунджаас дээгүүр байлгана.	2021 - 2024	ЕБС	Улсын төсөв	520.1	524			12а ангийн сурагч Ц.Билгүүн Монгол хэл бичгийн шалгалтад 800 оноо авч Аймгийн засаг даргын тэтгэлэг, 12а ангийн сурагч Т.Отгонбилэг математик, англи хэлний хичээлийн нийлбэр дүнгээр Ерөнхийлөгчийн илгээлт-2100 хөтөлбөр, 12а ангийн сурагч Ц.Лхагвадорж ЭЕШ-аар хамгийн өндөр оноо авч “Доржгочоо сан”-гийн тэтгэлэгт хамрагдсан. Элсэлтийн ерөнхий шалгалтанд монгол хэлний шалгалт аймаг улсын дунджаас дээгүүр 549,5 оноотой шалгагдсан.	70	

7		Сургууль сурталчилах ажлыг жил бүр үе шаттайгаар зохион байгуулна.	2021 - 2024	ЕБС	Орон нутгий төсөв	50%	Сумын хэмжээнд нээлттэй хаалганы өдөр, багийн ИНТХ-аар сургуулийн үйл ажиллагаа г сурталчла н таниулсан байна.			Жил бүр уламжлал болгон зохион байгуулагддаг сургуулийн үйл ажиллагааг эцэг эх, олон нийтэд танилцуулах, сурталчлах, тэдний оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор сургуулийн нээлттэй хаалганы өдөрлөг зохион байгуулан ажилласан. Тус өдөрлөгт 1.Сургалтын үйл ажиллагаа, зохион байгуулалтын танилцуулга 2. Хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллагын чиг үүрэг, клубын танилцуулга 3. Эрүүл мэндийн зөвлөмж, зөвлөгөө өгөх. 4. Мэргэжлээ хэрхэн сонгох бэ? зөвлөмж 5. “Хүүхэд, эцэг эхээ сонсох өдөр” үйл ажиллагаа 6. Сурагчдын унших бичих чадварыг хөгжүүлэх “ЭРДМИЙН ХӨТӨЧ” төслийн явц, үйл ажиллагааны танилцуулга 7. Дүйцсэн хөтөлбөрийн зорилго чиглэл 8. Дотуур байрны үйл ажиллагааны танилцуулга гэсэн 8 чиглэлээр зохион байгуулан ажилласан.	70	
8		Тойргийн хэмжээний хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор бодлогын баримт бичиг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	2021 - 2022	ЕБС	Орон нутгий н төсөв	52.8%	55 % хүргэх			хэрэгжээгүй		
1	Зорилт 6. Сургалтын хөтөлбөр, агуулга, арга зүйд монголын түүх, хэл, соёл, үндэсний өв	Жил бүр аймаг байгуулагдсан тэмдэглэлт өдрийг угтан аян зохион байгуулж, “Миний Өвөрхангай” сургалтын хөтөлбөр боловсруулан гарын авлага бэлтгэж, түүгээр ерөнхий боловсролын	2021 2024	ЕБС			Хөтөлбөри йг сургуулийн хэмжээнд амжилттай хэрэгжүүлс эн байна.			“Миний Өвөрхангай” аяны хүрээнд БУЗАН, НУЗАН, БАЗАНэгдлээрээ суралцагчид, эцэг эх олон нийтийг хамарсан ажлын төлөвлөгөө гарган үр дүнтэй хэрэгжүүлж аймгийн ТОП 5 сургуульд жагссан амжилттай оролцлоо. Үүнд бага ангийн сурагчдын дунд “Миний мэдэх төв цэг” бүтээлийн уралдаанд 2а	100	

	уламжлал, зан заншил, эх оронч сэтгэлгээ, хувь хүний хөгжил, төлөвшил, хос бичигтэн болох зэрэг хүн төрөлхтний нийтлэг үнэт зүйлийг тусган хэрэгжүүлнэ	бүх сургуулиудад хичээл зохион байгуулж, хэвшинэ			Орон нутгийн төсөв					ангийн сурагч М.Алтангэрэл тэргүүн байр, А.Төрмөнх дэд дунд ангийн сурагчдын дунд “Миниймэдэх өвөрхангай” бяцхан ном бүтээх уралдаанд 9а ангийн сурагч Э.Сарангуа тэргүүн байр, Б.Цэцэгмаа дэд байр, О.Баасансүрэн гутгаар байр, ахлах ангийн сурагчдын дунд цахим контент бэлтгэх уралдаанд 12а ангийн” эв эе” багийн “Үндэсний өв соёл” контент шалгарлаа. ЕБС-н албан хаагчдын дунд Өвөрхангайн магтаалыг хэн сайн дуулах вэ? Цахим контент бэлтгэн оролцлоо. БАЗАН-ийн багш нар Өндөр гэгээн Занабазарын даахийг үргээсэн газар Ширээт цагаан нуур, БУЗАН Монгол улсын төв цэг, НУЗАН Их монгол аварга Шаравжамц аваргын үүх түүхийг олон нийтэд сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх цахим контент бэлтгэж олны хүртээл болгосон.		
2		Сургуулийн хүүхдийн өөрийн удирдлагын байгууллагын санал санаачлагыг дэмжиж хүүхдийн авьяас чадварыг хөгжүүлэх, бие даан бүтээлчээр суралцахуйд суралцах боломжийг нээн, сургуулийн харьяа уламжлалт өв соёл, хэл, сэтгэн бодох, техник технологи, оюуны спортын төрлийн клуб, төв, дугуйлан, секцэд	2021 2024	ЕБС	Орон нутгийн төсөв	80	84 хувьд хүргэх			2021-2022 хичээлийн жилд хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллага нь 15 чиглэлээр 6 клуб, 11секц дугуйланг 13 чиглүүлэгч багштайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Нэг клуб нь 14-с дээш хүүхдийн бүрэлдхүүнтэй байна. Нийт сурагчдын 65.7% буюу 240 хүүхэд өөрийн сонирхсон дугуйлан секц, хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллагад хамрагдаж байна. Бага боловсролын чанарын шинэчлэл төслийн хүрээнд бага ангийн сурагчдын чадварыг дээшлүүлэх арга хэмжээнүүд зохион байгуулагдаж байна. Нийт	90	

		хичээллэх сурагчдын тоог нэмэгдүүлнэ.								бага ангийн 180 хүүхэд хамрагдаж байна.		
3		Хүүхдийн зуны амралтыг үр бүтээлтэй өнгөрүүлэх, тэднийг хөдөлмөрт сургах, хамтарч ажиллах, чадвар эзэмшүүлэх зорилгоор “Хөдөлмөр зуслан”-г сургуулийг түшиглэн хөгжүүлнэ.	2021 2024	ЕБС	Орон нутгийн төсөв	судалгаатай	Үйл ажиллагааг эхлүүлэх			ЕБС-д суралцдаг хүүхдүүдийн ихэнх нь малчдын хүүхдүүд. Өвөл зуны амралтаар бүгд аав ээж ахан дүү эмээ өвөөдөө мал маллах, мал төлүүлэх, хонь хяргах гээд бүх л ажилд тусалдаг байна. ЕБС нь дунд ахлах ангийн сурагчдыг өөрийн талбайд хүнсний ногоо тарих, хураах зэрэг ажилд туслалцуулсан байна.	70	
1	Зорилт 7. Нээлттэй боловсролын тогтолцоог бий болгон цахим болон зайн сургалтын нэгдсэн платформыг хөгжүүлэн, бүх шатны боловсролын сургалтын байгууллагыг цахим хэрэглээнд бүрэн шилжүүлж, бүх насны суралцагч, иргэдэд зориулсан цахим сургалтын хөтөлбөр, агуулга боловсруулан	Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийг интернэт сүлжээнд 100 хувь холбож, хурдыг нэмэгдүүлнэ.	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улсын төсөв	80 хувь	СӨББ, ЕБС бүрэн холбогдсон байх			Интернетийн сүлжээнд ЕБС-ийн хичээлийн байр , цэцэрлэг зэрэг газрууд холбогдсон ба 2021 оны 9-р сард интернетийн хурдыг нэмэгдүүлсэн. Цэцэрлэг нь хувийн интернэт ашигладаг. БШУЯ-нд холбогдоогүй.	100	

2		Суралцагчдын тест, сорил, шалгалтын материалыг богино хугацаанд үнэлж, үр дүн, тайлан мэдээллийг олон төрлөөр боловсруулах хүчин чадалтай программ, техник хэрэгсэл нэвтрүүлэх ажлыг эхлүүлнэ.	2021 2024	ЕБС	Улсын төсөв		Суралцагчдын тест, сорил, шалгалтын материалыг засах ажлыг бүсийн төвтэй хамтран зохион байгуулах, үр дүнг тооцох			Хосолсон сургалтын арга зүйд суралцах нь сургалтад 3 албан хаагч хамрагдан, бусад 24 багш нарт сургалт зохион байгуулж суралцагчдын тест, сорил даалгавар боловсруулах, classroom, zipgrade, plickers, qr code monkey программуудыг ашиглан сургалтад ашиглаж, цаг хугацааг хэмнэх, цахим хэрэглээг хэрэгтэй зүйлд зарцуулах, цагийн менежментийг сайжруулж үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэн ажиллаж байна. Багш, сурагчдад medle.mn сайтаас цахим болон интректив хуудас бэлтгэх, цахим ном хийх, цахим хичээлийн сан бүрдүүлэх хосолсон сургалтын хөтөлбөр боловсруулах гэсэн чиглүүдээр хамтран ажиллаж үр дүнг тооцож байна.	90	
1	Зорилт 8. Багшлах боловсон хүчний мэргэжил арга зүйн хөгжлийг дэмжиж, тэднийг урамшуулах, харилцан туршлага солилцох боломжийг олгож, нийгмийн асуудлыг үе шаттайгаар шийдвэрлэ	Багш, албан хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, тэдний эрүүл мэнд хөдөлмөрийн үнэлэмж, орон байрны нөхцлийг сайжруулах асуудлуудыг үе шаттайгаар шийдвэрлэнэ	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улсын		Үндсэн сургалт, багшийн цахим кампуст хуваарийн дагуу бүрэн хамруулсан байна. 90%			2021 онд СӨББ нь ажилтан албан хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах тэдний эрүүл мэндийн хүрээнд жилд 1 удаа урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношлогоонд хамруулахаар аймгийн БЭОТ-н эмнэлэгт хуваарийн дагуу үзүүлэхэд байгууллагаас замын зардлыг нь дааж дэмжлэг үзүүлсэн. 2022 онд багш боловсролын байгууллагын удирдах ажилтны ажлын чанар хөдөлмөрийн үр бүтээлийг үнэлэх	100	

					төсөв					төрөөс баримтлах шалгуурыг үндэслэн нийгмийн хамгааллын асуудлыг журмын дагуу шийдвэрлэж урамшуулал, ур чадварыг олгож байна. Багш нарын орон байрны хангалтыг сум орон нутгийн нөхцөл боломжийн дагуу 8 айлын орон сууцанд 5 багш амьдарч байна. Ковидын 2-р тунд 43 албан хаагч хамрагдсан. Дархлаа сэргээх 3-р тунд сургуулийн 43 албан хаагчаас 39 албан хаагч 90,6 хувь нь хамрагдсан 2022 онд Багш боловсролын байгууллагын удирдах ажилтны ажлын чанар хөдөлмөрийн үр бүтээлийг үнэлэх төрөөс баримтлах шалгуурыг үндэслэн нийгмийн хамгааллын асуудлыг журмын дагуу шийдвэрлэж үйлчилгээний 13 албан хаагч, 9 багш урамшуулалд хамрагдсан. Ур чадварыг нэмэгдлийг 11 багш, үйлчилгээний 4 албан хаагчид олгож байна Багш нарын орон байрны хангалтыг сум орон нутгийн нөхцөл		

										боломжийн дагуу 8 айлын орон сууцанд 5 багш амьдарч байна. Өрх толгойлсон 1 эмэгтэй албан хаагчид гэрийн шал өгсөн. Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт 11 багш, ажилчдыг БОЭТ-тэй хамтран 880000 төгрөгийн улсын төсвөөс төлбөрийг даан хамруулав. Хархорин нэгдсэн эмнэлэгт 26 багш, ажилтан нэмэлт үзлэгт хамрагдсан.		
2		Багш, удирдах ажилтны мэргэжил боловсролыг дээшлүүлэх "Багшийн цахим кампус" зайн сургалтын системийг хөгжүүлж, багш нарын 70-аас доошгүй хувийг зайн сургалтаар мэргэжил, боловсролыг нь дээшлүүлнэ.	2021 2024	ЕБС	Улс Орон нутгийн төсөв	87 хувь	90 хувь			2022 онд -Багш, удирдах ажилтны мэргэжил боловсролыг дээшлүүлэх "Багшийн цахим кампус" болон Боловсролын хүрээлэн, БШУГ-аас зохион байгуулсан зайн сургалтуудад 100% хамруулан мэргэжил боловсролыг дээшлүүлэв. Эхний жилийн үндсэн сургалтад 1 удирдах ажилтан. 5-н жилийн үндсэн сургалтад 3 багш, 10 жилийн үндсэн сургалтад 1 багш тус тус онлайнаар хамрагдан батламжаа авсан байна. 3 багш мэргэжил боловсролоо дээшлүүлэхээр магистрт сурч		

										байна.ХАБ-ын сургалтад 1 багш хамрагдсан. -БШУГ-аас зохион байгуулсан онлайн сургалтад 2 багш, мэргэжлийн багш нарыг онол арга зүйг дээшлүүлэх сургалтад монгол хэл-2, мэдээллийн технологи-1, нийгмийн ухаан-1, хими биологи-1 мэргэжил боловсролыг дээшлүүлэв. Эхний жилийн үндсэн сургалтад 1 удирдах ажилтан. 5-н жилийн үндсэн сургалтад 3 багш, 10 жилийн үндсэн сургалтад 1 багш тус тус онлайнаар хамрагдан батламжаа авсан байна. 3 багш мэргэжил боловсролоо дээшлүүлэхээр магистрт сурч байна.ХАБ-ын сургалтад 1 багш хамрагдсан. -БШУГ-аас зохион байгуулсан онлайн сургалтад 2 багш, мэргэжлийн багш нарыг онол арга зүйг дээшлүүлэх сургалтад монгол хэл-2, мэдээллийн технологи-1, нийгмийн ухаан-1, хими биологи-1, биеийн тамир-2 сургалтыг дэмжих арга зүйн		

										сургалтад нийт 14 багш хамрагдсан байна. -Гүрэн академийн сургалтад 1 удирдах ажилтан, 7 багш, дотоод хяналтын институтын сургалтад 1 багш хамрагдаж мэргэжил боловсролоо дээшлүүлж байна. \Багш, ажилтны модуль сургалтанд 25 багш 75 төрлийн сургалтад хамрагдахаар бүртгүүлж онлайн сургалтууддаа заасан хугацаанд хамрагдаж эхлээд байна.		
3		Боловсролын салбарын гадаад харилцааг өргөжүүлэн хөгжүүлж, жил бүр багш, удирдах ажилтан, мэргэжилтнийг гадаад улс оронд мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамруулна.	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улсын төсөв		20-оос доошгүй албан хаагч			Хэрэгжээгүй	-	
4		Багш нарын заах арга зүйн хөгжлийг дэмжих тэргүүн туршлага, ур чадвараа түгээн дэлгэрүүлэх зорилгоор “Багш, сурагч солилцоо”-ны арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	2021 2024	СӨББ ЕБС	Улсын төсөв					хэрэгжээгүй	-	
5		Багш нарын мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх, харилцан туршлага солилцох, багш нарын ажлын үнэлэмжийг дээшлүүлэх зорилгоор “Чадварлаг багш” арга хэмжээг зохион байгуулж, судалгаа, шинжилгээний	2021 - 2024	ЕБС СӨББ			Чадварлаг багш арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах			Зүүн бүсийн Ерөнхий боловсролын сургуулиудын албан хаагчдын туршлага солилцох нөхөрсөг уулзалт, урлаг спортын тэмцээнийг сургууль дээрээ амжилттай зохион байгууллаа. Уулзалтанд нийт 200 албан хаагч оролцож шилдгийн шилдгээр Баян-Өндөр сумын ЕБС-ийн хамт олон, дэд байранд Бүрд сумын ЕБС-ийн хамт олон, гутгаар	90	

		ажлын үр дүнгээр шинэ бүтээл, оновчтой санал /инноваци/ нэвтрүүлсэн багш, удирдах албан хаагч нарт урамшуулал олгоно.								байранд Өлзийт сумын хамт олон шалгарлаа. Өвөрхангай аймаг байгуулагдсаны ойн хүрээнд зарлагдсан “Шинэ бүтээл оновчтой санал” аяны хүрээнд багш бүр арга зүйн боршур бэлтгэн бусдад түгээх ажлыг сургууль ЗАН ийн түвшинд зохион байгуулж мэргэжлийн зэрэг олгох шалгуур үзүүлэлтэд оруулж туршлагыг түгээн дэлгэрүүлэн ажиллав		
1	Зорилт 9. Хүн бүрт чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломж бүрдүүлж, боловсролыг хувь хүний хөгжил, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, улс орны хөгжлийн суурь болгон насан туршдаа суралцахуйн тогтолцоог бэхжүүлнэ.	Насан туршийн боловсролын танхимтай болоход дэмжлэг үзүүлж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулана.	2021 2024	НТБ ЕБС	Орон нутгийн төсөв		Танхим байгуулсан байна.			Насан туршийн боловсролын үйл ажиллагаа сургууль түшиглэн зохион байгуулагдаж байна. Сургалтын танхимыг байгуулах тооцоо судалгааг хийсэн.	70	
2		Насан туршийн боловсрол олгох сургалтыг бизнес, амьдрах ухаан, хүний хөгжил, ёс суртахуун, гоо зүй, гэр бүл, байгаль орчны, иргэний боловсрол (эрх зүй,	2021 2024	ЕБС НТБ-ын Арга зүйч		-	18 хувь			Насан туршийн боловсролыг олгох сургалтыг дараах хэлбэрээр зохион байгуулав. Гоо-зүйн боловсролын чиглэлээр Өглөөний хүн болох нь, сэдэвт сургалтанд 26. санхүүгийн боловсролын чиглэлээр Хувийн санхүү ” сэдэвт сургалтанд 21, Дэлхийн “мөнгө”-ний долоогийн	90	

		эрүүл мэнд, гамшгаас хамгаалах) олгох чиглэлээр сургалтын олон талт хэлбэрээр зохион байгуулна.								хоногийн аяны хүрээнд ӨСВӨРИЙН САНХҮҮЧ клубын багш, сурагчид хамтран “ХУРИМТЛАЛ-ХҮҮХЭД, ХУВЬ ХҮНИЙ САНХҮҮГИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ” сэдвүүдээр сургалт зохион байгуулж, сургалтанд ерөнхий боловсролын сургуулийн 6-10 ангийн 86 сурагчид хамрагдсан. Мөн сурагчдын дунд А.Х.А. тэмцээн зохион байгуулсан. иргэний боловсролын чиглэлээр Амьдралын тойрог 23 иргэд хамрагдсан байна.		
3		Насанд хүрэгчдийн тасралтгүй сургалт болон ерөнхий боловсрол нөхөн олгох сургалтыг зохион байгуулна.	2021 2024	НТБ-ын арга зүйч	Улс орон нутгийн төсөв		Насан туршийн боловсрол олгох 5 чиглэлийн сургалтыг зохион байгуулж, хамрагдсдын тоог нэмэгдүүлсэн байна. 10.5%			Дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтыг ЕБС-ийг түшиглэн заах аргач болон түүнээс дээш зэрэгтэй багш нартай гэрээ байгуулан хичээл сургалтаа явуулдаг. 2021-2022 оны хичээлийн жилд дүйцсэн хөтөлбөрийн ахлах ангид 3 хүүхэд суралцаж 1 суралцагч 12-р ангийн боловсрол эзэмшиж амжилттай төгссөн. 2022-2023 оны хичээлийн жилд дүйцсэн хөтөлбөрийн дунд ангид 1, ахлах ангид 7 сурагч суралцаж байна	100	
4		Монгол бичигт суралцах бүх нийтийн хөдөлгөөн өрнүүлнэ.	2021 2024	ЕБС Байгууллагын дарга	Орон нутгийн төсөв		Сумын хэмжээнд хэрэгжүүлж, үр дүнг дээшлүүлж ажиллана			6-р ангийн сурагчдын дунд “Үндэсний бичигтэн хүүхдүүд” тайлант өдөрлөг зохион байгуулж, үйл ажиллагаагаа эцэг эхчүүдэд тайлагнасан. 12-р ангийн сурагчид монгол хэл бичгийн заавал өгөх шалгалтаа амжилттай өгч, сурагч Ц.Билгүүн анхны 800 онооны эзэн болсон. 6-р	100	

										ангийн хүүхдүүд цахим хичээл бэлтгэж, сургуулийн груллт байршуулан, үндэсний бичгээ түгээн дэлгэрүүлэх ажил зохион байгуулав. Ахмад багш Л.Гомбожавын яруу найргийн бүтээлүүдийг үндэсний бичгээр алдаагүй зөв хөрвүүлж, хичээнгүй бичгээр бичин, ном, гарын авлага гаргах ажлыг 11-р ангийн сурагчидтай хамтран хийж гүйцэтгэж байна. 7-12-р ангийн сурагчид монгол бичгийн дүрс ялган бичих үг, гадаад үгсээр цахим ном бүтээж, олон нийтэд сурталчилсан. Сумын төвийн албан хаагчдын монгол бичгийн мэдлэгийн түвшинг тогтоон, мэдлэгийг ахиулах чиглэлээр төлөвлөгөө гарган ажиллаж байна. Хичээл удахгүй эхлэхээр бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна. СӨББ дотооддоо өөрсдийн нөөц бололцоог ашиглан үндэсний бичиг сурах, мэдлэгээ дээшлүүлж байна. Сургуулийн 43 албан хаагч монгол бичгийн түвшин тогтоох шалгалтад		

									хамрагдаж анхан, дунд, гүнзгий шатны сургалтад хамрагдаж байна.		
	1.5. ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУД, ГЭР БҮЛИЙН ХӨГЖИЛ										
1	Зорилт 1. Гэр бүлд ээлтэй хөгжил, хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлэн гэр бүлийн хөгжлийг дэмжиж, тогтвортой, чадавхижсан гэр бүлийг төлөвшүүлнэ.	Гэр бүлийн тогтвортой байдлыг хангах гэр бүлийн боловсрол олгох үйл ажиллагааг үе шаттай зохион байгуулна.	2021 2024	\ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		20			2021 онд сумын хэмжээнд нийт 800 гаруй өрх байгаагаас гэр бүлийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор мэргэжлийн байгууллагын хийсэн судалгаа, нотолгоонд тулгуурлан гэр бүлийн боловсрол олгох чиглэлээр нийт 68 өрхөд дүн шинжилгээ хийлээ. 2022 онд нэмж 15 өрхөд дүн шинжилгээ хийсэн.	100	
2		Гэрлэлтээ батлуулж буй гэр бүлд гэр бүлийн үүрэг хариуцлагын талаар зөвөлгөө, мэдээлэл өгч ажиллана.	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	10	10 гэр бүлд зөвөлгөө өгөх			2021 онд гэр бүлийн хүчирхийллийн 1 дуудлага ирсэнээс хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг түр хамгаалах байранд хамгаалж аюулгүй байдлыг нь хангаж эрсдэлийн үнэлгээ хийлээ. Мөн 1 хүүхдийг аймгийн хүүхэд хамгаалах байранд байрлуулсан. 2022 онд гэл бүлийн хүчирхийллийн 2 дуудлага ирсэнээс хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг аюулгүй байдлыг нь хангаж эрсдэлийн үнэлгээ хийлээ. Мөн 1 хүүхэд аймгийн хүүхэд хамгаалах байранд байрлаж байсныг албан ёсын асран хамгаалагчид нь хүлээлгэн өгсөн. Мөн ах дүү хамаатныдаа амьдарч байсан 1 хүүхдийг албан ёсны	100	

										асран хамгаалагч эгчид нь хүлээлгэн өгсөн		
3		Гэр бүлийн хүчирхийллийг бууруулахын тулд түр хамгаалах байртай болно.	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		Түр хамгаалах байртай болох			2021 онд гэр бүлийн хүчирхийллийн 1 дуудлага ирсэнээс хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг түр хамгаалах байранд хамгаалж аюулгүй байдлыг нь хангаж эрсдэлийн үнэлгээ хийлээ. Мөн 1 хүүхдийг аймгийн хүүхэд хамгаалах байранд байрлуулсан. 2022 онд гэл бүлийн хүчирхийллийн 2 дуудлага ирсэнээс хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг аюулгүй байдлыг нь хангаж эрсдэлийн үнэлгээ хийлээ. Мөн 1 хүүхэд аймгийн хүүхэд хамгаалах байранд байрлаж байсныг албан ёсын асран хамгаалагчид нь хүлээлгэн өгсөн. Мөн ах дүү хамаатныдаа амьдарч байсан 1 хүүхдийг албан ёсны асран хамгаалагч эгчид нь хүлээлгэн өгсөн	90	
4		Хүүхдийн хөдөлмөрийн мөлжилгөөс сэргийлж сургууль завсардсан хүүхдийг сургуульд хамрагдуулна	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	5 хүүхэд сургууль завсардсан	2 болгож бууруулах			2022 онд сумын хэмжээнд насанд хүрээгүй хүүхэд хөдөлмөр эрхлээгүй байна. Сургууль завсардсан 5 хүүхэд байгаа нь ажил хөдөлмөр эрхэлдэггүй болно. 2021-2022 оны хичээлийн жилд дүйцсэн хөтөлбөрийн ахлах ангид 3 хүүхэд суралцаж 1 суралцагч 12-р ангийн боловсрол эзэмшиж амжилттай төгссөн. 2022-2023 оны хичээлийн жилд дүйцсэн хөтөлбөрийн дунд ангид 1, ахлах ангид 7 сурагч суралцаж байна	90	

5		Хүүхдийн амралт, зусланд хөгжлийн бэрхшээлтэй, хамгаалалтанд байдаг хүүхдүүдийг жил бүр хамруулна	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		5 хүүхэд амруулах			Францийн хөрөнгө оруулалтын амжиргаа дэмжих төслийн хүрээнд 10 өрхийн 6-10 насны 10 хүүхдэд 10 хоног сургалтын үйл ажиллагаа явуулсан	90	
6		Төр, хувийн хэвшлийн байгууллагуудад “Хүүхэд хамгааллын бодлого”-ыг хэрэгжүүлж, “Гэр бүлийн зөвлөл”-ийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, тэмцээн уралдаан зохион байгуулж хэвшинэ.	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	4 байгууллагад гэр бүлийн зөвлөл байдаг. Гэр бүл рүү чиглэсэн уралдаан тэмцээн жилд 1-2-ийг зохион байгуулж байсан				2022 онд Сумын төр болон аж ахуй нэгжүүдийн гэр бүл хүүхэд хамгааллын салбар зөвлөл төлөвлөгөөний дагуу ажил үүргээ гүйцэтгэж байна. Байгууллага бүрийн гэр бүлийн зөвлөл хүүхэд гэр бүл рүү хандсан 1 -2 арга хэмжээг тус тус зохион байгуулсан.		
1	Зорилт 3. Залуучуудын хөгжил, оролцоог дэмжсэн орчин нөхцөлийг бүрдүүлж, тэдний оролцоог хангах олон талт арга	Залуучуудын хөгжлийн бүлэг , клубын үйл ажиллагааг болон сайн дурын ажил, санал санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	Суурь тавигдсан	залуучуудын 40%-ийг хамруулна			2019 онд хуучин соёлын төвийг засварж залуучуудын хөгжлийн төв болгон тохижуулсан. 2020 онд халаалт байхгүйн улмаас үйл ажиллагаа явуулаагүй. 2021 онд ОНХС-ийн хөрөнгөөр халаалтын асуудлыг шийдвэрлэсэн, мөн нийтийн биеийн тамир хариуцсан мэргэжилтэнд хариуцуулснаар үйл ажиллагаа нь тогтмолжсон. 2022 онд багуудын дунд зохион байгуулагдсан “		

	хэмжээг зохион байгуулж, нийгмийн идэвхтэй гишүүнболгох од дэмжлэг үзүүлнэ									Талархалын өдөрлөг" -т нийт 250-аад залуучууд оролцож 2 өдөр спорт, урлагийн уралдаан тэмцээнд идэвхтэй оролцсон байна. Сумын залуучууд хөгжлийн төвд "Эртэч Монгол" аяны хүрээнд тогтмол 30 хүн 3 сарын хугацаанд хамрагдсан байна.		
2		Сумын төрийн болон төрийн бус байгуулагуудтай хамтран хөдөөгийн залуучуудын хөгжүүлэх, эрүүл амьдралын зөв хэв маягт суралцах явуулын үйлчилгээг нэвтрүүлж , залуучуудын оролцоог нэмэгдүүлнэ.	2021 2024	ЗДТГ-ын нийгмийн бодлогын мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв					Сумын 5 багийн Залуучуудын дунд урлаг спортын арга хэмжээ 8-р сар зохион байгуулсан үүнд багийн залуучууд өргөнөөр оролцсон. спортын 5 төрөл урлагийн 3, мөн айраг уух дэмбээ гэх зэрэг тэмцээн болж багийн дүнгээрээ 1-р байранд 1-р багийн залуучууд, 2-р байранд 2-р багийн залуучууд, 3-р байранд 4-р багийн залуучууд, 4-р байранд 3-р багийн залуучууд, 5-р байранд 5-р багийн залуучууд тус тус байр эзэлсэн.нийт 250 гаруй залуучууд оролцсон байна		
1	Зорилт 4. Ахмад настан хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг тасралтгүй хөгжүүлэх, тэдний эрэлт хэрэгцээнд суурилсан хөгжил оролцоог хангасан	Ахмадын хөгжлийн төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.	2021 2024	НБМ Ахмадын хороо	Орон нутгий					Сумын ахмадын төв 2018 оноос үйл ажиллагаагаа эхэлсэн 2022 онд ахмадын төвөөр давхардсан тоогоор 80 ахмад настан өдрийн үйлчилгээ, дархлаа сэргээх үйлчилгээ, эрүүл мэндийн тоног төхөөрөмж, хийн дасгал, чөлөөт цагаа зөв зохистой өнгөрөөх	100	

	салбар дундын зохицуулалт хийж, нийгмийн идэвх оролцоог нэмэгдүүлнэ.				н төсөв					зэргээр үйлчлүүлсэн байна. 2022 онд ахмад настануудад Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнд 16 ахмад хамрагдагдаж 10 хоногийн өдрийн үйлчилгээ авсан байна. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнд 16 ахмад хамрагдаж 10 хоногийн өдрийн үйлчилгээ авсан байна. Ахмадын хөгжлийн төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулахад орон нутгийн төсвөөс үйл ажиллагааны зардалд 3 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн. байрны дулаан ашигласны зардалд жилд 5,020,9 мян/төг зарцуулсан байна.		
2		Ахмад настны насан туршдаа суралцах боломжоор хангаан, насан туршийн боловсрол төв, нэгжүүдтэй хамтарсан сургалт, уулзалт арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулж, аж ахуйн нэгж байгууллагуудад ахмадын зөвлөх үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.	2021 2024	НБМ Ахмадын хороо	Орон нутгийн төсөв	ахмадын төвөөр нийт ахмад настнаы 30% нь үйлчлүүлж байн	45 хувьд хүргэх			2021 онд ахмад настануудад насан туршийн боловсролын байгууллагатай хамтран Стресс тайлах сэдвээр сургалт зохион байгуулж 15 ахмад хамрагдлаа. Мөн ахмад настаны зөвлөх үйлчилгээнд 2 ахмад настан хамрагдсан байна. 2022 онд Өглөөний цэнэг сургалтыг сумын Ахмадын хороотой хамтран зохион байгуулж сургалтанд нийт 11 ахмад настнууд хамрагдаж байна.	90	
3		Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрэлт	2021 2024	НБМ		Жилд 1 арга	2 арга хэмжээ			Сумын хэмжээнд нийт 67 хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд байдаг. 2022	90	

		хэрэгцээнд суурилсан сэтгэлзүйн болон сэргээн засах сургалт арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулж, хөгжих оролцох боломжийг сайжруулах багц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ			Орон нутгийн төсөв	хэмжээ зохион байгуулда	зохион байгуулах			оны 9 сард хөгжлийн бэрхшээлтэй болон халамжийн үйлчилгээнд хамрагддаг иргэдэд аймгийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний мэргэжилтэн болон эмч нар ирж сургалт зохион байгуулан дахин магадалганд орсон. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрэлт хэрэгцээнд суурилсан сэтгэл зүйн сургалтыг зохион байгуулсан.		
1.6. ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ												
1	Зорилт 1. Хөдөлмөрийн зах зээлийн тэнцвэрт байдлыг хангаж, халамжаас хөдөлмөр эрхлэлтэд шилжүүлэх замаар ажилгүйдлийн түвшинг бууруулж, нийгмийн дундаж давхаргыг нэмэгдүүлнэ.	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бодлогын хүрээнд хөнгөлөлттэй зээлд хамруулан, ажилд зуучлах замаар жил бүр 25-аас доошгүй иргэнийг байнгын, 40-өөс доошгүй иргэнийг түр ажилд зуучлана	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн/	Улсын Төсөв	захиалга зуулчлал -25 түр ажлын байр - 40	Захиалга зуулчлал - 25 түр ажлын байр - 40			2021 онд сумын хэмжээнд шинээр 44 ажлын байранд иргэдийг зуучлан, 78 иргэнийг түр ажлын байртай болгосон байна 2022 онд сумын нийтийг хамарсан ажилд нийт 24 түр болон ажлын байр бий болгосон. 2022 онд санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээнд 1 өрхийн төсөл, хөтөлбөрийг АДЗ-н хурлаар оруулан дэмжиж аймгийн ХХҮГ-т тухайн өрхийн төслийг хүргүүлсэн. Төсөл хөтөлбөрт 5-р багийн иргэн Г.Ганцэцэг нь “Сүү цагаан идээ”-ний чиглэлээр 5.000.000 төсөл, дэмжигдэн үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа. 2021 онд Малчдыг малжуулах арга хэмжээнд 1 өрх хамрагдсан. Нийт 44 иргэнийг байнгын болон түр ажлын ажилд	100	

										зуучлан ажиллаж байна. 2022 онд Малчдыг малжуулах арга хэмжээнд 3 өрх хамрагдсан. Нийт 42 иргэнийг байнгын болон түр ажлын ажилд зуучлан ажиллаж байна.		
2		Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийн чиг хандлагад нийцүүлж, ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө мэдээлэл өгөх үйлчилгээнд иргэдийг хамруулна.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн/	Улсын төсөв	Суурь тавигдсан	Иргэдэд ажил мэргэжлийн баримжаа, зөвөлгөө өгөх			2021 онд 18-35 насны Залуучуудыг хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтанд 2 залууг сургалтанд хамруулсан. 2022 онд Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийн чиг хандлага, ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох сургалт, мэдээлэл, нөлөөллийн үйл ажиллагааг цахим болон цаасаар иргэдэд хүргэж байна.	100	
3		Харьцангуй бага хэрэглээтэй, дунджаас доогуур түвшний орлоготой өрхийн ажил эрхлэхгүй байгаа насанд хүрсэн иргэнийг мэргэжил эзэмшүүлэх.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн/	Улсын төсөв		2 иргэнийг мэргэжлийн сургалтад хамруулсан байна			2021 онд ХХҮЕГ-ын мэргэшсэн мэргэжил сургалтын төвийн сургагч багш нар 3 өдрийн турш бизнесээ эхэл бизнесээ хөгжүүл сэдэвт сургалтыг зохион байгуулж 45 иргэн хамрагдаж 3 иргэн түр ажлын байранд зуучлагдсан ЕБС-ийн 9, 12-р ангийн сурагчдад мэргэжилээ хэрхэн сонгох вэ сэдэвт сургалтыг явуулсан. сургалтанд 38 сурагч хамрагдсан. 2022 онд ХЭБ-ийн үйлчилгээ авдаг 8 өрхийн хөдөлмөрийн насны ажил хөдөлмөр эрхэлдэггүй 6 иргэн байснаас 1 иргэнийг байнгын ажлын байранд 5 иргэнийг түр	100	

										ажлын байранд зуучлан ажиллуулж өрхийн орлогыг нь нэмэгдүүлсэн.		
4		Эмэгтэйчүүд болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг хөдөлмөр, эрхлэлтийг дэмжих сангийн зээл, төсөл, хөтөлбөрт хамруулан хүн амын бүлгүүдийн онцлогт нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн/	Улсын төсөв					2021 онд Хөдөлмөр эрхлэж байгаа 1 эмэгтэй ХБИргэний ажлын байрыг нэмэгдүүлэх төсөлд хамрагдсан. 2 эмэгтэй ахмад настан ахмадын зөвлөх үйлчилгээнд хамрагдсан. 1 эмэгтэй олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний төсөлд хамрагдсан. 9-р сард мэргшсэн мэргэжил сургалтын төвтэй хамтран амьдралын итгэл үнэмшил, бизнесээ хөгжүүлэе, бизнесээ өргөжүүлэе сургалт явуулахад уг сургалтанд 8 ХБИргэн хамрагдсан. 2022 онд Суманд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулж байгаа 3 байгууллага байна. Сумын төв болон нутгийн ард иргэдийг цэвэр, аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах мөн мал амьтдын элдэв төрлийн халдварт өвчин гарахаас урьдчилан сэргийлэх, сумын өнгө үзэмжийг сайжруулах зорилготой “НИЙТИЙГ ХАМАРСАН АЖИЛ”-ыг зохион байгуулсан. Нийтийг хамарсан ажил 2022.06.14-2022.06.24 хүртэл үргэжилсэн бөгөөд хөдөлмөрийн насны 10 эмэгтэйг түр ажлын байраар хангаж, хөдөлмөр	100	

										эрхлэлтийн дэмжих сангаас 9600.000 м/т зарцуулсан. Мөн ард иргэдийг байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, өөрсдийн амьдарч буй орчны нийтийн эзэмшлийн зам, талбай сайжруулах, элдэв төрлийн өвчин гарахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор “МОД ТАРИХ” ажлыг зохион байгуулсан. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөрийн эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрийн санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх талаарх мэдээллийг цахим болон цаасаар давтагдсан тоогоор 1500 иргэдэд түгээсэн. Санхүүгийн дэмжлэгт хамрагдах хүсэлтэй хөгжлийн бэрхшээлтэй 1 иргэний “Сүү цагаан идээ” нэртэй төслийг сумын АДЗ хурлаар оруулан 5 сая төгрөгний санхүүгийн дэмжлэг олгосон.		
1	Зорилт 2. Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой болгон, зорилтот өрх, иргэний амьжиргаанд дэмжлэг үзүүлж, амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ	Өрхийн амьжиргааны түвшин тогтоох судалгаанд үндэслэн зорилтот бүлгийн өрхүүдийг оновчтой тодорхойлно.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн/	Улсын төсөв		Ирүүлсэн өргөдлийн тоогоор			2021 онд Өрхийн амьжиргааны түвшин тогтоох судалгааг хорихоос суллагдсан 2 өрхөөр орж судалгааг дээд шатны байгууллагад хүргүүлсэн. 2022 онд Судалгаанд хамрагдах өргөдөл ирүүлсэн өрх иргэн байхгүй.	100	
2		Зорилтот бүлгийн өрхүүдийн дунд бүлэг байгуулан, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан			Ирүүлсэн өргөдлин тоогоор			2021 онд Олон нийтийн оролцоонд түшгилсэн халамжийн үйлчилгээгээр 1 бүлийн 2 иргэнд 1,5 сая	100	

		халамжийн үйлчилгээгээр дэмжин ажиллана.		мэргэжилтэн/	Улсын Төсөв					төгрөгний санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн. 2022 онд Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний Өдрийн үйлчилгээг сумын ахмадын хороо төрийн бус байгууллага зохион байгуулан явуулсан. Тус өдрийн үйлчилгээнд зорилтот бүлгийн 16 ахмад хамрагдсан.		
3		“Нэг өрх-Нэг ажлын байр” хөтөлбөрийн хүрээнд хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа өрхийн иргэдийг ажлын байраар хангаж, нийгмийн халамж хүртэгчдийн тоог бууруулна.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн	Улсын төсөв					2021 онд Нэг өрх нэг ажлын байр хөтөлбөрийн хүрээнд 6 иргэн ажлын байранд зуучлагдан ажиллаж байна. Оны эхэнд 33 өрх хүнсний талон авдаг байсан бол 15 өрх хасагдаж одоо 18 өрх хүнсний талон авч байна. 2022 онд “Нэг өрх – Нэг ажлын байр” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхдээ холбоотойгоор хүнсний эрхийн бичигт хамрагддаг өрхийн 15-60 насны эрэгтэй, 15-55 насны эмэгтэй хөдөлмөрийн насны иргэдийн судалгааг нэгтгэн гаргаж дээд шатны байгууллагад хүргүүлэн ажиллаж байна.“Нэг өрх – Нэг ажлын байр” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхдээ холбоотойгоор хүнсний эрхийн бичигт хамрагддаг өрхийн 30% буюу 3 өрхийг хамруулж нөхцөл байдлын үнэлгээг маягтийн дагуу авч судалгааг нэгтгэн Аймгийн нийгмийн бодлогын хэлтэс рүү хүргүүлсэн.	100	
4		Нийгмийн халамжийн бүрдүүлэх материалыг цахимаар хүлээн	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцс						2021 онд Нийгмийн халамжид хамрагдах иргэдийн хүсэлтийг хүлээн авч	100	

		авч,иргэдэд шуурхай үйлчилнэ.		ан мэргэжилтэн						цахим үйлчилгээг үзүүлж байна нийт 9 төрлийн үйлчилгээнд давхардсан тоогоор 709 иргэн хамрагдаад байна. 2022 онд Нийгмийн халамжийн бүрдүүлэх материалуудыг цахим болон цаасаар бүрдүүлэн авч холбогдох газар руу явуулж иргэдэд шуурхай үйлчилэн ажиллаж байна. энэ жил 11 төрлийн үйлчилгээнд 720 иргэн хамрагдсан.		
1	Зорилт 3. Нийгмийн даатгалын мэдээллийг бүрэн цахимжуулан, иргэд даатгуулагчдад үйлчилгээг ил тод, шуурхай хүртээмжтэй хүргэх, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, малчдыг нийгмийн даатгалд хамруулж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана	Нийгмийн даатгалын цахим мэдээллийн сан бүрдүүлж, архивын цахим лавлагааны үйлчилгээг жигдрүүлж, иргэд даатгуулагчдад шуурхай үйлчилгээ үзүүлнэ.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн						Нийгмийн даатгал цахим хөтөлбөрт шилжсэнээр иргэд даатгуулагчид түргэн шуурхай үйлчлэх нөхцөл бүрдсэн, мөн ажилтаны ажлын ачаалал багассан. 2021 онд нийгмийн даатгалын аппликейшн ухаалаг гар утсандаа суулгаж баталгаажуулж хэрэглэж эхэлсэн 150 иргэн байна. 320,0 мян төгрөгийг нийгмийн даатгалын цахим үйлчилгээг сурталчилах суртчилгааны ажилд зарцуулсан 2022 онд өндөр настаны тэтгэвэр тогтоолгохоор өргөдөл ирүүлснээс 35 шийдвэрлэгдсэн. 3 өргөдөл хүлээгдэж байгаа. Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр тогтоолгохоор 3 өргөдөл ирүүлсний 2 нь шийдвэрлэгдэж 1 нь хүлээгдэж	100	

										байгаа. Тахир дутуу тэтгэвэр 3 өргөдөл ирснээс 3 шийдвэрлэгдсэн. Жирэмсэн амаржсаны тэтгэмж давхардсан тоогоор 19 нь өргөдөл ирсэнээс 19 олгосон. ХЧТА-ын тэтгэмж 9 иргэн өргөдөл ирүүлснээс 9 -ийг олгосон. Оршуулгын тэтгэмж 9 хүнд олгосон. Ажилгүйдлийн тэтгэмж давхардсан тоогоор 12 хүнд олгосон		
2		Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлогын төлөвлөгөөг жигд ханган биелүүлж, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч болон малчдын нийгмийн даатгалын хамрагдалтыг нэмэгдүүлнэ.	2021 2024	ЗДТГ/сум хариуцсан мэргэжилтэн	Хувийн хөрөнгө	Эрүүл мэнд-452 Сайн дур – 304 647	740			2021 онд Нийгмийн даатгалын шимтгэл нь малчид хуваариа хөдөлмөр эрхлэгч нар өргөн хамрагдаж сайн дурын даатгалд хамрагдуулж байна. 2021 оны эхний 11 сарын байдлаар сайн дурын шимтгэлийн орлого 90,5 сая мян төгрөг буюу 55,6% , эрүүл мэндийн даатгалын хамрагдалт нь 272 иргэн 22,6 сая мян төгрөгний даатгал төлж 57,8%-тай байна. 2022 оны эхний 10 сарын байдлаар сайн дурын шимтгэлийн орлого 86702,5 мян төгрөг буюу 67,8% , эрүүл мэндийн даатгалын хамрагдалт нь давхардсан тоогоор 222 иргэн 16029,3 мян төгрөгний даатгал төлж 43.8-тай байна.	90	
	БҮЛГИЙН ДҮН /Тухайн жилийн хэрэгжилт										**92,1**	
ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСАГ												
2.1. Санхүү, төсөв												

1	Зорилт 1. Төсвийн төлөвлөлт, хариуцлагыг сайжруулж, цахим системийг хөгжүүлж, мэдээллийн ил тод байдлыг хангана.	Төрийн албаны хүний нөөцийн удирдлагын мэдээллийн санг цалингийн нэгдсэн системтэй холбож, орон тоо, цалин хөлсний зардлын төлөвлөлт, хэрэгжилтэд хяналт тавина.	2021-2024	Төрийн 6 байгууллага	Хөрөнгө шаард ахгүй	100	100	-	-	Бүх төрийн байгууллагууд хүний нөөцийн удирдлагын мэдээллийн санг цалингийн программтай холбосноор цалин хөлсний зардлын төлөвлөлт, хэрэгжилтэд хяналт тавьж байна. Оны эхнээс төсвийн 6 байгууллага дээр зарим сонголтын алдаа гарч байсныг тухай бүрд нь засуулах арга хэмжээ авсан.	100	
2		Төсвийн ил тод байдлыг хангах замаар шилэн дансны мэдээлэл байршуулалтад тогтмол хяналт тавьж, хариуцлага тооцон ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ-ын төрийн сангийн мэргэжилтэн	Хөрөнгө шаард ахгүй	1152 мэдээ	1152	-	-	Төсөвт байгууллага бүр шилэн дансны мэдээллийг төсвийн 6 байгууллага “***Тухайн жилийн төсвийг 1 дүгээр сарын 10-ны дотор, өмнөх оны төсвийн гүйцэтгэлийг 4 дүгээр сарын 1-ний дотор, дараа жилийн төсвийн төслийг 8 дугаар сарын 15-ны дотор, жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан болон санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын дүгнэлтийг 5 дугаар сарын 1-ний дотор, төсөвт орсон өөрчлөлтийн талаарх мэдээллийг өөрчлөлт орсон өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор тус тус цахим хуудсанд болон мэдээллийн самбарт байршуулах***” гэсэн 30 мэдээнээс 29-ийг нь хугацаанд нь, 1-ийг хугацаа хоцруулсан, “***Орон нутгийн хөгжлийн сангийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийг Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд байршуулах”-***9 мэдээ тайлан байршуулахаас 5-ийг нь хугацаанд нь, 3-ийг хугацаа хоцроож, 1-ийг огт мэдээлээгүй байсныг холбогдох	100	

										мэргэжилтэнүүд, байгууллагын дарга нарт анхааруулж хяналт тавин ажиллаж байна. Хугацаандаа 87,2% байна. 2021 онд байгууллагуудын шилэн дансны мэдээлэлд дотоод хяналт тавьж , байгууллагын дарга нарт зөвлөмж хүргүүлсэн. 2022 оны 11-р сарын байдлаар төсвийн 7 байгууллагын нийт 1006 мэдээлэл байршуулахаас 100 хувь байршуулсан. Үүнээс 70 мэдээлэл хугацаа хоцроож мэдээллэсэн байна. Аймгийн засаг даргын 2022 оны б/08 дугаар тушаалын дагуу Шилэн дансны тухай хуулийг зөрчсөн албан тушаалтануудад сануулах арга хэмжээ авсан. Цаашид шилэн дансны хяналтыг сайжруулж ажиллана.		
3		Сум хөгжүүлэх сан, малжуулах сангаас зээл аваад хугацаа нь дууссан болович төлөгдөөгүй, явцын хэтрэлттэй зээлүүдийг иргэд аж ахуйн нэгжээр нь бүрэн төлүүлэх, тус сангийн хөрөнгийн ашигт байдлыг сайжруулах, эргэлтэд оруулах, бодит судалгаан дээр үндэслэн Сум хөгжүүлэх сангийн зээлийг олгоно	2021-2024	ЗДТГ-ын ЖДҮ-ийн мэргэжилтэн	Хөрөнгө шаард ахгүй	35%	Сум хөгжүүлэх сангийн чанаргүй зээлийн хэмжээ 5% бууруулах орчим Малжуулах сангийн чанаргүй зээл 70%тай байгаа	-	0.2	2021 онд сум хөгжүүлэх сангийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн өртэй иргэдийг зохих хууль хяналтын байгууллагад хандан өр барагдуулах ажлыг эрчимжүүлэн ажиллаж байна. Прокурорт 3 иргэний 33514419 төг-ийн зээлийг шилжүүлэсэн. Эвлүүлэн зуучлах шүүхэд 3 иргэний 22450000 төгрөг өгснөөс 1 иргэний 7280000 төг шийдвэрлэгдсэн. Малжуулах сангийн зээлтэй 21 иргэдэд зээл төлөх тухай мэдэгдэл удаа дараа хүргүүлснээр 3 иргэн зээлээ бүрэн төлж барагдуулсан 9 иргэн зээлийн төлөлт хийсэн болович бүрэн барагдуулаагүй 12	70	

										иргэн 2021 онд огт төлөлт хийгээгүй байна. Хот орчмын бэлчээрийн төслийн хөрөнгөөс ашиг хүртсэн 5 малчны бүлэг жил бүр /2013-2021 онд/ эргэн төлөтт хийхээс 4 бүлэг нь нийт 11368,0 мянган төгрөгийн орлого төвлөрүүлж, Цагаан овоо малчны бүлэг огт төлбөр хийгээгүй 4956.0 мянган төгрөгийн өртэй байна. Ногоон дов малчны бүлэг хуваарийн дагуу төлөлтөө бүрэн хийсэн байна. 80%-ийн эргэн төлөлттэй байна 2022 онд Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагад 2 иргэний 12,605,824 төгрөг шилжүүлснээс 1 иргэний 8,760,444төгрөг ХХСанд орсон. Прокуророор дамжуулан шүүхэд 3 иргэний 47,470398 төгрөгийг шилжүүлсэн. 2 иргэний шүүх хурал болж төлөлтөө хийж эхлээд байна. Одоогийн байдлаар ХХСанд 7 000 000 төгрөг орж ирээд байна. Маргаан бүхий 4 иргэний хэрэг авлигатай тэмцэх газраас шалгагдан иргэний хэргийн шүүхэд шилжсэн.		
4		Төрийн худалдан авалтын үйл ажиллагааг зохион байгуулахдаа дотоодын давуу эрхийн зөрүү тооцох замаар	2021-2020	ЗДТГ/санхүүгийн алба	Хөрөнгө шаардахгүй		ААН -ийг дэмжсэн байна.	-	-	2021 онд 8 худалдан авалтаас 6 -г нь сумынхаа аж ахуйн нэгж, олон нийтийн оролфоотой бүлэгт, 2022 онд Нийт 3 худалдан авалт хийснээс 3 худалдан авалтанд орон нутгийн давуу эрх тооцож, орон нутгийн аж ахуйн нэгж	100	

		орон нутгийн аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжинэ.							шалгарч гэрээ байгуулан ажлыг гүйцэтгүүлэн хүлээн авсан.		
5		Бүх шатны худалдан авах ажиллагаанд болон түүний гүйцэтгэлийн явцад дотоод хяналт, шалгалтыг тогтмол явуулж, иргэд, олон нийт, ашиглагч байгууллагын зүгээс хяналт тавьж ажиллах боломжийг бүрдүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ-ын санхүүгийн алба	Хөрөнгө шаард ахгүй		Ажил бүрийн гүйцэтгэлд дотоод хяналтыг тогтмол хийсэн байна.	-	-	2021 онд Худалдан авах ажиллагаанаас Наадмын талбайн тохижилт, хуучин халуун усны бохир, халаалтыг засварлах, Хүүхдийн тоглоомын талбайн ажлуудад ажлын хэсэг байгуулагдан хяналт тавин ажиллаж байна. 2022 Хүүхдийн тоглоомын талбай, Цэцэрлэгийн тоглоомын талбай, ЕБСургуулийн биеийн тамирын талбай , Цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилт, Малын тэжээлийн ургамал тариалах тоног төхөөрөмж худалдан авах зэрэг ажлуудад ажлын хэсэг байгуулагдан хяналт тавин ажиллаж байна.	90	
1	Зорилт 2 Төрийн болон орон нутгийн өмч эзэмшигчдийн хариуцлагыг дээшлүүлнэ	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулж, тэдгээрийн бүртгэл мэдээлэл, үнэлгээ, тайланг ил тод нээлттэй болгон, хөрөнгийн тооллогыг хуулийн дагуу чанартай зохион байгуулж, өмч эзэмшигчдийн хариуцлагыг дээшлүүлнэ	2021 -2024	ЗДТГ/төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтэн	Хөрөнгө шаард ахгүй		Хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдал	-	-	Өмч хөрөнгийг эд хөрөнгө эзэмшлийн бүртгэл маягтаар эзэнжүүлж, эзэмшигч тус бүртэй эд хөрөнгийн бүрэн хариуцлагын гэрээ байгуулан ажиллаж байна . Шинээр бий болсон хөрөнгийн ОНӨГазарт мэдээлж зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр орлогоор хүлээн зөвшөөрч бүртгэлд тусгадаг. Мөн сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар хэлэлцүүлэн эзэмшигчийг тогтоосон шийдвэр гаргуулж, бүртгэлд тусгадаг. Хөрөнгийн тооллогыг хагас бүтэн жилээр хуулийн хугацаанд хийж гүйцэтгэж байна. 2022	100	

										онд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн улсын үзлэг тооллого явагдаж 9.545.500.961,36 төгрөгийн үндсэн хөрөнгө бүртгэл тооллогод хамрагдсан болно.		
2		Төсвийн хөрөнгөөр хийгдэх барилга байгууламж, бараа, ажил үйлчилгээний төсөвт жишиг үнэ нормативт хэмжээг баримтлах, хийгдсэн ажлын чанарт хяналт тавьж, чанаргүй гүйцэтгэсний улмаас үүссэн хохирлыг нөхөн барагдуулна.	2021 - 2024	ЗДТГ-ын санхүүгийн алба	Хөрөнгө шаардахгүй		Өмч хамгаалах зөвлөлийн үйл ажиллагаа тогтмолжсон байна.	-	-	2021 онд Бизнес хөгжлийн төвийн байрыг засварлаж байгаа “Өрнөх мэргэн “ХХК ажлаа хугацаанд нь гүйцэтгэхгүй байгааг удаа дараа тус компанид шаардлага тавьж байна. 2022 онд Найдмын талбайг шинээр барьсан “Баян их наяд констракш”-д шаардлага тавьсаны дагуу эвдэрсэн хэсгийг засахад дэмжлэг үзүүлсэн. Төсвийн хөрөнгөөр хийгдэх барилга байгууламж, бараа, ажил үйлчилгээний төсөвт жишиг үнэ нормативт хэмжээг баримтлах, хийгдсэн ажлын чанарт хяналт тавьж ажилласан.	90	
3		Төсөвт байгууллагуудын өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулж, тогтмолжуулна.	2021 - 2024	ЗДТГ/байгууллагуудын ня-бо, төсөв, төрийн сангийн мэргэжилтэн	Хөрөнгө шаардахгүй			-	-	Төсөвт байгууллага бүрийн өмч хамгаалах байнгын зөвлөл нь оны эхэнд тухайн онд хийх ажлын төлөвлөгөөгөө гаргаж ажилладаг.Төлөвлөгөөний дагуу шийдвэрлэх шаардлагатай хөрөнгийн асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэдэг.	100	70
		Жил бүр санхүүчдийн баярын өдрөөр “Хуримтлалтай иргэн”	2021 -	ЗДТГ-ын санхүү	ААН-ийн			-	-	2021 онд Төрийн банкны салбар Хуримтлалын өдрийг тохиолдуулан ЕБС-ийн 11, 12	100	

4		аяныг зохион байгуулж суманд үйл ажиллагаа явуулж буй арилжааны хамтран сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулна.банкууд болон бусад байгууллагуудтай	2024	гийн алба	хөрөнгө					ангийн сурагчдад ХУРИМТЛАЛЫН АЧ ХОЛБОГДОЛ сэдвээр сургалт хийсэн. 2022 онд ХААН банк 12р анги төгсөгчдөд хуримтлал сэдвээр 1 цагийн сургалт хийсэн. Сургалтаар хэрхэн хуримтлалтай болох бэлэн мөнгийг хэрхэн ариг гамтай авч явах санхүүгийн боловсрол гэж юу болох талаар мэдээлэл хүргэсэн. Мөн аж ахун нэгж байгууллагууд дээр цахим банкны ашиглалтын талаар нээлттэй өдөрлөг зохион ажиллаж байна. Өндөр настан тэтгэвэр авагчдад зориулж тэтгэврийн карт болон цахим банкыг үнэ төлбөргүйгээр холбож өгч байгаа. Сумын бүх дэлгүүр үйлчилгээний байгууллагуудыг карт уншигч ПОС төхөөрөмжөөр хангасан.		
5		Төсөвт байгууллагуудын эзэмшиж буй түрээслэх боломжтой хөрөнгийг иргэн аж ахуйн нэгжид түрээслэх замаар эзэмшүүлж өөрийн орлогыг нэмэгдүүлэх.	2021 - 2024	ЗДТГ-ын санхүүгийн алба	Орон нутгийн төсөв	Төлөвлөгөө 100 % биелэдэг.	Өөрийн орлогын төлөвлөгөө 100% биелэсэн байна.	ЗДТГ-2,6 СТ-0,85	ЗДТГ 2,4 СТ-0,266	ЗДТГазар 8 айлын орон сууц, буудлын орлогоос өөрийн орлогын төлөвлөгөөг бүрдүүлэн ажиллаж байна. Өөрийн орлогын төлөвлөгөө одоогийн байдлаар 94%ийн биелэлттэй байгаа оны эцэст 100 % биелэх бүрэн боломжтой ажиллаж байна.Засаг даргын Тамгын газрын буудлын орлого 270000 төгрөг, лавлагааны орлого 216000 төгрөг, орон сууцны орлого 2031450 төгрөгийг өөрийн орлогтоо бүрдүүлээд байна.	70	

1	Зорилт 3. Татварын бүх төрлийн үйлчилгээг цахимжуулж, татварын үйлчилгээг иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагад жигд хүртээмжтэй хүргэнэ.	Татвар төлөгчдийн эрх зүйн мэдлэг, татварын багц хуулийн шинэчлэлийг таниулж, татвар төлөх сэтгэлгээ хандлагыг өөрчлөн, заавар, зөвлөгөө, сургалтыг тогтмол зохион байгуулна.	Жил бүр	Сумын Татварын хэлтэс	Хөрөнгө шаардахгүй			-	-	“Татварын боловсролын жил - 2”-ийн хүрээнд жил бүр 5-р сард зохион байгуулагддаг Татвар төлөгчдийн өдрүүдийн хүрээнд зохион байгуулагдсан цахим болон зүүм сургалт аудио хичээлүүдэд сумын татвар төлөгч 15 иргэнийг хамруулсан. ХХОАТ-ын зүүм сургалтад сумын төсөвт байгууллагын бүх албан хаагчдаа хамруулсан. Өв дулаан ХХК-ны ажилчдад ажлын байран дээр зөвлөгөө өгч ХХОАТ-ын тайланг илгээлгэсэн. 3 дугаар сарын 28, 29, 31нд Аржаргалантын 1 дүгээр баг Их боригдойн 2 дугаар баг, Ар хөшөөтийн 4 дүгээр багуудын хурал болж нийт 100 гаруй иргэнд Малын тоо, толгойн албан татвар, Ашиглагдахгүй байгаа тээврийн хэрэгслийн талаар болон бусад татвар төлбөр хураамжуудын талаар мэдээлэл өгч ажиллаа. Татвар төлөгчдийн өдрүүдийн хүрээнд баримтаа аваарай аянд нэгдэж татвар төлөгчид, бизнес эрхлэгчийг хамруулсан бичлэгийг хийж цахимд түгээсэн. мөн Бүрд сонинд Малын тоо, толгойн албан татварын тогтоол болон зарцуулалтын талаар мэдээлэл бэлтгэж оруулсан энэ тухай сургалт сурталчилгааны тайланд оруулсан. Ирээдүйн татвар төлөгч 50 гаран хүүхдэд татварын тухай	100	

										ойлголт өгч ТАЗИ апп ашиглан зөгий будуулж мэдээллийг хариуцсан байцаагчид хүргүүлэн цахимд сурталчилж ажилласан. Өвөрхангай аймгийн Татварын хэлтэс пэйж хуудсанд тавигдсан Татварын мэдээлэл сургалт сурталчилгааг тухай бүр сумын зарын болон багийн группүүдэд цахимаар түгээж ажилласан.		
2		Төсөвт бүрдүүлэх орлогыг төрөл тус бүрээр жигд хангаг биелүүлнэ.	Жил бүр	Татварын хэлтэс	Үйл ажиллагааны орлогоор	Орлогын төлөвлөгөө нэр төрлөөр өө бүрэн биелэлтэй байдаг.		-	-	2021 оны орлогын төлөвлөгөөг ТУНС-д шивж оруулан татварын нэр төрлөөр нь төсөвт төвлөрүүлэх сар улирлын хуваарийг хийж нэгтгүүлсэн. Татвар төлөгч иргэн аж ахуйн нэгж байгууллагад орлогын төлөвлөгөөний сар улирлын хуваарийг хүргүүлэн татварт бүрэн хамруулж байна. 2021 оны 11-р сарын 30-ны байдлаар Сумын төсөв – галт зэвсгийн албан татварт 1000.0 төгрөг төвлөрүүлэхээс 1474,0 мян/төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 147%, Улсын тэмдэгтийн хураамжид 1760.0 төвлөрүүлэхээс 949.9 төгрөг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 54% биелэлттэй, Хувь хүний орлогын албан татварт 20892.5 төвлөрүүлэхээс 19907.6 мян/төг төвлөрүүлж 95% биелэлттэй, Хувь хүнээс суутгасан тооцсон Суутгагчын 10%-ын татварт 1145.9мян/төг, Хадгаламжийн хүүгийн орлого 40783.2 мян/төг төвлөрүүлэхээс	90	

										49411.4мян төг төвлөрүүлж 121%, Газрын төлбөрт 1485.0мян төг төвлөрүүлэхээс 1844.9мян төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 124% Хүү торгуульд 10080.0 мян төг төвлөрүүлэхээс 29335.0 мян/төг төвлөрүүлж 291%, Хог хаягдлын хураамжид 3870.0мян төг төвлөрүүлэхээс 6800.1мян төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 176%, Ан агнуурын нөөц ашигласны төлбөрт 273024.0мян/төг Иргэний үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны албан татварт 1100.0мян төг, Малын тоо, толгойн албан татварт 1878.7мян төг Нийт өссөн дүнгээр сумын төсөвт 69790.7мян төг төвлөрүүлэхээс 363564.6мян төг төвлөрүүлж орлогын төлөвлөгөө 521%-ийн биелэлттэй байна. Аймгийн төсөв-Газрын төлбөрт 1600.0мян/төг төвлөрүүлэхээс 2668.2мян/төг төвлөрүүлж 189%, ҮХЭХАТатварт 860,0 төгрөг төвлөрүүлэхээс 1448.1 мян/төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 167% биелэлттэй, АТБӨЯХАТатварт 11800.0 төгрөг төвлөрүлэхээс 12746.0 мянган төгрөг оруулж төлөвлөгөө 110.8% биелэлттэй, Цалин хөлс болон түүнтэй адилтгах орлого /Суутган-1/ 77500,0 мян/төг төвлөрүүлэхээс 86228.7 мян/төг төвлөрүүлж 111% биелэлттэй, Өссөн дүнгээр Аймгийн төсөвт 91760,0мян төг төвлөрүүлэхээс 98091.0мян төг төвлөрүүлж 107% биелэлттэй		

										байна. Улсын төсөв Дотодын бараа үйлчилгээний НӨАТ-д 3100.0мян/төг төвлөрүүлэхээс 5039.6мян/төг төвлөрүүлж 163% биелэлттэй, ААНОАТ-т 1600,0мян/төг төвлөрүүлэхээс 741.6мян/төг төвлөрүүлж 46% өссөн дүнгээр Улсын төсөвт 4700.0мян төг төвлөрүүлэхээс 5781.2мян төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 123% биелэлттэй байна. 2022 оны 11-р сарын 30-ны байдлаар Сумын төсөв – Галт зэвсгийн албан татварт 1620.0 төгрөг төвлөрүүлэхээс 840,0 мян/төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 52%, Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварт 1495.9мян төг төвлөрүүлэхээс 2170.9мян төг төвлөрч орлогын төлөвлөгөө 145%, Улсын тэмдэгтийн хураамжид 1300.0мян төг төвлөрүүлэхээс 362,8мян төгрөг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 28% биелэлттэй, Хувь хүний орлогын албан татварт 13259,3.0мян төг төвлөрүүлэхээс 45044,5мян/төг төвлөрүүлж 340% биелэлттэй, Хувь хүнээс суутган тооцсон Суутгагчын 10%-ын татварт 8223.5мян/төг, Хадгаламжийн хүүгийн орлого 43000,0мян/төг төвлөрүүлэхээс 35074.2мян төг төвлөрүүлж 82%, Газрын төлбөрт 1728.8мян төг төвлөрүүлэхээс 544.4мян төг		

										төвлөрүүлж төлөвлөгөө 31% Хүү торгуульд 11000.0 мян төг төвлөрүүлэхээс 31138.0 мян/төг төвлөрүүлж 283%, Хог хаягдлын хураамжид 2300.0мян төг төвлөрүүлэхээс 2681.2мян төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 117%, Ан агнуурын нөөц ашигласны төлбөрт 154320.0мян/төг Иргэний үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны албан татварт 4781.2мян төг, Малын тоо, толгойн албан татварт 120000.0мян төг төвлөрүүлэхээс 26819.5мян төг төвлөрч 22% биелэлттэй Нийт өссөн дүнгээр сумын төсөвт 267404.0мян төг төвлөрүүлэхээс 382057.2мян төг төвлөрч 143%-ийн биелэлттэй байна. Аймгийн төсөв-АТБӨЯХАТатварт 12000.0 төгрөг төвлөрүлэхээс 13102.7 мянган төгрөг оруулж төлөвлөгөө 109% биелэлттэй, Улсын төсөв Дотоодын бараа үйлчилгээний НӨАТ-д 4950.0мян/төг төвлөрүүлэхээс 1245.7мян/төг төвлөрүүлж 25% биелэлттэй, ААНОАТ-т 2200,0мян/төг төвлөрүүлэхээс 3619.1мян/төг төвлөрүүлж 165% өссөн дүнгээр Улсын төсөвт 7150.0мян төг төвлөрүүлэхээс 4864.8мян төг төвлөрүүлж төлөвлөгөө 68% биелэлттэй байна.		
3		Сумын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуй нэгжүүд,	2021-2024	Татвар ын	Орон нутгий		Төсвийн орлогыг			Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй Чингэлтэй дүүрэгт бүртгэлтэй байсан “Бүрд гурван болор” ХХК-	100	

		тэдгээрийн салбар компаниудыг орон нутгийн татварын албанд бүртгэлтэй болгон, татварын бааз суурийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авч,төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх		байцаагч	н төсөв		нэмэгдүүлсэн байна			ийг шилжүүлэн авч бүртгэсэн. Тус аж ахуй нэгж Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчөөр бүртгүүлснээр сумын НӨАТ суутган төлөгчийн тоо нэмэгдэж ААНОАТ-ын болон НӨАТ-ын татварт хамрагдаж улсын төсвийн орлогын бааз нэмэгдээд байна. Мөн сумын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй 3 жуулчны бааз /Баянговь, Степиндимсе, Шинэ дэлхий/ 2022 онд Газрын төлбөр суманд төлсөн. Суманд үйл ажиллагаа явуулдаг Баруун боригдой ХХК суманд шилжиж ирсэн мөн Шийрийн бүрд, Баянбүрд тариа гэсэн 2 ААНэгж шинээр байгуулагдсанаар татварын бааз суурь тодорхой түвшинд нэмэгдэх нөхцөл бүрдээд байна.		
4		Иргэдийн татвар даатгалын талаарх эрх зүйн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх, ач холбогдлын сурталчлан таниулах.	2021-2024	Татварын байцаагч	Орон нутгийн төсөв		Иргэдэд татварын эрх зүйн зөвөлгөө мэдээлэл хүргэсэн байх	-	-	Ковид-ын нөхцөл байдалтай холбогдуулан татвар төлөгч иргэдийн эрхзүйн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх татвар төлөх сэтгэлгээ хандлагыг өөрчлөх 3 удаагийн цахим сургалтад сумын татвар төлөгч иргэд, Аж ахуй нэгжүүдийн төлөөллүүдийг хамруулсан. Мөн цахим орчинд Татварын ерөнхий газар, Өвөрхангай Татварын хэлтэс пэйж хуудсуудаар дамжуулан мэдээ, мэдээллүүдийг тухай бүрт хүргэж байна.	90	

2.2. Хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэр, худалдаа үйлчилгээ												
1	Зорилт 1. Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг тооноос чанарт шилжүүлэх бодлого баримталж, бэлчээр ашиглалтыг нэмэгдүүлэн, уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуй болон туслах аж ахуйг хөгжүүлж хөдөө аж ахуйн тогтвортой хөгжлийг хангана	Үржлийн нэгж байгуулж хөнгөлөлтэй зээл төсөл хөтөлбөрт хамруулах	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	15 сая	Үржлийн нэгж байхгүй	1 үржлийн нэгж байгуулагдаж үйл ажиллагаа нь жигдэрсэн байна.	-	-	1 үржлийн нэгж байгуулагдаж байна. 1 нэгжийн санхүүжилт ХХС-аас дэмжигдсэн. Богийн хээлтүүлэгчийг үржлийн нэгжид төвлөрүүлж байна. Нийт 2 нэгжтэй болсон.	100	
2		Цөм сүргийн малыг бий болгож, үржлийн хээлтүүлэгч ,хээлтэгч малд ангилалт явуулж, мал сүргийг даатгалд хамруулах ажлыг зохион байгуулна	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	ААН-ийн хөрөнгө 10 сая	1028 хээлтүүлэгч мал байна	1628 хээлтүүлэгчтэй болж хээлтүүлэгийн тохиргоонд барьж үзлэг ангилалт явуулна		000	2021 онд цөм сүргийн 200 эм хонийг эзэмглэж, мөн богийн хээлтүүлэгч малыг 30% буюу 383 хээлтүүлэгчийг эзэмглээд байна. Нийт 1242 хээлтүүлэгч, 86793 эм хонь, 43803 эм ямаа нийлүүлэгт орохоор байна. Нийт 98 өрхийн 49779 толгой мал даатгалд хамрагдсан. 2022 онд богийн 1628 хээлтүүлэгчтэй болж хээлтүүлгийн тохироог барин мал нийлүүлгийн үржлийн ажлыг амжилттай зохион байгуулж ангилалт хийсэн байна. 2022 Малын индекжүүлсэн даатгалд 89 малчин 8671 толгой малыг даатгалд хамруулсан байна. 2021 онд богийн 1628 хээлтүүлэгчтэй болж хээлтүүлгийн тохироог барин мал нийлүүлгийн үржлийн ажлыг амжилттай зохион байгуулж ангилалт хийсэн байна.	100	
3		Өсвөр хээлтүүлэгч төсөл”-ийг хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуц	Орон нутгийн төсөв	0	2022 оны жилийн эцийн ОНХС-аар	-	-	2023 ОНХС-ын хөрөнгөөр хийгдэх ажлын эрэмбээр уг ажил эрэмблэгдэж гарсан. 2023 онд Увс аймгийн Зүүнговь, Тэс сумаас 100 толгой баяд үүлдрийн өсвөр	90	

				сан мэргэжилтэн/	65 сая		дэмжүүлсэн байна.			хээлтүүлэгчийг худалдан авч малчдад нийлүүлэн өсвөр хээлтүүлэгч төслийг хэрэгжүүлнэ. Баяд хуц авах зардал Увс аймгийн ХХААГ-т буй Баяд үүлдрийн хонины цөм сүргээс 100 толгой хуцыг худалдан авах 1 хуцны үнэ- 500,000 1 хуцны тээврийн зардал 90,000 500,00*100=50,000,000 Тээврийн зардал 90,000*100=9,000,000 Нийт төсөв 60,000,000 төгрөг		
4		Бяруу, хурга ишгийг уламжлалт аргаар хөнгөлөхөөс татгалзаж цахилгаан долгионы болон хавчих, битүү аргаар хөнгөлөх аргыг мал аж ахуйн салбарт нэвтрүүлэх	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	Иргэдийн хөрөнгө		500 бяруу хурга ишгийг хөнгөлсөн байна	-	-	тар ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2022 онд багаж , тоног төхөөрөмжөөр хангах төлөвлөсөн боловч малын тоо толгойн татварын төлөвлөгөөний биелэлттэй холбогдуулан багаж хэрэгсэлээ авч чадаагүй байна.	100	
5		Мал сүргийг бэлчээрийн даацад тулгуурлан сүргийн тоо толгойг зохистой хэмжээнд барьж, Үхэр сүргийг мах- сүүний Сэлэнгэ үүлдрээр, Хонин сүргийг мах-ноосний Бүдүүвтэр ноост Баяд, үзэмчин, мах-өөхний Эдилбай үүлдрээр ,Ямаан сүргийг ноолуурын чиглэлийн Эрчимийн	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	Иргэдийн хөрөнгөөр		10 бух, 30 хуц, 20 ухна , 1 гахайны аа	-	-	2022 онд Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумаас 2-р багийн малчин А.Батбаатар Сэлэнгэ үүлдрийн 2 бух, 4-р багийн малчин Б.Эрдэнэбилэг 1 бух, 1-р багийн малчин Б.Амгалан 1 бух, худалдан авсан байна. Дорнод аймгийн Хөлөнбуйр сумаас Барга үүлдрийн 30 толгой өсвөр хээлтүүлэгчийг малчдад нийлүүлсэн байна. Хэнтий аймгийн Баяндэлгэр, Галшар сумаас 10 өсвөр баяндэлгэрийн улаан, Галшарын	90	

		хар, Баяндэлгэрийн улаанаар сайжруулах.							улаан үүлдрийн өсвөр хээлтүүлэгчийг нийлүүлсэн байна.		
6		Хээлтүүлэгч малыг бүрэн ээмэгжүүлэн удам гарвал ашиг шимийн чиглэлээр бүртгэлжүүлэх, сумын хяналтан дор маллуулах, үржилд тэнцэхгүйг заазлах, үржлээс хасах, сүрэг сэлбэх ажлыг зохион байгуулах.	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	Малчид, ОНХС	400 хуц 130 ухна ээмэгжүүлсэн	800 хуц 410 ухна 65 бухыг ээмэгжүүлэн бүртгэлжүүлэх		0.2	2021 онд Бог малын хээлтүүлэгчийг бүрэн ээмэглэсэн байна. 2022 онд ээмэгжүүлэлт бүртгэлжүүлэлтэнд 12 суурийн 812 хуц 508 ухна 71 бухыг ээмэгжүүлэлтэнд хамруулан үзлэг ангилалтыг 10 сарын 15-18 хооронд хийж гүйцэтгэсэн.Багийн ИНХ-аар 5 –н багт богийн хээлтүүлэгч хариулах малчныг сонгох, ХААТ-тай гэрээ байгуулан хариулахаар болоод байна. Үржилд тэнцэхгүй 81 хуц 98 ухныг заазлалтанд оруулан үржлээс хассан байна.	100	
7		Богийн төлийг 08 дугаар сарын 01-ний дотор эхээс ялгаж дундаас дээш тарга хүч авахуулж өвөлжилтөнд бэлтгэх.	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	Иргэд, малчид	50 хувь	80 хувьд хүргэх			2022 онд малчдын 90 орчим хувь нь богийн төлийг эхээс ялган дундаас дээш тарга хүч авхуулан, зааз, хээлтэгч 2200 гаруй зах зээлд борлуулан өвөлжилтийн бэлтгэлээ 96% хангаад байна.	100	

8		Гойд ашиг шимт мал болон өрхийн үйлдвэрлэгч ,хүнсний ногоо, цагаан идээний үзэсгэлэн худалдаа, дуудлага худалдааг "Намрын ногоон өдрүүд" нэртэйгээр зохион байгуулж малчид иргэд аж ахуйн нэгжүүдийг уриалан жил бүр тогтмол зохион байгуулах.	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/	Орон нутгийн төсөв Иргэд ААН эрхлэгчид		Уламжлал болгон зохион байгуулж аж ахуй эрхлэгчид, малчдыг өргөнөөр оролцуулах		1.6	2021 онд " БҮРД АЛТАН НАМАР 2021" үзэсгэлэн худалдааг 2021 оны 10 дугаар сарын 4,5 –нд сумын соёлын төвд зохион байгуулав. Уг арга хэмжээнд 50 гаруй иргэд, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч , малчин , тариаланчид 3 аж ахуй нэгж оролцож хийж бүтээсэн бүтээгдэхүүнээ олон нийтэд танилцуулан арилжаалж ашиг орлогоо нэмэгдүүлсэн үйл ажиллагаа болсон. Үзэсгэлэнгийн үйл ажиллагааг цахимаар болон телевизээр нэвтрүүлсэн.2022 онд Намрын ногоон өдрүүд нэгдсэн арга хэмжээг 09 сарын 14 өдөр зохион байгуулж шилдэгүүдээ шалгаруулан 09 сарын 25-30 өдрүүдэд Өв түншлэл арга хэмжээнд 5 иргэн 650 л айраг, 2 иргэн 210 кг цагаан идээ, 1 иргэн 2 тн хүнсний ногоогоор, 1 иргэн адууны чанасан мах хоолны үйлчилгээр оролцож, 3-р багийн малчин Б.Цэрэндолгор шилдэг цагаан идээгээр хийсэн бүтээгдэхүүнээр тусгай байр эзэлсэн байна.	100	
9		Эрчимжсэн аж ахуйг дэмжиж, цэвэр эрлийз малын тоо толгойг нэмэгдүүлэх, туслах аж ахуйг бий болгох	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэж	Иргэдийн хөрөнгө ААН, иргэдийн		малын тоо нэмэгдсэн 1 гахайны аж ахуйтай болсон байна	-	-	2022 онд малын тоо толгой өмнөх оныхоос буурч нэг малаас авах ашиг шим нэмэгдсэн ба цэвэр эрлийз малын тоо толгой нэмэгдсэн. 2 иргэн 8 гахайг өсгөн үржүүлж байна.	70	

				илтэн //	хөрөнгө							
10		Малчдын хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх чиглэлээр тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийн үйлдвэрлэл, худалдаа эрхэлж буй иргэн, аж ахуйн нэгжийг дэмжинэ.	2021-2024	ЗДТГ/ Маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн/			3 иргэн 1 ААН	-	-	2022 оны байдлаар сумын хэмжээнд буй 671 малчин өрхөөс 483 малчин угсардаг хашаатай, 38 малчин воончигтой, 291 малчин адууны GPS2тэй байна. .Малчдын хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх чиглэлээр 4 малчин воончиг, 5 иргэн угсардаг бод, богийн хашаа, адууны байршил тогтоогч GPS худалдан аваад байна. 2023 онд ХХС-ийн тэргүүлэх чиглэлд оруулах саналтай байна.	70	
11		Цөөн малтай болон залуу малчдыг малжуулах төсөл хөтөлбөрт хамруулах	2022-2024		Малчид Орон нутгийн төсөв хөтөлбөр		2 иргэн	10 сая	19.6 сая	2021 онд ХЭДСангаас Донгитын 3--р багийн иргэн Д.Ганзоригт 4 сая төгрөгөөр 40 хонь, 28 ямаа нийт 68 богоор малжуулсан.Мөн Витинет ТББ өрх толгойлсон 4 эмэгтэйд тус бүр 600,0 мян.төг-ийн хонь олгосон. 2022 онд Малжуулах хөтөлбөр / 2-р багийн малчин Адьяадоржийн Ганбат, 4-р багийн малчин Нямдоржийн Шинэболд 2-р багийн малчин Батбаатарын Пүрэвдорж нарт тус бүр 5 сая төгрөгийн мал олгосон.	100	
1	Зорилт 2. Газар тариалангийн бүтээгдэхүүний дотоодын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх,	Боригдойн усалгаатай талбайд төмс хүнсний ногоо тариалах иргэдэд газрыг ашиглалтын гэрээгээр олгож, тариалалтыг нэмэгдүүлнэ.	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан	Орон нутаг Иргэдийн хөрөнгөөр	2013 онд усалгаатай газар тариалангийн тоног	100 хувь ашиглах		0.22	2021 онд төмс 8га-д тариалж 96тн, хүнсний ногоо 8га-д тариалж 70тн нийт 2 аж ахуйн нэгж, 30гаруй иргэн тариалалт хийсэн байна. 2022 онд нарийн ногооны үрийн дэмжлэг үзүүлж иргэдэд 70%-ийн хөнгөлөлтэй үнээр үр тараасан.	90	

	хүлэмжийн аж ахуйг хөгжүүлэх, шинэ нэр төрлийн таримлыг тариалах замаар импортын хэрэглээг бууруулж, сумын хэрэгцээг хангах			мэргэж илтэн		төхөөрө мжтэй болсон				Төмс 2 га, байцаа 0,2га, шар лууван 0,2га, шар манжин 0,2га, хүрэн манжин 0,3га, сонгино 0,1га, саримс 0,1га, хэмх 0,2га, лооль 01га, тарвас 0,1га, бусад 0,1га, навчит ногоо 0,2га-д тариалсан. Үүнээс нийт хураасан ургац 4,2тн төмс,байцаа-1тн, шар лууван 0,4тн, шар манжин 0,5тн, хүрэн манжин 0,5тн, сонгино 0,3тн, саримс 0,3тн, хэмх 0,5тн, лооль 0,1тн, тарвас 0,2тн,бусад 0,2 тн навчит ногоо 0,2тн байна. 3 гэр бүл төмс хүсний ногоо тариалж байгаа.		
2		Боригдойн тариалангийн талбайн хашааг сэлбэж, услалтын системийг засварлаж усалгаатай тариаланг хөгжүүлнэ.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр , газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Улс, орон нутгийн төсөв Иргэдийн хөрөнгө өөр	Усалгаатай газар тариалан хөгжөөгүй	100% ашиглах	27		Боригдойн услалтын системийн ус хаях хэсэг, хажуу хана, ус юүлэх хэсгийг засах, ус хаях хэсгийн эхлэл лайдсан, бетон доторлогоо эвдэрсэн, бороожуулагч машины цахилгаан холболт тоногдсон, удирдлагын самбар, бороожуулагчийг дугуйтай болгох, ил усалгааны Ф300мм хаалт хөлдөж хагарсан учир солих, юүлэх болон хаях хоолой булагдаж дарагдсаныг засварлах зураг төсөв хийлгэхэд 27,0 сая төгрөгний төсөв шаардлагатай байгаа тооцоог нарийвчлан гаргасан.	70	
3		Боригдойн атаршсан талбайг эргэлтэнд оруулж малын тэжээл, олон наст ургамал тариалж, өвс тэжээлийн	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр , газар тариалан хариуцсан	Иргэдийн хөрөнгө өөр		500		139.0	2021онд Их боригдойн атаршсан тариалангийн талбайд малын тэжээл тарих зорилгоор 175,5 га-д 10 малчны бүлэг , өвөлжөө хаваржааны бууцны хөлд 10	100	

		аюулгүйн нөөцийг бүрдүүлнэ.		мэргэж илтэн						малчин өрх 1га орчимд тус тус ногоон тэжээл тариалсан байна. 2022 онд Боригдойн эргэлтэнд оруулж буй талбайн 100 га-д ногоон тэжээл тариалж ургац га -н дундаж 12ц- тэй байна. Трактор иж бүрэн 139 сая төгрөгөөр худалдан авч ашиглаж байна.		
4		Хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх иргэдийг дэмжиж ажиллана.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэж илтэн	Иргэдийн хөрөнгө	1,5	210 м.кв		0.1	Аж ахуй нэгжийн 10м*20м хэмжээтэй нэг хүлэмж, иргэний 5*10,10*20,5*5, гэх мэт жижиг хүлэмжинд өөрийн хэрэгцээний нарийн ногоогоо тариалан хүнсэндээ хэрэглэж байна.	90	
5		Хуучин ашиглалтгүй байгаа зоорийг засварлаж ашиглалтанд оруулах, шинээр зоорь барих санал санаачлагыг дэмжинэ.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэж илтэн	Хоршооны хөрөнгө Иргэдийн хөрөнгө	1	1 зоорь	4		2021 онд 2 өрх өөрийн эзэмшлийн зооринд засвар үйлчилгээ ариутгал хийсэн байна. ХАА-н газраас зохион байгуулсан сургалтаар 10 иргэнд зоорь барих тооцоолол, материалын судалгаа хийх аргачлалд суралцсан. 2022 онд Бурхант хайрханы хишиг хоршоо өөрийн хөрөнгөөр 20х10 харьцаатай хүнсний ногоо хадгалах зоорь барьж байгаа. Ингэснээр сумын хэмжээнд 3 зоорь ашиглагдах юм.	100	
6		Бэлчээрийн хортон мэрэгч, үлийн цагаан оготнотой микробиологийн болон	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр, газар тариал	Орон нутгий	1	жил бүр 1 багт		30.0	2021 онд Хөх дэл оторын бүсэд 4500га-д улсын төсвийн хөрөнгө	100	

		энгийн механик аргаар тэмцэх ажлыг зохион байгуулана.		ан хариуцсан мэргэжилтэн	н төсөв		хэрэгжүүлэх			оруулалтаар оготно устгал хийсэн байна. 2022 онд Бэлчээрийн хортон мэрэгч үлийн цагаан огтоныг устагх ажлыг орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө 30 сая төгрөгөөр бактержуулсан будааг 1 га-д 2500-3000 гр тооцон авч Ар жаргалант 1, Их боригдой 2, донгит 3, Ар хөшөөт 4, Онгон 5 -р багуудын нутгийн малчдад хүлээлгэн өгч тусгай удирдамж зааврын дагуу хийлгэлээ.		
7		Бэлчээр ашиглалтын сумын журам боловсруулж, батлуулан хэрэгжүүлэнэ.	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Хөрөнгө шаардахгүй	Журам байхгүй	Журам батлуулна	-	-	Бэлчээр ашиглалтын сумын журам боловсруулж байна. 2023 онд СИТХ-аар хэлэлцүүлэхээр төлөвлөж байна.	50	
8		Хэт доройтсон цөлжсөн бэлчээрийг сэргээх, өнжөөх, малчин айл бүрийг 5 сарын 1-ээс өмнө өвөлжөөнөөс нүүлгэж хэвшинэ.	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Хөрөнгө шаардахгүй		жил бүр 1 багт хэрэгжүүлэх	-	-	Багуудийн иргэдийн нийтийн хурал 4 удаа, Малчдын зөвлөгөөн 1, хортон мэргэчидтэй тэмцэх ажлын үер засаг даргын захирамж зэрэгт бэлчээрийг өнжөөх олон наст болон ногоон тэжээлийн ургамал зэргийг тариалан бэлчээрийг сэргээх зэрэг арга хэмжээг суртчилан нөлөөллийн арга хэмжээг авч ажиллаж байна.	70	

9		Шинээр инженерийн хийцтэй худаг гаргах болон засварлана.	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		3 худаг гаргах	85	10	2021 онд 2020 оны зарласан тендерээр дуусаагүй байсан хүлээж авсан. /Ар хөшөөтийн 4-р баг Баянхайрханы ар/ 2022 онд шинээр инженерийн хийцтэй худаг “Алтан шар зам” хөшөөт ногоон байгууламжийг услах зорилготой орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр худаг гаргасан. Шинээр 5 цооног гаргасан. Төсөв мөнгөний хүрэлцээгүйгээс барилгын ажил хүлээгдэж байна.	100	
10		Хөдөө аж ахуйн салбарын ажилтан албан хаагчид, малчид, газар тариалан эрхлэгчид, үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх бүх төрлийн сургалтад хамруулах, туршлага судлуулах ажлыг зохион байгуулна.	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	10	15		0.7	2021 онд Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам, Хөдөө аж ахуйн их сургуультай хамтран зохион байгуулсан “**Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон ухаалаг газар тариалангийн технологи, инноваци**” сэдэвт онол-үйлдвэрлэлийн бага хурал, Ургамлын гарал үүсэл,пестицидийн бүртгэл хяналтын систем, өрхийн тариалан бизнес хөгжил ТББ-с зохион байгуулсан сургалтанд давхардсан тоогоор 10 иргэн хамрагдсан байна. 2022 онд Хархоринд тэжээлийн олон наст ургамал болон олон наст ургамалын онол практик сургалт-2 өдөр 2 иргэн 1 мэргэжилтэн оролцсон.	100	

										Өвөрхангай аймагт Хүнсний тэнцэлийн сургалт-2 өдөр мэргэжилтэн оролцсон. Монгол улсад тогтвортой хөгжлийг зорилготой уялдсан төсвийн төлөвлөлтөөр хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нь -2 өдрийн сургалтад мэргэжилтэн хамрагдсан. Хоршооны үнэлгээ-2 онол практик 2 мэргэжилтэн 2 иргэн тус тус хамрагдсан байна.		
11		Малын тэжээлийн үйлдвэрийг ашиглалтанд оруулж, үйл ажиллагааг эхлүүлнэ.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Иргэдийн хөрөнгө Орон нутгийн төсөв	ажилладаггүй 1 үйлдвэр байгаа	Ашиглалтад оруулах	-	-	Хэрэгжээгүй		
1	Зорилт 3. Хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эдэд тулгуурласан бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.	Суманд “Борлуулалтын төв” байгуулан сумынхаа үйлдвэр эрхлэгчдийн бүтээгдэхүүнийг худалдаалах боломжийг бүрдүүлэн, хэвлэл мэдээлэл, цахим орчинд сурталчлана.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв Иргэд		үйлдвэр эрхлэгчдийг ажлын байраар хангаж, үйлдвэр эрхлэх нөхцөл бүрдүүлнэ.	-	1.1	Бүрд-Алтан намар 9 сард, Өв-Түншлэл 2022 зэрэг уламжлал болсон арга хэмжээнүүдэд давхардсан тоогоор 32 иргэн бүтээгдэхүүн бараа ажил үйлчилгээгээ танилцууллаа. Энэ арга хэмжээг сумын олон дагагчтай албан болон албан бус цахим хуудсуудаар нэвтрүүлэн сурталчилсан. Энэ арга хэмжээнээс иргэд 1,5 сая төгрөгний мөнгөн орлого олсон байна.	70	
2		Сумын хэмжээнд үйлдвэрлэл	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр	Хөрөнгө			-	-	Олон дагагчтай албан болон албан бус цахим хуудсуудаар нэвтрүүлэн	70	

		эрхлэгчдийн пэйж хуудас үүсгэн мэдээ, мэдээлэл, сургалт, арга туршлага, зөвлөмж, Онлайн худалдааг хөгжүүлж, Бүрд онлайн дэлгүүр үүсгэн ажиллагааны талаар баяжуулан хөтөлж, хөгжүүлэнэ.		, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	шаардахгүй					суртчилсан арга хэмжээ, сургалт суртчилгаа давхардсан тоогоор 20-30 гаруй байна. Мөн “эрүүл хүнс” “хүнснээс хуванцарыг халах” зэрэг цуврал хичээлүүдийг цахим орчинд түгээж байна. Эдгээрийн үзсэн хандалт нь 2300 хүн байна		
3		Сумын онцлог түүхэн өв уламжлал бүхий бэлэг дурсгал, гар урлал, үндэсний дээл хувцас, гоёл чимэглэл, уран хатгамал зэрэг брэндэд чиглэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжинэ	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	15		3 доошгүй	-	-	ИТХ -аар баталсан хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн тэргүүлэх чиглэлд сумын онцлог түүхэн өв уламжлал бүхий бэлэг дурсгал, гар урлал, үндэсний дээл хувцас, гоёл чимэглэл, уран хатгамал зэрэг брэндэд чиглэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжих чиглэлийг оруулж, төсөл хэлэлцэн шалгаруулж байна. 2022 онд ХХС-аас оёдлын чиглэлээр 4 төсөл ирж хэлэлцэгдсэнээс 2 иргэний төсөл санхүүжүүлэх жагсаалтанд орсон байна.	90	
4		Албан байгууллагын цайны газар болон нийтийн хоолны газруудад хуванцар шанага, сав, суулга хэрэглэхийг хориглох, айл өрхүүдэд дээрх савны хор хөнөөлийг таниулах, нөлөөллийн арга хэмжээг бүхий л төрлөөр зохион	2022-2024	ЗДТГ/Бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	1	Хуванцар сав суулгын хэрэглээ буурсан байх	-	0,3	Суманд хоол үйлдвэрлэлийн чиглэлээр ажиллаж байгаа гал тогоо бүхий байгууллага иргэдэд нөлөөллийн боршур, зөвлөгөө мэдээлийг албан болон албан бус цахим хуудсуудаар нэвтрүүлэн суртчилсан арга хэмжээ, сургалт суртчилгаа давхардсан тоогоор 20-30 гаруй байна. Төсвийн гал тогоо бүхий газрууд хуванцар савнаас бүрэн татгалзсан. Мөн “эрүүл хүнс”	70	

		байгуулж зохих үр дүнд хүрнэ.								“хүнснээс хуванцарыг халах” зэрэг цуврал хичээлүүдийг цахим орчинд түгээж байна. Эдгээрийн үзсэн хандалт нь 2,300 хүн байна.		
5		“Төсөл, шинэ санаа сонгон шалгаруулах” арга хэмжээг шат дараалан зохион байгуулна.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	0	1 арга хэмжээ зохион байгуулсан байх		0,2	Хоршоо хөгжүүлэх сангийн журам шинэчлэгдэн батлагдсан, мөн сангийн хөрөнгийн төвлөрөл журамд заасан хэмжээнд хүрсэн тул 10 сарын 11 нээс 11 сарын 11 хүртэл төсөл хүлээн авч нийт 48 төсөл ирснээр хороо хуралдан жагсаалтаа шийдвэрлэж, санхүүжилтийн шатанд явж байна. Төсөл бичсэн аа-н нэгж иргэдэд арга зүйн сургалт зохион байгуулсан.	90	
6		Орон нутагт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг Улаанбаатар хотын зах зээлд нийлүүлэхэд Нийслэлийн ЗДТГ-тай хамтран ажиллана		ЗДТГ/Б элчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв Хувийн хөрөнгө		Мах цагаан идээ нийлүүлсэн байх	-	-	Улаанбаатар болон Арвайхээрийн зах зээлд 2021 онд Хүнсэнд 390 гэрчилгээнээс бичигдсэнээс Адуу 143, Үхэр 32, Хонь 6641, Ямаа 762, Тэмээ 6 нийт 7584 зах зээлд амьдаар борлуулагдсан байна.Зах зээлд Адууны мах 283 гэрчилгээнээс 5620 кг, Үхрийн мах 4930кг, Хонины мах 33538 кг, Ямааны мах 2983 кг, Тэмээний мах 200кг нийт 47271 кг мах нийлүүлэгдсэн байна.Түүхий эд 12 гэрчилгээ Айраг 1050л , Сүү 40л, Ноос 33801 кг, Ноолуур 8200 кг, Тараг 100л, Цувдаа 50 кг, Арьс 1000ш нийлүүлэгдсэн байна. 2022 онд 283 гэрчилгээнээс 5620 кг, Үхрийн мах 4930кг, Хонины мах 33538 кг, Ямааны мах 2983 кг,	100	

									Тэмээний мах 200кг нийт 47271 кг мах нийлүүлэгдсэн байна.Түүхий эд 12 гэрчилгээ Айраг 1050л , Сүү 40л, Ноос 33801 кг, Ноолуур 8200 кг, Тараг 100л, Цувдаа 50 кг, Арьс 1000ш нийлүүлэгдсэн байна. 2022 онд Улаанбаатар хотод борлуулах махны судалгааг авсан.		
7		Эрчимжсэн сүүний фермерийн аж ахуйг хөгжүүлж, загвар аж ахуйг бий болгоно.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр , газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Хувийн хөрөнгө		1 загвар ААН -ийн бий болгох	-	-	ИТХ -аар баталсан хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн тэргүүлэх чиглэлд эрчимжсэн сүүний фермерийн аж ахуйг хөгжүүлж, загвар аж ахуйг бий болгох дэмжих чиглэлийг оруулж, төсөл хэлэлцэн шалгаруулж байна. Нийт сүү сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн чиглэлээр 5 төсөл хэлэлцэгдсэнээс 1 иргэний төсөл санхүүжүүлэх жагсаалтанд ороод байна.	70	
8		Хүн амын хэрэгцээт сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, гурил, гурилан бүтээгдэхүүн зэрэг гол нэр төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг сумандаа үйлдвэрлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр , газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн	Хувийн хөрөнгө					ИТХ -аар баталсан хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн тэргүүлэх чиглэлд хүн амын хэрэгцээт сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, гурил, гурилан бүтээгдэхүүн зэрэг гол нэр төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг сумандаа үйлдвэрлэх үйл ажиллагааг дэмжих чиглэлийн хүрээнд 10 сарын 11 нээс 11 сарын 11 хүртэл төсөл хүлээн авч нийт 48 төсөл ирснээр хороо хуралдан жагсаалтаа шийдвэрлэж, санхүүжилтийн шатанд явж байна.	70	

										Сүү сүүн бүтээгдхүүн үйлдвэрлэх 1 төсөл дэмжигдсэн.		
9		Суманд малын гаралтай түүхий эдэд түшиглэсэн ноос, арьс, шир, хүнсний ногоо боловсруулах цех , мал нядалгааны цэг бий болгоход дэмжлэг үзүүлнэ.	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр , газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн				-	-	ХХсанд нийт 48 төсөл ирсэнээс 10 малын гаралтай түүхий эдэд түшиглэсэн төсөл ирсэнээс 1 хоршоо, 2 иргэний төсөл дэмжигдээд байна. Төсөл санхүүжилтийн шатандаа явж байна.	90	
10		Мал нядалгааны цэгийг түшиглэсэн малын гаралтай дайвар бүтээгдэхүүн /өлөн гэдэс, яс, эвэр, туурай, өөх, тос, сэвс/ боловсруулах цехүүдийг байгуулахад дэмжлэг үзүүлнэ	2022-2024	ЗДТГ/Б элчээр , газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн				-	-	Тэргүүлэх чиглэлд орсон боловч төсөл нь эсвэл төсөл хэрэгжүүлэгч нь журмын шаардлага хангахгүй үүднээс 2022 оны ХХС-аас санхүүжилт авах эрх үүсээгүй.	50	
1	Зорилт 4. Малын халдварт, гоц халдварт өвчинтэй тэмцэж тайван байдлыг хадгалан, мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний ариун цэвэр, эрүүл	Мал сүргийг угаалга, тарилга, туулгалтад бүрэн хамруулна.	2020-2024	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг / цаашид МЭТ гэх/						2021 онд Цог дарьт мал эмнэлгийн эмч угаалганд 128886 төлөвлөж 128303 гүйцэтгэлтэй 99.5%, боловсруулалт 86553 төлөвлөж 86101 гүйцэтгэлтэй 99.5%, туулга- 87998 төлөвлөж 87807 гүйцэтгэлтэй 99.7% хийсэн ажлаа нэгдсэн системд шивсэн байна. Жаргалантын зон ХХК нэгжийн эмч угаалга 66570 төлөвлөж 65699 гүйцэтгэлтэй 98.6%, боловсруулалт 45303 төлөвлөж 44750 гүйцэтгэлтэй 98.7% туулга 45985 төлөвлөж 45270 гүйцэтгэлтэй 98.4% хийсэн ажлаа нэгдсэн системд шивсэн байна.	100	

	ахуйн шаардлагыг хангаж, экспортлох боломжийг бүрдүүлнэ.									Дабл вейт ХХК малын эмч угаалга 56320 төлөвлөж 56282 гүйцэтгэсэн 99.3% боловсруулалт 38212 төлөвлөж 37948 гүйцэтгэсэн 99.3% туулга 38879 төлөвлөж 38609 гүйцэтгэсэн 99.3% хийгдсэн байна.**Нийт мал сүргийн угаалганд 80% , туулгалт 52% , боловсруулалт 51% тай хамруулсан байна.** 2022 Малын шимэгчтэх өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд Угаалга Үхэр 4500, Хонь 89000, Ямаа 39000 толгой мал хамрагдсан байна. Туулгалтанд 170000 , Боловсруулалтанд 168000 толгой мал хамрагдаад байна		
2		Мал эмнэлгийн нэгжийн тоог нэмэгдүүлэх замаар үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна.	2021-2022	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг / цаашид МЭТ гэх/	2			-	-	Донгитын 3 дугаар багийг хариуцсан Үнэгд хайрханы өгөөж ХХК мал эмнэлэг шинээр байгуулагдаж үйл ажиллагаа явуулж эхлээд байна.мөн давхар Их боригдойн 2 дугаар багт үйл ажиллагаа явуулахаар Д.Балжинням үйл ажиллагаа явуулахаар хүсэлт гаргаад байна.Нийт 3 мал эмнэлгийн нэгж үйл ажиллагаа явуулж байна.	100	
3		Мал эмнэлгийн нэгдсэн системийн үйл ажиллагааг өргөжүүлж, мал эмнэлгийн гэрчилгээг бичих, баталгаажуулах, хянахад шаардлагатай	2020-2024	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг / цааши				-	-	Гарал үүсэлтэй холбоотой үйл ажиллагаа бүрэн цахимжсан. 2023 онд МЭТ, нэгжүүдэд тодорхой хэмжээний тоног төхөөрөмж авах саналтай байна.	70	

		төхөөрөмжөөр сумын малын эмч, мэргэжилтнүүдийг ханган мал эмнэлгийн үйлчилгээг цахимжуулна.		д МЭТ гэх/								
4		Зах зээлд борлуулагдаж малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг мал эмнэлгийн цахим системээр хянаж, гэрчилгээжүүлнэ.	2020-2024	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг / цаашид МЭТ гэх				-	-	Сумын хэмжээнд мал эмнэлгийн нэгдсэн систем ашиглан мал, түүхий эдэд үзлэг хийж мал эмнэлгийн гэрчилгээг гаргаж байна. 2021 онд мал эмнэлгийн гэрчилгээг Цог дарьт ББН нийт 429 гэрчилгээ бичсэн үүнээс Адуу-532, адууны мах-7600 кг, Үхэр-158, үхрийн мах-7730 кг, Хонь-4774,хонины мах-32305 кг, Ямаа-1541, ямааны мах-3370 кг, Тэмээ-1, Тэмээний мах-300 кг, Хонины ноос-24582, Ямааны арьс-800ш , Жаргалатын зон ХХК нийт 652 гэрчилгээ бичсэн үүнээс Адуу-287, Адууны мах-10575, Үхэр-128, Үхрийн мах-8640 кг, Хонь-6066, Хонины мах-43448, ямаа-2794, ямааны мах-4760 кг, Тэмээ-21, тэмээний мах-200кг, Хонины ноос-61622, Ямааны ноолуур-1000кг ,Дабл вейт ХХК нийт 5 мал эмнэлгийн гэрчилгээ Хонь-159, ямаа-108, хонины ноос 250 кг, Айраг 1л Сумын хэмжээнд нийт 1086 мал эмнэлгийн гэрчилгээ малын эмчийн үзлэг шинжилгээгээр хамрагдан зах зээлд борлуулагдсан. Лабораторийн тоног төхөөрөмжийн үнийн судалгааг хийж Засаг даргад албан тоотоор хүргүүлсэн. 2021 оны 12 дугаар сарын 1-ний	100	

										байдлаар Сумын хэмжээнд мал эмнэлгийн нэгдсэн систем ашиглан мал, түүхий эдэд үзлэг хийж мал эмнэлгийн гэрчилгээг гаргаж байна.Сумын хэмжээнд 1203 сарын байдлаар 753 мал эмнэлгийн гэрчилгээ бичигдсэн байна.Үүнээс Отор нүүдлийн 37 гэрчилгээ Адуу-173, Үхэр-74,Хонь-788, Ямаа-207 Үржилд 31 гэрчилгээ Адуу-70, Үхэр-24, Хонь-72, Ямаа-420 нийт 586 байна.Хүнсэнд 390 гэрчилгээнээс бичигдсэнээс Адуу 143, Үхэр 32, Хонь 6641, Ямаа 762, Тэмээ 6 нийт 7584 зах зээлд амьдаар борлуулагдсан байна.Зах зээлд Адууны мах 283 гэрчилгээнээс 5620 кг, Үхрийн мах 4930кг, Хонины мах 33538 кг, Ямааны мах 2983 кг, Тэмээний мах 200кг нийт 47271 кг мах нийлүүлэгдсэн байна.Түүхий эд 12 гэрчилгээ Айраг 1050л , Сүү 40л, Ноос 33801 кг, Ноолуур 8200 кг, Тараг 100л, Цувдаа 50 кг, Арьс 1000ш нийлүүлэгдсэн байна.		
5		Малчдыг малын эм, био бэлдмэлийг зохистой хэрэглэх арга зүйн талаарх сургалт, мэдээллээр хангаж, эмийн үнэд хяналт тавина.	2021-2022	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг / цаашид МЭТ гэх	Хөрөнгө шаардлагагүй	1	Малчдад арга зүйн зөвлөгөө мэдээлэл өгсөн байна.	-	-	. Сумын Засаг даргын 2021 оны 09 дүгээр сарын 22 өдрийн захирамжаар зэргэлдээ сумдын малд шүлхий өвчин гарсан тул хамгаалалтын бүс тогтоох зорилгоор 1,2,3,4 дүгээр багийн 107982 толгой мэдэрэмтгий мал дархлаажуулахаар төлөвлөж 107662 толгой мал хамруулж гүйцэтгэл 99,7% тай байна. дархлаажуулалт зохион байгуулах явц технолгийн дагуу хадгалаж тээвэрлэж байгаад хяналт тавьж ажиллаа.дархлаажуулаалалтын	100	

										ажлыг зохион байгуулж дуусны дараа вакцины савыг устгах ажлыг хийлээ. нийт 22 хайрцаг 7 ширхэг задгай савтай вакцин /ширхэгээр 557 / хүлээн авснаас 557 ширхэг вакцины сав устгалаа. Штрок, болон текстэн мэдээллийг олон нийт сүлжээ ашиглан малын эмийн талаарх зөвлөмж, зааварыг хүргэж ажиллаж байна. Нийт эмийн зохиостой хэрэглээний талаарх 115 мэдээлэл байршуулан ажилласан. 2022 оны 06-р сарын 18 өдрийн малчдын зөвлөөгөөний үеэр малчдад антибиотикийн замбраагүй хэрэглээ, эмийн сангаар зарагдаж буй эм бэлдмэлийн талаар танилцуулга бэлтгэн ажилласан. 2022 оны 2,3-р улирлын 1,2,3,4-р багийн хурлаар шимэгчтэх өвчний хор хохиролыг таниулах сургалт суртачилгаа хийж ажилласан.		
6		Мал эмнэлгийн тасгийг мах, сүүнд шинжилгээ хийдэг /эм, тарианы үлдэгдэл илрүүлэх/ тоног төхөөрөмжөөр хангах.	2021-2022	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг / цаашид МЭТ гэх	Орон нутгийн төсөв		Тоног төхөөрөмж худалдан авах	20 сая		2022 оны төсөвт худалдан авахаар төсөвт тусгагдсан боловч малын тоо толгойн татварын төлөвлөгөө биелээгүйгээс худалдан авч чадаагүй байна.	70	
7		Эрүүл мал-эрүүл хүнс дэд хөтөлбөр, Цэвэр орчин эрүүл мал тохижилт соёлжилтыг хангуулах журам зэргийг ИТХТэргүүлэгчдээр	2021-2022	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг	Орон нутгийн төсөв		Хэрэгжилтийн үр дүнгээр	-	-	“Эрүүл мал- эрүүл хүнс дэд хөтөлбөр”, “Цэвэр орчин эрүүл мал тохижилт соёлжилтыг хангуулах журам-ыг ИТХ- аар хэлэлцүүлэн баталуулж хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Сумын 5 багийн малчин өрхүүдээр багийн дарга	90	

		баталуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллана.							нарыг явуулж судалгааг газар дээр нь өгөгдсөн хүснэгтийн дагуу авч хэрэгжилтэд дүгнэлт хийн ажиллаж байна.		
8		Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тархвар зүйн судалгаанд тулгуурлан цахим системд төлөвлөж, гүйцэтгэлийг оруулах	2021-2022	ЗДТГ Мал эмнэлгийн тасаг	Улс, орон нутгийн төсөв	192576 толгой мал хамруулса	193000 толгой мал хамруулна.		142,4	Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга 331934 толгой мал, угаалга 256367, боловсруулалтанд 152617, туулгалтанд 331934 толгой мал арга хэмжээнд хамруулахаар төлөвлөж гүйцэтгэл халдварт:91,7% Шимэгчтэх: 99,8% Халдваргүйтгэл 30000 м2 талбай халдваргүйтгэхээр төлөвлөж гүйцэтгэл 100% тай байна. Сумын хэмжээнд халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд боом 2787, ДХХ 82102, цусан халдварт 4792, дуут хавдар 1384, шөвөг яр 3950, сахуу 320, галзуу 4781, бруцеллёз 95750,нийт 195866 толгой мал хамруулсан байна. гоц халдвар шүлхий өвчны вакциныг үхэр сүрэгт хавар, намрын давтан тарилтаар 18634 , хонь 30954, ямаа 11450 толгой мал дархлаажуулалтанд хамрагдсан байна Гүйцэтгэл 91,5%-тай байна.	100	
2.3. Барилга, хот байгуулалт, газрын харилцаа											
1	Зорилт 1. Сумын хөгжлийн хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний дагуу иргэдийг тав тухтай ажиллаж,	Бизнес хөгжлийн төвийн барилгын урсгал засварыг хийж, гадна, дотно өнгө үзэмжийг сайжруулна.	2022-2024	ЗДТГ/газрын даамал/	Орон нутгийн төсөв		Засвар хийгдсэн байна.	40 сая	36 сая	Бизнес хөгжлийн төвийн барилгын урсгал засварыг “Өрнөх мэргэн” ХХК хийж гүйцэтгэж байгаа, одоогоор хүлээлгэн өгөөгүй байна.	90	
2		Наадмын талбай шинээр барина.	2021-2024	ЗДТГ/газрын	Орон нутгийн хөгжли		Наадмын талбай	30	29.563, 832	Наадмын талбай шинээр барих ажлыг ”Баян их наяд ” констракшин компани шалгарч 6 дугаар сарын 3-ны өдөр гэрээ хийгдэн барилгын	100	

	амьдрах орчин, нөхцөлийг бүрдүүлнэ			даамал	йн сангийн хөрөнгө		баригдсан байна.			ажлыг эхлүүлж хугацаанд нь буюу 7 дугар сарын 9-ны өдөр хүлээлгэн өгсөн.		
3		Ахуйн үйлчилгээний байрны дулааны шугам засварлаж, халуун ус, үсчин зэрэг үйлчилгээг тогтмолжуулна	2020-2024	ЗДТГ/газрын даамал	Орон нутгийн төсөв				20.0	Ахуйн үйлчилгээний байрны дулааны шугамыг Өв дулаан ХХК хийж гүйцэтгэн хүлээлгэн өгсөн. 4-р багийн иргэн Б. Оюунгуатай түрээсийн гэрээ хийж халуун усны үйлчилгээг тогтмолжуулав.	100	
4		Сумын төвийн хатуу хучилттай 800 м авто замыг засварлана.	2020-2024	ЗДТГ/газрын даамал	Орон нутгийн хөгжлийн сан	500м зам маш их эвдрэлтэй байгаа	Замын зураг төсөв хийх	-	-	2021 онд Сумын төвд Их монгол хороололд нийт 400 метр хатуу хучилттай авто замын хажуу бродурыг сумын нийтийг хамарсан ажлын хүрээнд засварлав. 2022 онд авто замыг засварлуулах санхүүгийн дэмжлэг хүсч НИТХ,НЗДТГ, аймгийн Засаг дарга нарт албан тоотыг хүргүүлсэн. Замын хонхор хэсгүүдэд хайрга ,дайргаар дүүргэсэн.	70	
5		Сумын төвийн хороолол гудамжийг цэгцэлнэ.	2020-2024	ЗДТГ/газрын даамал	Иргэдийн хөрөнгө		газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу эмх цэгцтэй газар олголт хийж, стандартын дагуу бариулна		6.9	2022 оны 05 дугаар сарын 18-нд Сумын Засаг дарга М.Мөнхбаяр төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллага аж ахуй нэгжийн дарга, эрхлэгч нартай ӨГЛӨӨНИЙ ЦАЙНЫ уулзалтыг 2 удаа зохион байгуулж Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх-Орчны бохирдлыг бууруулах зорилтот жилийн хүрээнд хийж хэрэгжүүлэх ажил, сумын түүхт 90 жилийн ойг угтан айл өрх албан байгууллага бүр хашаа хороо болон гадна орчны тохижилт хийх тал дээр анхаарч	70	

										байгууллагын дарга нар ажилчдынхаа хашааг өнгө үзэмжийг нь сайжруулж, цэгцлүүлэх, айл өрхийн хогийг ажлын бус цагаар ачуулж байх гэр хорооллын айл өрхүүдийн хашааны гадна хураагдсан элсийг тухайн айл өрхтэй нь үнэ хөлсийг нь тохирон хог ачилтын машин, трактор 2-ыг ашиглан цэвэрлүүлэх ажлыг зохион байгуулах зэрэг асуудлыг хэлэлцэн хэрэгжилтийг зохион байгуулав.үүний үр дүнд байгууллага, ААН -үүд өөр өөрийн эзэмшлийн хашаа, хороогоо засварлаж будаж өнгө үзэмжийг сайжруулсан. Сумын төвд байдаг 23 айл хашаагаа тэгшилэн будаж оохордсон байна.		
6		Их боригдойн 2-р багийг антенн сүүлийн үеийн төхөөрөмж суурилуулан шинэчилж 4G сүлжээтэй болгоно.	2020-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал	Хувийн хэвшлийн зардал		4G Сүлжээтэй болгоно.		290.0	Мобиком корпораци ХХК-ны Бүрд сумын Үнэгдийн “Сант хайрхан” гэх газарт үүрэн холбооны дамжуулах станц байгуулсан. Мөн ирэх 2023 онд Ширээт нуурын орчим байршилд үүрэн холбооны станц байгуулахаар төлөвлөж байна.	100	
7		Төрийн байгууллагуудад ариун цэврийн байгууламжийг шинээр барина.	2020-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал	Улсын төсөв				390.0	БШУЯамны төлөвлөгөөний дагуу цэцэрлэг, сургууль, эмнэлэгийн ариун цэврийн байгууламжийн ажил хийгдэж байна. ЗДТГ-ын ариун цэврийн байгууламжтай болгох талаар хүсэлт хүргүүлсэн.	70	
8		Мааньт хороололын 04,022 кл ваттын цахилгаан дамжуулах	2021-2024	ЗДТГ/газрын	41,3 сая ЭБЦТ		2021 онд Мааньт хорооллын	41,3	41,3	Төвийн дэд станцын 0.04/0.22 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг төмөр бетонон тулгууртай	100	

		агаарын шугамыг шинэчлэнэ. /өндөр хүчдлийн шугамыг цэцэрлэгээс холдуулан барих/		даамал	Санцын ТӨХК өөрийн хөрөнгөөр		агаарын шугам бүрэн шинэчлэгдсэн.			сип кабел утсаар сольж их засварын ажил хийгдсэн		
9		Сумын төвийг АО301 улсын чанартай авто замтай хатуу хучилттай замаар холбоно.	2021-2024	ЗДТГ/газрын даамал	Орон нутгийн төсөв			-	-	Хүсэлт хүргүүлсэн. Аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгуулсан.	70	
10		Хүүхдийн тоглоомын талбай байгуулна.	2021-2024	ЗДТГ/газрын даамал	Орон нутгийн хөгжлийн сан		Тоглоомын талбай баригдсан байх		20.0	ОНХС-ын хөрөнгөөр сумын төвд энэ онд хийгдэх "Хүүхдийн тоглоомын талбай" барих газрын байршил дээр "Захиргааны ерөнхий хуульд" заасны дагуу сумын иргэдээс 2 байршилд санал авч Мааньт хороололын баруун ШТС-уудаас чанх урд 150 метр төмөр хашаагаар хашаалж хүүхдийн тоглоомын талбай барьж хүлээлгэн өгсөн. Уг ажлыг С.Өсөхбаяр ахлагчтай " Өсөх ирээдүй" бүлэг гүйцэтгэсэн байна.	100	
11		Аймаг, хот хооронд байнгын ажиллагаатай нийтийн унаатай болно.	2021-2024	ЗДТГ/газрын даамал	Хувийн хөрөнгөөр		аймаг сум хооронд унаатай болно.	-	-	С.Ганбаатар хот хооронд байнгын үйлчилгээ үзүүлж байна. мөн Ц. Дашдагва аймаг, хот хооронд хүн, ачаа хүргэх үйлчилгээ хийж байна.	100	
12		Нийтийн орон сууц барина	2021-2024	ЗДТГ/газрын даамал						Хуучин дотуур байрыг дуудлага худалдаанд оруулж иргэн Ч. Сайнболд авч, нийтийн орон сууц барихаар төлөвлөн ажиллаж байна.	90	

13		Орон нутгийн судлах музейд засвар хийнэ	2021-2024	ЗДТГ/газрын даамал					7.5	Орон нутгийн судлах танхимын сум суртчилах танхимыг орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр дээвэр болон дотор заслыг хийсэн. Мөн музейн хашаан доторх амьтдыг сэргээн засварласан	100	
1	Зорилт 2. Сумын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг эдийн засаг, нийгмийн хөгжил, иргэдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн төлөвлөж, газрын төлөв байдал, чанарын улсын баталгааг хийлгэх.	Хот суурингийн болон бэлчээрийн газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны ажлыг үе шаттай хийлгэх ажлыг зохион байгуулж, хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллана.	2020-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал/	Улсын төсөв Орон нутгийн төсөв				0.2	Газрын мониторнгийн хээрийн судалгаа, мэдээлэл цуглуулах ажлыг 2021 оны 08 дугаар сарын 06-09 ны өдрүүдэд Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Б.Мөнхбаяр , Цаг уурч Д.Пүрэвийн хамт хийж гүйцэтгэсэн. Хээрийн судалгааг дуусгаж фото мониторингийн мэдээлэл боловсруулахад гадаргуугийн бүрхэцийн зургийг мониторингийн цэг тус бүрээр нэгтгэж боловсруулалтын ‘’Sample Point’’ программ ашиглан ургамлын бүрхэцийн нийт хувь болон ургамлын бүлгээр ангилан тодорхойлсон. Эрх шилжсэн иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагын газрын үнийн мэдээг газрын биржийн цахим системд цаг тухайд нь бүртгэн ажиллаж мөн газрын биржийн цахим системээр 2 дуудлага худалдааг зохион байгуулсан.	100	
2		Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт, газрын кадастр, үнэлгээ, газрын мониторинг, биржийн байнгын ажиллагаатай	2020-2021 он	ЗДТГ/газрын даамал/				-	-	2022 онд Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан өвөлжөө 25, хаваржаа 25 нийт 3,5 га , өмчлөлийн 25 газраас 3 нь % гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар 3 нэгж	90	

		системийг хөтөлж, үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулж, газар олголт, газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагааг иргэдэд ил тод, нээлттэй хэрэгжүүлнэ.							талбарын 2 нь эзэмшиж авсан байна.газрын кадастр, үнэлгээ, газрын мониторинг, биржийн байнгын ажиллагаатай системийг хөтөлж, үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулж, газар олголт, газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагааг иргэдэд ил тод, нээлттэй хэрэгжүүлнэ. 2021 он газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг 2020 оны 12 сарын 18-ны өдөр 03/02 дугаар тогтоолоор батлуулж газар зохион байгуулалтын цахим системд оруулсан.		
3		Сумын төвд хийгдсэн хаягийн зургийг засварлан, хаягжилтын мэдээллийн сан үүсгэж, төрийн байгууллагын мэдээллийн бусад сантай холбож, хаягжилтын ажлыг зохион байгуулна	2020-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал/	Улсын төсөв	Хаягжилт хийгдсэн.	хаягжилтын мэдээллийн сангийн дагуу хаягын тогтоол шинэчлэн батлуулах	-	-	Хаягийн мэдээллийн санг засварлаж шинээр орц гарц, гудамжны эхлэл төгсгөлийн цэг, сумын төв болон багуудын төв цэгийг тодорхойлон ажиллаж байна. гэр хороололын хаягжилтыг тоотын дагуу дугаарлан хаягжуулсан. Сумын ИТХ-аар хаягжилтын мэдээлэлийн санг шинэчлэн батлуулсан.	90	
4		Хот, суурины газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө хийлгэх зардлыг сумын ИТХ-аар батлуулан, орон нутгийн төсөвт тусгуулан гүйцэтгэнэ.	2022-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал/					45.0	Төлөвлөгөөг хийлгэх хөрөнгийг сумын ИТХ-аар батлуулсан боловч , аймгийн Засаг дарга, УИХ-ын гишүүдээс хөгжлийн төлөвлөгөөг хийх шаардлагагүй гэж үзсэн учраас хийгдээгүй.	90	

5		Өвөлжөө хаваржаа эзэмшүүлэх журам боловсруулж, ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн хурлаар оруулж батлуулан ажиллах,	2022-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал			журам боловсруулж, ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн хурлаар оруулж батлуулах	-	-	Сумын бэлчээр ашиглалтын журамд оруулж батлуулна	50	
1	Зорилт 3. Сумын хэмжээнд газар зүйн нэрийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг идэвхижүүлж газар зүйн нэрийн хээрийн тодруулалтын ажлыг зохион байгуулж, газарзүйн нэрийн мэдээллийн сан бүрдүүлэн олон нийтэд танилцуулна	Газарзүйн нэрийн хээрийн тодруулалт, мэдээллийн сан үүсгэх, зураглал үйлдэх ажлыг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.	2022-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал	Орон нутгийн төсөв			-	-	Газарзүйн нэрийн хээрийн тодруулалт, мэдээллийн сан үүсгэх, зураглал үйлдэх ажлыг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар гүйцэтгүүлэхээр ярилцаж төсвийн тооцоо хийж 2022 оны төсөвт суулгуулахаар хүсэлтийг өгсөн боловч хөрөнгө санхүүгийн асуудлаас хийгдээгүй байгаа.	50	
2		Газарзүйн нэрийн мэдээллийн санг олон нийтэд таниулах ажлыг зохион байгуулна.	2020-2022 он	ЗДТГ/газрын даамал	Орон нутгийн төсөв			-	-	Сумын хилийн цэсийн газрын нэрийг тодруулж, АИХ-ын 1986 оны тогтоолын дагуу маргаантай цэг болох Монгол толгой асуудлаар Булган аймгийн Рашаант сумын удирдлагуудтай санал солилцсон.	90	
3		Сумын хилийн цэсийн газрын нэрийг тодруулж, АИХ-ын 1986 оны тогтоолын дагуу баталгаажуулах	2020-2024 он	ЗДТГ/газрын даамал				-	-	Хугацаа болоогүй		
БҮЛГИЙН ДУНДАЖ											**87,8**	
ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО												

3.1.Ёс зүй, хариуцлагатай төрийн алба												
1	**Зорилт 1. Төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг оновчтой тодорхойлж, давхардлыг арилгах, үйл ажиллагааны уялдааг хангах замаар үр ашигтай бүтэц бүхий мэргэшсэн чадварлаг, тогтвортой, хариуцлагатай төрийн албыг төлөвшүүлнэ**	Төрийн албан хаагчийг тогтвортой ажиллах баталгааг хангаж, чадахуйн зарчимд суурилж, төрийн албаны хүний нөөцийн бодлогыг хэрэгжүүлж, тэднийг чадвахжуулах , мэргэшүүлэхэд анхаарч ажиллана	2021-2024	ЗДТГ/ТГ-ын дарга/	Байгууллагууд ын батлагд сан төсөв	ТЖАХ нар нийт 9-өөс 2 ньтүр томилго отой	ТЖАХ нарыг үе шаттайгаар УА-ын сургалтууд ад хамруулна. /2/		11.4	2021 онд "Үр дүнд суурилсан бодлого төлөвлөлт" онлайн сургалтанд Төрийн захиргааны албан хаагчид, төрийн үйлчилгээний удирдах албан тушаалтанууд 16 хүн хамрагдаад байна. Удирлагын академиас зохион байгуулсан "Алсын хараа—2050" богино хугацааны сургалтанд 1 хамрагдсан. 2022 онд төсвийн байгууллагын албан хаагчид, СИТХ-ын төлөөлөгчид зэрэг 130 гаран албан хаагчид хамрагдав . Төрийн албаны зөвлөлөөс зохион байгуулж буй Пүрэв гаригын 4-7-10 сургалтанд Тамгын газар, ЕБС, цэцэрлэгийн хамт олон идэвхтэй хамрагдаж байна. Давхардсан тоогоор 643 албан хаагч хамрагдсан байна. Сумын хэмжээний төрийн албан хаагчдаас 4 албан хаагч баклаварын сургалтанд суралцаж , 1 албан хаагч баклавар төгссөн, 7 албан хаагч магистрын сургалтанд хамрагдаж байна. ЗГХЭГ- захиалгаар Удирдлагын академиас зохон байгуулсан "Нутгийн захиргааны байгууллагын удирдлага, зохицуулалт" сэдэвт 24 цагийн цахим сургалтанд 1 албан хаагч, Удирдлагын академаас зохион байгуулж буй Мэргэшүүлэх	100	

									дунд хугацааны чиглүүлэх сургалт 1 албан хаагч хамрагдав.		
2		Төрийн албан хаагчийн үйл ажиллагааны үр дүнг үнэлэхдээ төлөвлөгөө, ажлын гүйцэтгэл, үйлчлүүлэгчийн үнэлгээ, ёс зүй, сахилга хариуцлагыг шалгуур болгон дүгнэж, мэдээллийн санг бүрдүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ/ТГ-ын дарга/	Хөрөнгө шаардахгүй	ТАХ ажлыг үнэлж дүгнэдэг.	Төлөвлөгөө ажлын гүйцэтгэл, үйлчлүүлэгчийн үнэлгээ, ёс зүй сахилга хариуцлага гэсэн шалгуур үзүүлэлтээр үнэлнэ.	-	-	2021 оны жилийн эцсээр төрийн албан хаагчдын үр дүнг үнэлж дүгнэхдээ гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлт, үйлчлүүлэгчийн үнэлгээ, ёс зүй,хандлага, ур чадварыг ЗГХЭГ-ийн 2020 оны 100 дугаар тушаалын 10 дугаар хавсралтад заасан шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн. 2022 оны тухайд ч төрийн захиргааны жинхэнэ албан хаагчдын хувьд мөн л иргэд, үйлчлүүлэгчээр үнэлүүлж байна.	90	
3		Төрийн албаны сонгон шалгаруулалт, хүний нөөцийн томилгоо, сахилга хариуцлага, ёс зүйтэй холбоотой шийдвэрийг бүх байгууллагад ил тод, нээлттэй болгоно.	2021-2024	ЗДТГ/ТГ-ын дарга/	Хөрөнгө шаардахгүй	Сумын сайтаар дамжуулж нийтэд мэдээлэлдэг.	Сонгон шалгаруулалт, томилгоо, ёс зүйн шийдвэрүүдийг нийтэд мэдээлж хэвшинэ.	-	-	2021 онд ЗДТГ-т төрийн албаны ерөнхий шалгалтанд тэнцсэн 2 хүний туршилтын хугацаагаар томилсон. Мөн төрийн үйлчилгээний байгууллагын удирдах албан тушаалтан 2, засаг даргын орлогч, төрийн захиргааны удирдах албан тушаалтан зэрэг 4 хүний АТГ-т хянуулсан дүгнэлтийг сумын веб сайтад байршуулсан. 2022 онд суманд дутагдалтай байгаа төрийн захиргааны дутуу байгаа 4 / санхүүгийн албаны дарга, байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, бэлчээр, газар тариалангийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, маа-н асуудал хариуцсан мэргэжилтэн / орон тоо байгаа бөгөөд аймгийн төрийн	100	

										албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлд захиалгыг хүргүүлсэн. Сумын пейж хуудасанд сул орон тооны зарыг тогтмол нийтэлж байна. Санхүүгийн албаны дарга, мал аж ахуйн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэнүүдийг мэргэжил нь ажлын байрны тодорхойлолттой нийцэж байгаа учраас ковидын нөхцөл байдлын үед төрийн албаны зөвлөлөөс гаргасан зөвлөмжийн дагуу түр томилгоо хийсэн байна. Мал аж ахуйн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Төрийн албаны зөвлөлөөс зарласан тусгай шалгалт өгч тэнцсэн. Төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын орон тоо гарах бүрт байгууллагууд сул ажлын байрны зар нийтэд хүргэн сонгон шалгаруулан авч байна. 11 ажилтныг сонгон шалгаруулалтаар авсан байна. 2022 онд төрийн захиргааны болон төрийн үйлчилгээний удирдах 4 албан тушаалтаны ХАСУМ-ыг хянуулж burd.ov.gov.mn -д байршуулсан. Төрийн захиргааны албан хаагчдын албан тушаалын тодорхойлолтыг сумын цахим сайтад байршуулан ажиллаж байна. Тамгын газарт дутагдалтай байгаа албан хаагчдын ажлын байрны захиалгыг аймгийн Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлд хүргүүлэн ажиллаж байна. Зарлаж		

										байгаа ажлын байрыг сумын албан ёсны пейж хуудсаар нийтэд мэдээлэн ажиллаж байна.		
4		Төсвийн ерөнхийлөн болон шууд захирагчийн төрийн албан дахь хөдөлмөрийн харилцаатай холбоотой шийдвэрийн эрх зүйн үндэслэлд тогтмол хяналт тавьж, зөрчил үүсэх эрсдэлээс урьдчилан сэргийлнэ.	2021-2024	ЗДТГ/ТГ-ын дарга/	Хөрөнгө шаардахгүй	ЗДТГ хянадаг байсан.	Төрийн албан дахьхөдөлмөрийн харилцаатай холбоотой шийдвэрийн эрх зүйн үндэслэлд тогтмол хяналт тавиж зөрчил дутагдал гаргахгүй байх.			Аймгийн Хууль эрх зүйн хэлтэст сумын засаг даргын үйл ажиллагаантай холбоотой 75, боловсон хүчинтэй холбоотой 13 захирамж, тамгын газрын даргын үйл ажиллагаатай холбоотой 22, боловсон хүчинтэй холбоотой 18 тушаалыг хянуулсан бөгөөд хяналтаар тодорхой зөрчил илрээгүй. Төсвийн байгууллагын дарга нарын тушаалыг Тамгын газрын хууль эрх зүйн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн 1 удаа татан авч хянасан эрх зүйн үндэслэл зөрчил дутгалгүй бичиг эрхийг стандарт дээр алдаа дутагдал байсныг залруулахаар зөвлөмж хүргүүлсэн.	100	
3.2.Цахим технологид суурилсан төрийн үйлчилгээ												

1	Зорилт 1. Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, хүний эрхийг хамгаалах, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагааг оновчтой арга, хэлбэрээр зохион байгуулна.	Иргэдэд төрийн үйлчилгээг цахимаар хүргэх операторын үйлчилгээг улам өргөтгөн , төрийн үйлчилгээг явуулын хэлбэрээр хүргэх үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ/ улсын бүртгэгч/	-	85	190	-	-	Иргэд харьяалал харгалзахгүй хаанаас ч төрийн үйлчилгээг нэг дороос авах нөхцөл бүрдэж 2021 онд Нийгмийн халамжийн 9 үйлчилгээ цахимд шилжиж давхардсан тоогоор 550 хүн хамрагдсан. Мөн операторын үйлчилгээнээс 277 төрлийн үйлчилгээг үзүүлэх боломжоор хангагдсан. 2021 онд 36, 2022 онд 45 хүнд төрийн үйлчилгээний нэгдсэн систем операторын үйлчилгээ үзүүлсэн байна. E-mongolia төрийн үйлчилгээний аплекшейнийг 80 иргэний утсанд суулгаж хэрхэн ашиглах талаар зааварчилгаа өгсөн.	100	
2		Төрийн үйл ажиллагааг нь ил тод болгох, төрийн байгууллагуудын интернэтийн хурд, чанар ашиглалтыг сайжруулана	2021-2024	ЗДТГ төрийн бусад байгууллагуудын дарга нар	Орон нутгийн төсөв 3000,0		Интернет хурд сайн байх, сумын цахим сайт, пейж хуудсанд төрийн байгууллагуудын мэдээ мэдээлэл тогтмол мэдээлж байх.	2,94	2.94	Төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг иргэдэд хүргэх зорилготой “Бүрд” сонинг 2 удаагийн гаргаж ард иргэдэд тараан олголоо. Мөн сумын burd.ov,gov.mn сайт, Бүрд сумын албан ёсны пейж хуудас, ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЭЛ олон нийтийн сүлжээгээр төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчилж байна. 3 байгууллага МЦХТӨХХК-тай интернет ашиглалтын гэрээ байгуулан интернетийг дээд хурдаар авч байна. ЕБС БСШУЯ-аас, СӨББ гэр интернет ашиглаж байна.	100	

3		Төрийн байгууллагуудад дотоод удирдлагын нэгдсэн системийг нэвтрүүлж, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас төрийн байгууллага, албан тушаалтанд хандаж гаргасан өргөдөл, гомдлыг хүлээн авах, шийдвэрлэх үйл ажиллагааг цахимжуулж, иргэд асуудлын шийдвэрлэлтийн явц, үр дүнг цахимаар хянах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	2021-2024	Төрийн байгууллагууд	. Хөрөнгө шаардахгүй	ТБ-уудын дотоод удирдлагын нэгдсэн систем нэвтрэх эхлэл тавигдсан	ТБ-уудын дотоод удирдлагын нэгдсэн системийг бүрэн нэвтрүүлэх	-	-	Төрийн байгууллагуудадын дотоод удирдлагын нэгдсэн платформ/ ERP/ -ийг ЗДТГ нэвтрүүлж эхэлж байна. Админы эрх, хүний нөөцийн ажилтны эрх зэргээ авч мэдээллүүдээ оруулж эхэлсэн. ЗДТГ-ын бүх албан хаагчид албаны майл хаягтай болсон.	100	
4		Төрийн байгууллага хооронд болон тэдгээрээс иргэдтэй харилцах мэдээллийн солилцоо, ил тод байдлыг сайжруулж, бодлого боловсруулах, шийдвэр гаргах үйл явц дахь иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.	2021-2024	Төрийн байгууллагууд	1000,0				5.3	Төрийн байгууллагын дарга, ня-бо нар түргэн шуурхай мэдээлэл солилцох зорилготой фейсбүүк группүүд ашиглаж байгаагаас гадна 2021 оныг аймгийн ИТХ-аас “Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг дэмжих жил” болгон зарласантай холбогдуулан зорилтот жилийн хүрээнд хийж байгаа ажлын талаар Малчин телевизээр олон нийтэд нэвтрүүлэг бэлтгэн хүргэсэн. Сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт оруулах	90	

										санал, хүүхдийн тоглоомын талбайн байршил зэргээр иргэдээс цахимаар санал авснаас гадна “сумын төвийн дүрэм “-ээр нээлттэй хэлэлцүүлэг зохион байгуулав.		
5		2, 3, 4, 5 дугаар багийн төвүүдийн барилгыг шинээр барих, 1 дүгээр багийн төвийн байрыг засварлах, Багийн засаг дарга нар болон төрийн байгууллагуудын компьютер, техник хэрэгслийг шинэчлэх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ		1-р багийн төв шаардлага хангасан байртай	1		19.3	2-р багийн төвийг шинээр барих, 1,3 -р багийн төвийг засварлах төсөв тооцоог гаргасан. 2022 оны ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2-р багийн иргэний танхимыг барих ажлыг тусган, тендерийг цахимаар зарласан боловч, тендерт оролцох аж ахуйн нэгж ирээгүй байна. багийн дарга нарт 5ш, ЗДТГ-т суурин 1, зөөврийн 3, өнгөт принтер, ИТХ-д суурин 1 ш компютераар хангагдсан байна	100	
6		Төрийн байгууллагууд үйл ажиллагаагаа сурталчлах зардлыг жил бүр төсөвтөө тусган, мэдээллийн ил тод байдлыг хангахад хяналт тавьж, иргэдэд үнэн бодит мэдээлэл түгээх, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудтай хамтарч, “Нэг цонхны мэдээлэл” үйл ажиллагааг үр дүнтэй нэвтрүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ	450,0	Вэйб сайт хөтлөгдд өг.	Жилд 2 удаа сонин гаргах, вэйб сайтыг хөтлөх	3.4	3.4	Сумын веб сайтыг хөгжүүлэхэд жил бүр 280,0 мян.төг зарцуулж байна . Веб сайт хэвийн ажиллаж байна. 2022 онд “Бүрд” сонинг 2 удаа гаргасан.	100	
7		Төрийн байгууллагуудын дотоод хяналт, шалгалтын нэгжийн үйл ажиллагааг	2021-2024	ЗДТГ		Байгууллага бүр дотоод	Байгууллага бүр дотоод хяналт			2021 онд ЗДТГ 2022 оны 02 дугаар сард Байгууллагын төсөв санхүү, үйл ажиллагаа, нийцлийн буюу эрх	100	

		тогтмолжуулж, гүйцэтгэлийн хяналт, үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ.				хяналт шалгалтын нэгж байгуулан ажиллаж байгаа	шалгалтын нэгжийн үйл ажиллагааны төвлөвлөгөө батлуулан улиралд 1-2 хяналт шалгалтыг хийсэн байна.			зүйн зохицуулалт, гадаад дотоод орчин гэсэн чиглэлээр эрсдэлийн үнэлгээ хийн тус үнэлгээн дээр тулгуурлан 4 бүлэг бүхий төлөвлөгөө гарган хэрэгжүүлж ажиллаа. Төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу эд хөрөнгийн бүртгэл болон ашиглалт хамгаалалт, орон нутгийн хөгжлийн сангийн журам, ундны усны чанар аюулгүй байдал, Хүнсний аюулгүй байдал, Төсөвт байгууллагын дарга нарын боловсон хүчний шийдвэр зэрэгт хяналт шинжилгээ хийж ажиллаа. Мөн Засгийн газрын 2011 оны “нийтлэг журам батлах тухай” 311 дүгээр тогтоолтой уялдуулан Дотоод хяналтын нэгжийн ажиллах журмыг боловсруулж мөрдлөг болгон ажиллаж байна. Бусад төрийн байгууллагууд дотоод хяналтын нэгж байгуулан , байгууллагын дарга нар төлөвлөгөөг батлан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.		
8		Төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, гарсан зөвлөмжийн дагуу гүйцэтгэл сайжруулах үүрэг чиглэл өгч тухай бүрт хэрэгжүүлэх арга авч үр дүнг тооцон ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ		Жилд 1 удаа ХШҮ хийдэг	Жилд 2 удаа ХШҮ хийсэн байна.			ЗДТГ-ын дотоод хяналтын нэгж төлөвлөгөөний дагуу 5 удаа хяналт шалгалтын ажил хийж зөвлөн тусалсан	90	

3.3.Эрх зүйн боловсролтой иргэн, хүний эрхийг хангасан нийгэм, авлигагүй засаглал												
1	**Зорилт 1. Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, хүний эрхийг хамгаалах, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагааг оновчтой арга, хэлбэрээр зохион байгуулна. Улсын бүртгэлийн үйл ажиллагааг хууль тогтоомжийн дагуу эрхлэн хөтөлнө.**	Цахим технологид суурилсан арга хэлбэрээр хууль, эрх зүйн сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулж, “Бүх нийтийн эрх зүйн боловсрол” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ						Бүрд сумын албан ёсны пейж хуудас, ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН БҮРД СУМЫН ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЭЛ, байгууллагын дотоод сүлжээ зэрэг олон нийтийн сүлжээгээр дамжуулан шинээр батлагдсан хууль тогтоомж, түүнтэй нийцүүлэн гаргасан дүрэм журмыг нийт 23 цахимаар хүргэж ажиллаа.	90	
2		Төрийн болон иргэний нийгэм, бизнесийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хяналт-үнэлгээ хийж, шийдвэр гаргахдаа аливаа хэлбэрээр ялгаварлахгүй, ашиг сонирхлын зөрчилд автахгүй, хязгаарлал, давуу байдал тогтоохыг хориглоход анхаарч ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ-ын дарга		2	2			Засаг дарга, төрийн байгууллагын дарга Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 8.1 / Энэ хуулийн 23.8-д заасан журамд заасны дагуу албан тушаалтан захиргааны шийдвэр гаргах, удирдах, хяналт, шалгалт хийх, хариуцлага хүлээлгэх, гэрээ байгуулах, эдгээрийг хэлэлцэх, бэлтгэх, оролцохын өмнө тус бүр ашиг сонирхлын зөрчилгүй гэдгээ илэрхийлсэн мэдэгдэл гаргана./ гэсний дагуу	100	

										2021, 2022 онд 290 удаа мэдэгдэл тайлбар гаргаж, түүнийг цахим санд өүртгэсэн байна.		
3		Хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход чиглэсэн, олон талт арга хэмжээг зохион байгуулж үр дүнг олон нийтэд мэдээлж ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ		0	2			Хүний эрх эрх чөлөө зөрчсөн аливаа шийдвэр гараагүй. Хүний эрх , эрх чөлөөтэй холбоотой мэдээ, мэдээллийг цахим орчинд нийтэд мэдээлж байна.	70	
4		Суманд хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах, шударга бус өрсөлдөөнтэй тэмцэх үүрэг бүхий салбар зөвлөл байгуулж , хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах чиг үүрэг үйл ажиллагааг идэвхжүүлэн, бизнесийн байгууллагуудын шударга бус өрсөлдөөн, үнийн хөөрөгдөл, бүтээгдэхүүний чанар байдлыг хянаж, монополь үүсгэхээс сэргийлж ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ		Хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах зөвлөл байхгүй.	2			Засаг даргын захирамжаар хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах зөвлөл байгуулсан. Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй 3 шатахуун түгээх, 8 нэрийн 5 дэлгүүр, 6 нэрийн 3 дэлгүүр хамруулан ажилласан. Хяналтын явцад и-баримт олгогдох байдал, бүтээгдэхүүний хадгалалт, хугацаа, үнийн нэмэгдэл зэргийг шалгалаа. Нийт зөрчил дутагдал: шатахуун түгээгүүрийн газрууд и-баримт олголт муу байгаа ард иргэдийг нэхэхгүй бол өгдөггүй, мөн чанарын үзүүлэлтийг үзүүлэх бичиг баримт дутуу байгаа. Хүнсний дэлгүүрүүдэд хугацаа нь хэтэрсэн хүнсний бүтээгдэхүүн илэрсэн / үүнд Тэнгэрийн оргилго 250000, Их Бүрд 200000/ бөгөөд устгал болон буцаалтын арга хэмжээ авахыг зөвлөн бүртгэл хийсэн. 1	70	

										дэлгүүрийн агуулах хүнсний бүтээгдэхүүн хадгалах шаардлага хангахгүй байсан учир хугацаатай үүрэг даалгавар өгсөн. 10 сард хийгдэх стандарчлал хэмжил зүйн албанаас тохирлын гэрчилгээний шалгалтаар шаардлага хангах эсэхийг шийдвэрлэнэ.		
5		Улсын бүртгэлийн үйл ажиллагааг хууль тогтоомжийн дагуу эрхлэн хөтөлж , иргэний улсын бүртгэлийн үйл ажиллагааг цахимжуулах.	2021-2024	ЗДТГ /Улсын бүртгэл /	Хөрөнгө шаардахгүй	Иргэдэд чирэгдэлгүй үйлчилж байсан.	Иргэдэд улсын бүртгэл үнэн зөв хөтлөгдөж иргэдэд үйлчилгээг хүртээмжтэй хүргэсэн байна.	-	-	2021онд иргэний улсын бүртгэлийн чиглэлээр төрөлт-41, эцэг тогтоолт-2, гэрлэлт-8, нас баралт -16, шилжилт хөдөлгөөн -33, иргэний шинэчилсэн бүртгэл-97, иргэний үнэмлэх олголт -135, иргэний үнэмлэх дахин авалт -26, иргэний улсын бүртгэлийн лавлагаа -56 тус тус нийт 414 иргэнд бүртгэлийн үйлчилгээг хууль тогтоомжийн хүрээнд үзүүлж, иргэдийн мэдээллийг тухай бүрт онлайн системд бүртгэж баталгаажуулсан байна. 2022 онд төрсний бүртгэлд-41, үрчилсний бүртгэлд -1, эцэг тогтоолт-2, гэрлэсний-11, нас барсны -12, шилжилт хөдөлгөөний -20, шинэчилсэн бүртгэлд -97, иргэний үнэмлэх олголт-111 – иргэн тус тус бүртгэлд бүртгэлд хамрагдсан . Төрсний гэрчилгээ дахин олголт-10, иргэний улсын бүртгэлийн лавлагаа -96, иргэний үнэмлэх дахин -10, Нийт 411 иргэнд иргэний улсын бүртгэлийн үйлчилгээг хуулийн дагуу үзүүлж , 551 хуудас нотлох баримтыг	100	

										хуулийн хугацаанд цахимжуулсан байна. Мөн Газар өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээг-5 иргэнд олгосон . Цахим гарын үсгийн тухай хууль 2022 оны 5 дугаар сарын 1-ээс хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан 16-аас дээш насны иргэн бүрт үнэ төлбөргүйгээр 5 жилийн хугацаатайтай олгох зорилт тавьж байгаа бөгөөд одоогийн байдлаар 769 иргэнд олгоод байна.		
1	Зорилт 2. Олон нийтийг соён гэгээрүүлэх замаар авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэн, тэмцэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.	Авлигыг үл тэвчих үзэл хандлагын талаарх нийтлэл, нэвтрүүлгийг цахим сүлжээ болон хэвлэл мэдээллийн байгууллагаар олон нийтэд түгээн дэлгэрүүлэх ажил зохион байгуулна.	2021-2024	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардахгүй	15	36	-	-	АТГ-ын “Олон нийтийн төв”-ийн Өнөөдөр “ашиг” олж байгаа мэт санагдавч #авлигын хор уршгийг бүх нийтээрээ төлдөг... Бусдын #боломжийг_бүү_хулгайл ❗ , Авлигаас хэн ч хождоггүй…, Үнэний ҮНЭ үгүй болсон энэ цагт Үүргээ ухамсарлан ТА шүглээ ҮЛЭЭ... #110 #ШүглээҮлээ #ИлчилжАВАР зэрэг контентууд, 10 дугаар сарын 11-ны мэдээлэл, #Авлигагүй нийгмийн төлөө хамтдаа #110 #Гомдол_мэдээлэл_хүлээн_авах_утас, #Зөв_зөвд_шударга_зөв зурагт хуудас зэргийг Өвөрхангай аймгийн Бүрд сумын албан ёсны пейж хуудсаар дамжуулан нийтэд мэдээлсэн.	100	

										ЗДТГ ,ЕБС,СТ, ЭМТ зэрэг байгууллагуудад авилга, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зурагт хуудаснууд байрлуулсан, авилга ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлаг материалыг 50 төрийн албан хаагчдад тарааж олгосон.		
2		Хүүхэд, залуучуудад авлигын нийгмийн хор аюулыг ухуулан таниулах сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулж, авлигыг үл тэвчих үзэл хандлагыг төлөвшүүлэх чиглэлээр боловсролын байгууллагатай хамтран олон талт арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардахгүй	2	3	-	-	Тус сумын сургуулийн “Өвөрхангай Бүрд сумын Д.Пүрэвдоржийн нэрэмжит, аймгийн тэргүүний ЕБС” олон нийтийн сүлжээнд АТГ-ын 2 видео шторкийг байрлуулсан. 12 сард зохион бичлэгийн уралдаан зохион байгуулахаар төлөвлөөд байна. Ерөнхий боловсролын сургуулийн суралцагчдад “Дэлхийн авлигын “ эсрэг өдөр буюу 12 сарын 09 өдөр Бага ангид “Авлига миний нүдээр”	100	

										дунд, ахлах ангиудад “Авлига, түүний хор уршиг” сэдэвт хичээлийг зохион байгуулж, Авлигын эсрэг тухай хууль, тогтоомжуудыг байгууллагын мэдээллийн самбарт байршуулж мөн ахлах ангийн сурагчдын дунд Авлига ба шударга ёс хэлэлцүүлэгийг зохион байгуулж ажилласан. Нийт давхардсан тоогоор 410 сурагч хамрагдсан байна		
3		Сумын авлигаас урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөө гарган, үр дүнг тооцон ашиг сонирхлын зөрчил гаргуулахгүй байх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардахгүй	1	1	-	-	АТҮХ-ийн 2021 оны хэрэгжилтийг 92,1%, 2022 оны хэрэгжилт 91,8%тай байна гэж дүгнэсэн. Авилгаас урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөө гарган хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Тайлан төлөвлөгөөг аймгийн Хууль эрх зүйн хэлтэст хүргүүлсэн.	100	
1	**Зорилт 3. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, нийтийн хэв журмыг хамгаалах цогц арга**	Аюулгүй иргэн-Амар тайван Өвөрхангай” дэд хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ	2021-2024	ЗДТГ -		70	100		4,0	“Амар тайван Өвөрхангай” дэд хөтөлбөрт хувийн хэрэг нээн хэрэгжилтийг хангах төлөвлөгөө гарган ажиллаж байна. Хөтөлбөрийн хэрэгжилт 87,1%-тай байна Цагдаагийн хэсгийн алба хаагчдын ажиллах нөхцөл болоцоогоор хангаж сар тутамд ЗДТГазраас 50 летр шатахуун ИТХурлаас сар бүр 20 летр шатахуун интернетийн төлбөрийг бүрэн хариуцаж байна. Мөн Хархорины цагдаагийн	90	

	хэмжээ авч хэрэгжүүлж, иргэдийн аюулгүй, амар тайван амьдрах нөхцөлийг сайжруулна.								хэлтсээс ажлын тог цахилгааны төлбөрийн 50 хувийг төлж байна.		
2		Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, нийтийн хэв журмыг хамгаалах ажилд хөршийн холбоо, гудамжны ахлагчийг ажиллуулж, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэн, сумын төвийн гэр хорооллын гудамж, нийтийн эзэмшлийн зам, талбайн гэрэлтүүлэг, теле-камерын хяналтын системийг хөгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ				2,8	6.63	Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, нийтийн хэв журмыг хамгаалах ажилд 10-тын системийг байгуулан ажиллаж байна. 5-р багийн Засаг даргын захирамжаар хөршийн холбоо, гудамжны ахлагчийн томилон ажиллуулж олон нийтийн оролцоог гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажилд оролцуулж эхэлж байна. Сумын төвд гудамжны 47 гэрэл, 3ш гэрэлт цамхаг асч байна.Мөн Бүрд сум 5-р баг чигчий хороололд 2022 оны 6 ширхэг гэрэлтүүлэг нэмж байршуулсан. Сумын хэмээнд нийт 25 хяналтын камераас хэвийн ажиллагаатай 4 камер байсан ба ажиллахгүй байсан 21 камерыг 2.300.000 төгрөгний	100	

										засвар хийлгэж ажиллагаатай болгосон. Ерөнхий боловсролын сургуулийн дотуур байранд 440.000 төгрөгөөр хяналтын 2 ширхэг камерыг иргэдийн төлөөлөгчдын хурлаас шийдвэрлэж авч өгсөн байна. ЗДТГ 4, ЭМТ 5 камер шинээр суурилуулсан.		
3		Шарлинд байрлах шатахуун түгээх станц, Хөөврийн гүүр зэрэг газруудын тээврийн хэрэгслийн зогсоолын цэгүүдэд теле-камер байрлуулах, хурд сааруулагчтай болгох, тээврийн хэрэгслийн улсын дугаар танигч LPR камерыг суурилуулах ажлыг аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын оролцоотойгоор шийдвэрлэнэ.	2021-2024	ЗДТГ	3200,0-		Хурд сааруулагч-1	-	-	Шарлин дах ШТС, 5 дэлгүүр 3 ШТСтанц камер суурилуулсан. Хурд сааруулагч хөрөнгө шаардах учраас хэрэгжих хугацаа болоогүй. Шулуун замд хурд сааруулагч тавих шаардлагагүй, анхааруулга тэмдэг тавигдах шаардлагатай.	90	
4		Нийгэмд түгээмэл буй архидан согтуурах, зам тээврийн осол, гэр бүлийн хүчирхийлэл зэрэг нийгмийн сөрөг үзэгдлүүдийг бууруулах, таслан зогсоох олон талт арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ	Орон нутгийн төсөв		Архинаас үүдэлтэй гэмт хэрэг зөрчлийн тоо буурсан байна.	4,0	4,0	2021 онд Сумын гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх жилийн ажлын төлөвлөгөөнд тодорхой ажил төлөвлөн ажилласан. Архи согтууруулах ундаа хэрэглэсэн үедээ нийгмийн хэв журам зөрчсөн 38 хүнд Зөрчлийн тухай хуулиар арга хэмжээ авсан. ЗДТГ-т хүүхэд хамгааллын байртай болсон. Гэр	100	

										бүлийн хүчирхийлэл үйлдсэн 2 иргэнийг Хархорин сум дах сум дундын шүүхээр баривчлуулах ялаар шийтгүүлсэн. Тарны гүүрийн пост болон Есөн зүйл сумын замын гарц зэрэгт 7 хоногт 2-3 удаа сумын цагдаагийн байгууллагын албан хаагчид гарч ажилладаг. Хөдөө орон нутгийн эвдэрсэн замуудад 5 анхааруулах тэмдэглэгээ авчирч байрлуулсан. 2022 онд Зөрчлийн тухай хуулийн 5.1.2-ийг зөрчсөн 50 хүнийг 1250.000 , 5.1.1 заалтаар 18 хүнийг 180.000, 5.3.1-ээр 1 хүнийг 100.000 төгрөгөөр бүгд 1.530.000 торгож ажилласан. Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдсэн 3 иргэнийг Хархорин сум дах сум дундын шүүхээр баривчлуулж арга хэмжээ авахуулсан ба хувийн хэрэг нээн ажиллаж байна. Архи согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ замын хөдөлгөөнд оролцсон 22 иргэнийг Хархорин сум дахь сум дундын шүүхээр 7-30 хоногоор баривчлуулсан. Мөн 3 жолоочийг эрхийг 1 жилийн хугацаагаар хасаж 1.200.000 төгрөгөөр торгож, эрхийн үнэмлэхгүй тээврийн хэрэгсэл жолоодсон 3 иргэнийг 600,000 төгрөгөөр торгосон байна. Тарны гүүрийн пост болон Есөн зүйл сумын замын гарц зэрэгт 7 хоногт 2-3 удаа сумын цагдаагийн		

										байгууллагын албан хаагчид гарч ажилладаг. Хөдөө орон нутгийн эвдэрсэн замуудад 5 анхааруулах тэмдэглэгээ авчирч байрлуулсан.558 жолоочид 10.495.000 төгрөгний торгуулийн арга хэмжээ авч ажилласан.		
5		Малын хулгайн гэмт хэрэгтэй тэмцэх ажилд төрийн зарим байгууллагуудыг татан оролцуулж, мал бүрийг бүртгэлжүүлэх, мал, махны гарал үүслийн гэрчилгээ олголтыг цахимжуулах, малчдын бүлэг, нөхөрлөлийг чадавхжуулах зэрэг цогц арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж, мал хулгайлах гэмт хэргийн гаралтыг эрс бууруулна.	2021-2024	ЗДТГ	.					Малын хулгайн гэмт хэрэгтэй тэмцэх, хөдөлмөрөө хорших чиглэлээр малчдын 10-тын бүлгүүд 46 байгуулагдаж, 7 хоногт 1 удаа бүлгийн гишүүд хариуцсан нутаг дэвсгэртээ эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэн ажиллаж байна.. Мөн бог, бод малыг ээмэгжүүлэхээр 20 гаран мянган ээмэг авсан. /2021 он гарсаар сумаас зах зээлд нийлүүлэгдсэн мал, малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний нийт 1137 гэрчилгээнд баталгаажуулалт хийсэн байна. 2020 онд малын хулгайн гэмт хэрэг 5 гарч байсан энэ жил 3 гарч буурсан , 2021 онд малын хулгайн гэмт хэрэг 3 гарч байсан 2022 онд 1 гарч буурсан байна. Тарны гүүр, Шарилан зэрэг газруудын авто зам дээр эргүүлээр ажиллах болон суурин газрууд руу борлуулж байгаа мал махны гарал үүсэлд байнга хяналт тавин ажиллаж байна.	90	

1	**Зорилт 4. Хууль сахиулах байгууллагын алба хаагчдын ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлнэ.**	Сумын төрийн байгууллагуудын архивыг зориулалтын өрөө тасалгаатай болгож, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах, архивын баримтыг цахим хэлбэрт шилжүүлж, иргэдэд хүргэх үйлчилгээг хялбаршуулна.	2021-2024	ЗДТГ			Байгууллагуудын архивын өрөө тасалгааг		3,1	Төрийн байгууллагууд зориулалтын архивын өрөөтэй болсон. ЗДТГ скайнер, цаас зүсэгч зэргийг шинээр авч, баримт үдэгчийн ремен, ЕБС бичиг баримт хадгалах хавтас 50ш, принтер, шат, дулаан хэмжигч, баримтын тавиур 1 ш, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан.	100	
2		Олон нийтийн цагдааг орон тоогоор ажиллуулна.	2021-2024	ЗДТГ	4500	1	1	-	-	Тус суманд олон нийтийн цагдаа ажиллуулах зар мэдээг удаа дараа хүргэж ажилласан бөгөөд 2021 онд ажиллах иргэн бүртгүүлээгүй. 2022 онд 1 иргэн ажиллахаар бүртгүүлэн 2022 оны 11 сарын 08-аас Өвөрхангай аймгийн Цагдаагийн газарт 1 сарын сургалтад хамрагдаж байгаа. Сургалтаа төгсөн үнэмлэх тэмдэг авснаар ажиллах эрх зүйн орчин бүрдэж сумандаа ажиллана.	90	
3		Гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдсон тээврийн хэрэгсэл саатуулах журмын хашаатай болох.	2021-2024	ЗДТГ		0	1			Гэмт хэрэг зөрчил холбогдсон тээврийн хэрэгслийг саатуулах журмын хашаагүй байна.Шаардлагтай тохиодолд	50	

										албаны машины граш, ЗДТГ-ын хашаанд оруулж саатуулж байна.		
4		Сумын газар нутаг дэвсгэрт салдаг замын уулзварууд, сумын төвийг тэмдэгжүүлэх.	2021-2024	ЗДТГ	-		тэмдэгжүүлэх			Сумын нутаг дэвсгэрийн салдаг замын уулзвэруудад байрласан замын тэмдэг тэмдэглэгээнүүдэд нөхөн сэргээлт хийсэн. Нийслэлийн авто замын хөгжлийн газраас 5 замын тэмдэглэгээг авч эвдрэл ихтэй замуудад 4 -ыг нь байрлуулсан.	100	
5		Сумын хэмжээнд телехяналтын камер, гэрэлтүүлэггүй газарт гэрэлтүүлэг, камер суурилуулах.	2021-2024	ЗДТГ			Гэрэлтүүлэг камер суурилуулах	20,6	20,6	2021 онд ЕБС-ийн дотор болон гадна 28 камер, Цэцэрлэг гадна болон дотор 12, сургуулийн дотуур байранд шинээр 4 , 2022 онд ЗДТГ 4, ЭМТ 4, дотуур байрны гадна талд 1 ш камер шинээр суурилуулж, гэр хороололд 21 камерыг засаж ашиглалтанд оруулсан байна. 2021 онд гэр хорооллын асахгүй байсан 21 ш гэрэлтүүлгийг засварлаж, 2022 онд чигчий хороололд 5 ш гэрэлтүүлэг шинээр суурилуулсан. Нийт 25 камерт цагдаагийн албан хаагчид хяналт тавьж байна.	100	
3.4.Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагаа												

1	**Зорилт 1. Сумын уламжлалт гадаад харилцааг өргөжүүлэн, эдийн засгийн тэргүүлэх салбарын харилцааг хөгжүүлнэ.**	Суманд гадаадын хот, мужуудтай харилцаа тогтоох, олон улсын төсөл хөтөлбөрийн байгууллагуудтай идэвхтэй ажиллагааг өрнүүлэх, эдийн засаг, нийгэм ХАА салбарт хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэхэд сумаас дэмжлэг авах.	2021-2024	ЗДТГ						Дэлхийн банктай хамтарсан “Мал аж ахуйн эдийн засгийн эргэлтийг нэмэгдүүлэх” төслөөс малын гоц халдварт өвчнийг эрт илрүүлэх тандалт шинжилгээ хийх дээр хамтран ажиллаж байна.	70	
2		Японы Насу хотын ОШИМА Форумын хүүхэд солилцооны хамтын ажиллагааг үргэлжлүүлэх.	2021-2024	ЗДТГ		Жил бүр хүүхэд солилцооны хөтөлбөр хэрэгжидэг уламжлалтай	Жилд 2 хүртэл хүүхдийг хүүхэд солилцооны хөтөлбөрт хамруулна.			Коронавируст халдвар Ковид-19 цар тахлаас шалтгаалан хүүхэд солилцооны хамтын ажиллагаа түр хойшилсон.	0	
3.5.Батлан хамгаалах, гамшгаас урьдчилан сэргийлэх												

1	**Зорилт 1. Орон нутгийн хамгаалалтын тогтолцоог бүрдүүлэн, дайчилгааны төлөвлөлтийг шинэчилж, хүүхэд залуучуудад цэрэг-эх оронч үзэл төлөвшүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.**	Орон нутгийн хамгаалалтын томилгоот нэгжийн бүрэлдэхүүнтэй төлөвлөгөөний дагуу сургалт, бэлтгэлийг зохион байгуулж, үүрэг гүйцэтгэх мэдлэг, дадлага олгоно.	2021-2024	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардахгүй	Хууль хэрэгжиж эхэлсэн	Томилгоот нэгжүүдэд сургалт зохион байгуулсан байна.	-	-	2021 онд Орон нутгийн томилгоот нэгжийг төлөвлөгөөнд заасны дагуу байгуулсан. Аймгийн цэргийн штабтай хамтран томилгоот нэгжүүдийн бэлэн байдлыг шалгаж сургалт сумын төвд зохион байгуулав. Энэ арга хэмжээнд 25 иргэн, 5 автомашин, 5 мотоцикл хамрагдав. 2022 онд Аймгийн ЗДТГ-аас зохион байгуулсан “Орон нутгийн хамгаалалтын нэгжийн анхдагч дадлага, сургуулилт”-д сумын Засаг даргын орлогч оролцсон. Мөн орон нутгийн томилгоот нэгжийн томилгоог шинэчлэсэн.	100	
2		Сумын дайчилгааны төлөвлөгөө болон томилгоот байгууллага, аж ахуйн нэгжийн дайчилгааны даалгаврыг шинэчлэн боловсруулж, бэлэн байдлыг хангана.	2021-2024	ЗДТГ		. Хууль хэрэгжиж эхэлсэн	Томилгоот нэгж байгууллага, аж ахуй нэгжүүд дайчилгааны даалгаврын дагуу бэлэн байдлаа хангасан байна	-	-	Сумын дайчилгааны төлөвлөгөө болон томилгоот байгууллага, аж ахуйн нэгжийн дайчилгааны даалгаврыг шинэчлэн боловсруулж, бэлэн байдлыг хангасан.	100	
3		Ерөнхий боловсролын сурагчдад цэрэг-эх оронч үзэл хандлага төлөвшүүлэх	2021-2024	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардахгүй	хэрэгжээгүй	Орон нутгийн төсөвт тусгуулах	-	-	Бүрд сумаас энхийг сахиулах үйл ажиллагаанд оролцсон цэрэг дайчид офецеруудыг алдаршуулах үйл ажиллагаа мэдээлэл бэлтгэн, сум сургуулийн цахим хуудсанд	100	

		арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулж ажиллана.									байршуулав. Мөн Монгол бахархлын өдөр зориулан Бидний өвөг дээдэс чингис хааны үүсгэн байгуулсан Их монгол улсын талаарх үзэл бодол, хандлагыг төлөвшүүлэх, түүхэн зүтгэлтэнүүдийг танин мэдэж судлаж, үндэсний түүхээрээ бахархах, эх оронч үзэл хандпагыг түгээн дэлгэрүүлэн ажиллав, Сургуулийн ахлах ангийн сурагчдад цэрэг-эх оронч хүмүүжил олгох, эх орноороо бахархах үзлийг төлөвшүүлэх , тэдэнд бие бялдар сэтгэл зүйн бэлтгэл, тэсвэр хатуужил олгож, эх орноо батлан хамгаалах бэлтгэл эзэмшүүлэх, монгол цэргийн залгам халааг бэлтгэх зорилгоор 9-11р ангийн сурагчдын дунд цэрэг спортын “ДӨЛ” тэмцээнийг амжилттай зохион байгуулаж 1-р байранд Б.Дэлгэрмаа багштай 10а анги, 2-р байранд Б.Золжаргал багштай 11а анги, 3-р байранд Б.Шинэдарам багштай 9а ангийн хамт олон шалгарлаа. Аймгийн засаг даргын нэрэмжит, аймгийн аварга шалгаруулах “ДӨЛ” цогцолбор тэмцээнд 16-17 насны 8 эрэгтэй, 5 эмэгтэй нийт 13 хүүхдийн бүрэлдээхүүнтэйгээр баг хамт олноороо амжилттай оролцсон.		

1	**Зорилт 2. Орон нутгийн гамшгаас хамгаалах чадавхийг нэмэгдүүлнэ.**	Сумын гамшгийн эрсдэлийг бууруулах үнэлгээг аюулын төрөл бүрээр эрх бүхий байгууллагаар хийлгэнэ.	2021-2024	ЗДТГ	10	Эрсдлийн үнэлгээ хийлгээгүй	Эрсдлийн үнэлгээ хийлгэж үйл ажиллагаандаа ашиглах		10	Гамшгийн эрсдлийг бууруулах үнэлгээг хийлгэх хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэсэн. Гүйцэтгэгч Уст бэлчир компанитай гэрээ байгуулж гамшгийн эрсдлийн төлөвлөгөөг хийлгүүлсэн.	100	
2		Сумын гамшгаас хамгаалах иж бүрэн сургалт, гал түймэртэй тэмцэх сайн дурын хэсгийг чадавхжуулж, зарим тоног төхөөрөмжөөр хангана.	2021-2024	ЗДТГ	5,0	Мэргэжлийн анги, СОК чадваржсан байна.		2,5	2,5	2022 оны 9 дугаар сарын 26-27--ны өдрүүдэд зохион байгуулсан. Дадлага сургуулийн Хархорин сумын ОБХ-ийн дарга хошууч Н.Намхайнямбуу удирдан зохион байгуулсан. команд штабын сургуульд сумын онцгой комиссын 23 гишүүнээс 18 нь хамрагдаж, 1 өдрийн танхимын сургалт, 1 өдөр нь цагийн байдал дээр ажиллан хээрийн дадлага сургуулилалт хийж сумын онцгой комисс болоод мэрэгжлиййн зориулалттай ерөнхий ангийн гишүүд гамшиг осол тохиолдсон үед хэрхэн ямар зохион байгуулалттай ажиллах талаар мэдлэг туршлагтай болсон. Команд штабын сургуулилалт амжилттай болж 92.3 хувийн үнэлгээтэй үнэлэгдсэн.	100	
3		Сумын Улаан загалмайн хороотой хамтран төрийн хүмүүнлэгийн үйл ажиллагааг орон нутагт хэрэгжүүлнэ.	2021-2024	ИТХ						2021 онд Аймгийн Улаан загалмайн хороонд 700,0 мян.төгрөгийн татвар төвлөрүүлээд байна. Улаан загалмайн хорооноос өвөлжилт хүндэрсэнтэй холбогдуулан 30 өрхөд , өрх тус бүрт 240,0 мян.төг-ийн бүгд, 7200,0 мян.төг-ийн бэлэн	100	

										мөнгө, мөн эдгээр өрхүүдэд 4538,7 мян. төг-ийн малын ашигт долооц, нүдний түхлэг, туурайн тос, амин тун бэлдмэл, загасан тос зэргийг тус тус олгосон байна. 16 өрхөд хүнсний тэжээлийн багц олгосон. Хүчтэй салхи шуурганы улмаас гэр нь нурсан 1 өрхөд шинэ гэр , 14 төрлийн гал тогооны багц олгосон байна. 7 сард болсон хүчтэй бороооны улмаас гэр нь нурсан 1 өрхөд хөнжил гудас, дулаан хувцасны багц олголоо. 2022 онд Онгоны 5 дугаар багийн иргэн Баярбаатар Б.Анхтуяа нарын гэр бүлд төрийн бус “Энэрэл сан”-аас 7.000.000 /долоон сая/ төгрөгний үнэ бүхий иж бүрэн гэр олгосон. Мөн А.Батсүх ач охин /бүтэн өнчин/ Г.Солонго нарт тус сумын харъяат Сономбалжирын Эрдэнэчимэг үр хүүхэд, ах дүүсийн хандиваар иж бүрэн гэр олгосон байна. ЕБС-ийн англи хэлний багш, Улаан загалмайн идэвхитэн гишүүн О.Буяндэлгэр багштай 6а ангийн Өсвөрийн Улаан загалмайн гишүүд Эх үрсийн баяраар байгаль дэлхийгээ баярлуулж аман булгийн ойр орчмын хогийг түүж хүмүүнлэгийн ажил өрнүүлсэн. Мөн ахмад настан 1 иргэнд аргал түүж өгсөн. МОНГОЛ-ВИ.И.ТИ.НЕТ-ийн төслөөр Их боригдойн 2 дугаар		

										багийн 1 иргэн, Ар хөшөөтийн 4 дүгээр багийн 3 иргэн, Онгоны 5 дугаар багийн 1 иргэнд тус бүр 3 хонь олголоо. Нийт хүн амын 1 хувь нь сайн дурын авлагагүй донорын эгнээнд нэгдэж, төрөөс тавих анхаарал, дэмждэг сайжирсан.		
БҮЛГИЙН ДУНДАЖ											**94**	
ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖИЛ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ												
4.1. Ногоон хөгжил												
1	Зорилт 1. Усны нөөцийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх замаар экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгална.	Усны нөөцийг нэмэгдүүлэх, нөхөн сэргээх зорилгоор булаг шандны эхийг хамгаалж, хөв цөөрөм байгуулна.	2021-2022	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	2	жилд 2 булгийн эхийг хамгаалах, хамгаалалтыг сэргээх	1200	1200	2021 онд 4-р багийн нутаг Мандалын булгийг 4м урттай шургаагаар 8 тал хашаагаар хийж хамгаалалаа. Донгитын 3-р багийн нутагт орших Хавчигийн булгийн эхийг хамгаалсан. С. Өсөхбаяр Аман булагийн эхийг хамгаалалтыг засварласан.	90	
2		Шийрийн бүрд, Аман булаг, Мөнгөн булагийн рашаан,сумын төвийн худгийн усны нөөц, физик-химийн найрлага хатуулгийг мэргэжлийн байгууллагаар тогтоолгоно.	2021-2022	ЗДТГ-ын байгаль орчны мэргэжилтэн	Улсын төсөв	Жил бүр хийгдэг	шийрийн Бүрдний физик химийн найрлагыг мэргэжлийн байгууллагаар			2021 онд Өвөрхангай аймгийн мэргэжлийн хяналтын итгэмжлэгдсэн сорилтын лабораторид Шийрийн Бүрдний ус: Кальци ион14,02мг/л, Магни ион10,9мг/л, Нийт төмөр 0,003мг/л, pH 8,2, хатуулаг 1,6мг-экв/л Аман булгийн ус: Кальци ион12,8мг/л, Магни ион6,8мг/л, Нийт төмөр0,005мг/л, pH 8,1, хатуулаг1,2мг-экв/л Мөнгөн булгийн ус: Кальци ион 13.6мг/л, Магни ион 2,6мг/л, Нийт төмөр0,033мг/л, pH 8,5, хатуулаг 0,9мг-экв/л Дээрх 3 булгийн усыг ундны	100	

										усны зориулалтаар ашиглаж болно гэсэн дүгнэлт гарсан. Сумын төвийн ундны худаг, албан байгууллагуудын дундах худагуудын уснаас 1 удаа улсаас , аймгаас 2 удаа шинжилгээ авч физик-химийн найрлага хатуулгыг тогтоосон байна. ундны усанд хэрэглэж болохоор хариу ирсэн.		
1	Зорилт 2. Байгаль орчныг хамгаалах, орчны бохирдлыг бууруулах, доройтсон газрыг нөхөн сэргээх чиглэлээр, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй бодлого хэрэгжүүлж, байгалийн нөөцийг зохистой ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, иргэн аж ахуй нэгж, байгууллагын үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх замаар хог хаягдлыг бууруулж, эх үүсвэр дээр нь ангилж, хөдөө нутаг, гол усны хогийг цэвэрлэх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.	2021-2023	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Хувийн хөрөнгө	20%	бүх үйлчилгээний газруудыг бүрэн, айл өрхүүдийн 40 хүртэлх хувийг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгадаг болгоно.		сонин 2,8 Хог Тээвэлэсэн шатауны зарда - 0,957 Нохой устгалд– 1,629	2021 оны 5 дугаар сарын 27-ний өдрийн “Бүх нийтийн хог цэвэрлэгээ зохион байгуулах тухай а/62 дугаар захирамжийн дагуу бүх нийтийн хог цэвэрлэгээг зохион байгууллаа. Цэвэрлэгээнд 9 байгууллагын 80 хүн, ажилгүй 20 бүгд 100 хүн оролцсон. Сумын төвийг тойрсон 3 км-ийн радиуст дах хогыг цэвэрлэж, 10 машин хогийг тээвэрлэн хогын цэгт хүргэн дарж булах, шатаах зэрэг ажлуудыг хийв. Иргэн Л.Чинбаатар эзэнтэй “Тэнгэрийн оргилого” дэлгүүр нь өөрийн хуванцар сав, гялгар уут, архины шил, лааз хогоо ангилан ялгаж прэсслэн тухайн хэрэгцээтэй газар өгдөг болсон. 2022 онд Сумын хэмжээнд 3 удаа бүх нийтийн хог цэвэрлэгээг зохион байгуулж 5 га газрыг цэвэрлэсэн. Сумын Засаг даргын 2022 оны 04.15-ны өдрийн А/29 захирамж гарч малын сэг зэм устгал, ариутгал халдваргүйжилтийн 2 сарын аяны хүрээнд: сэг зэм устгал -1905 ширхэг, ариутгал халдваргүйжилтийг 49700м2 талбайд хийсэн. • Их алагийн шуудууны сэг зэмийн цэвэрлэгээ 45 км 2 тонн хог төвлөрсөн хогийн цэгт • Аржаргалантын 1-р багийн төвөөс сум руу орох зам 35 км -ын дагуух хог сэг зэмийн цэвэрлэв. • 5-р сарын 18-нд “ Шийрийн Бүрд” булагийн ойр хавийн малчид 12 хамтарч голын ойр орчмын хог, голын голдирол 300 м орчим газраас 6 тонн хогийг	100	

										цэвэрлэсэн. 6-сарын 16-нд ЗДТГ-ын 6 албан хаагчид УУ хөтөл овооны хогийг цэвэрлэж, овооны чулууг дахин сэргээж босгосон. • 2022 7-р сарын 04-нд сумын төвөөс Шар толгойн уулзвар хүртэлх 36 км зам дагуух хог 2 тонн хогийг төвлөрсөн хогийн цэгт авчиран устгал хийсэн. Хогоо ангилан ялгадаг айл өрх .43 , байгууллага аж ахуйн нэгж 16 байна. 2 удаагийн сонин хэвлэлийн зардалд - 2,800,0мян/ төг, Хог тээврийн зардалд - 957,0 мян/ төг, нохой устгалд - 1629,6 мян/ төг зарцуулсан байна. =		
2		Суманд хог хаягдлыг дахин боловсруулах цех байгуулна,	2020-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Хувийн хөрөнгө		Цех байгуулах эхлэлийг тавих			Цех байгуулах асуудлыг судлаж байна. Сумын иргэдэд хог хаягдлаа ангилан ялгах аюултай хог хаягдлын хор хөнөөлийн талаар сургалт сурталчилгаа хийсэн. Хогийн цэгийн хогийг ангилан ялгаж хуванцар, шилийг Аймагт хог хаягдал дахин боловсруулах цех байгуулагдсан учраас хоёрдогч түүхий эд болох цаас, хуванцар шилийг хүргэж өгөхөөр төлөвлөөд байна.	50	
3		Гэр хороолол, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс болон аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа иргэн, аж ахуй нэгжүүдэд дэвшилтэт технологи бүхий “Эко жорлон” арга хэмжээг хэрэгжүүлж, хөрсний бохирдлыг бууруулна.	2020-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	орон нутгийн төсөв, иргэд аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө	0	12 эко жорлон барих			2021 онд албан байгууллагуудын ариун цэврийн байгууламжийг 2-3 удаа ЭМТ, Б. Сандагдорж нар ариутгал халдваргүйжилт хийсэн. Мөн гэр хороололын айл өрхүүдийн ариун цэврийн байгууамжийг ариутгасан. ЗДТГ, 8 айлын орон сууцны гадаа, Эрүүл мэндийн төвийн гадна талд 3 ариун цэврийн байгууламж шинээр барьсан. Эко жорлон хийх аргыг судлаж иргэдэд цахимаар мэдээлэл өгөн ажиллаж байна. 2022 онд Тус суманд үйл ажиллагаа явуулж байгаа Баянговь жуулчны бааз зориулалтын SWEET GOBI нь боловсон ариун цэврийн байгууламжтайгаас гадна жуулчид их ирдэг Ширээт цагаан нуурын орчим зориулалтын эко ариун цэврийн байгууламжтай болсон. Сумын төвд ариун цэврийн байгууламж сайжруулсан 17 өрх, хөдөөгийн айл өрхүүдээс өвөлжөө хаваржаа, зуслан намаржаандаа ариун цэврийн байгууламжтай болсон өрх 47 байна.	90	

4		Нэн ховор, ховор амьтан, ургамлын тархац нөөцийн судалгааг өргөжүүлж, хамгаалалтын менежментийг сайжруулна.	2020-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	Суда аа хийгэ гүй	Судалгааны ажлыг хийж эхлүүлнэ.			Тус сумын нутагт халиун буга, согоо , чоно, тарвага зэрэг ховор амьтад , Ширээт цагаан нуур, Их бага Монгол уул орчим хонин арц /нэн ховор/, ямаан арц / ховор/ байдаг бөгөөд ховор , нэн ховор амьтан, ургамалын судалгааг гарган ажиллаж байна. Хөгнө Тарны байгалийн цогцолборт газрын байгаль хамгаалагч Р. Намжилдоржтой хамтран хяналт шалгалтын ажлыг тогтмол хийж байна.	70	
5		Төрийн үйлчилгээний чанар бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, байгаль орчны хууль тогтоомж, ногоон хөгжил, тогтвортой хөгжлийн боловсролыг олон нийтэд сурталчлан таниулж, стандарт, хэм хэмжээг мөрдүүлэн, байгаль хамгаалалд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ	2020 2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		ногоон хөгжил, тогтвортой хөгжлийн боловсролыг олон нийтэд суртчилна. Хүний тоо-400	2,4	2,8	2021 онд Байгаль орчныг хамгаалах боловсролыг цахимаар Бүрд сумын нэгдсэн групп, Өвөрхангай аймгийн бүрд сумын төрийн байгууллагын мэдээ мэдээлэл зэрэг фейсбүк группээр олон нийтэд хүргэж байна. Нийт 10 мэдээлэл хүргэсэн. 2022 онд Сумын сонинд " Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх- орчны бохирдлыг бууруулах" зорилтот жилийн ажлын төлөвлөгөөг нийтлүүлэн 1200 ш сонин хэвлүүлэн багийн дарга нараар өрх гэрт нь хүргүүлэв. Мөн оны 12 сард зорилтот жилийн хүрээнд хийсэн ажлын мэдээлэлийг сонинд хэвлүүлэн айл өрхүүдэд хүргүүлж ажиллав. Багийн иргэдийн нийтийн хурлын хуралдаанд багийн Засаг дарга болон сумын удирдлагууд зорилтот жилд хийх ажлын төлөвлөгөө болон хийж буй ажлын талаар танилцуулсан. Үүнд: 1. 3-р сарын 28-29-нд нийт 1,2,3,4,5-р багийн хуралд оролцсон 182 иргэнд 2. 5-р сарын 27-28-нд нийт 1,2,3,4,5-р багийн хуралд оролцсон 250 иргэнд 3. 10-р сарын 6-7-нд нийт 1,2,3,4,5-р багийн хуралд оролцсон 235 иргэнд тус тус танилцуулж, харилцан ярилцлага хийжээ.	100	

										Зорилтот жилийн хүрээнд хийгдэж буй ажлыг иргэдэд сурталчилан таниулах зорилгоор 8 удаа мэдээлэл Өвөрхангай Бүрд сумын Д.Пүрэвдоржийн нэрэмжит, аймгийн тэргүүний ЕБС цахим групп-д байршуулан ажилласан. Сумын пэйж хуудсаар зорилтот жилийн ажлын хүрээнд хийгдэж буй ажлын мэдээлэл 5 байршуулан иргэдэд мэдээлэл хүргэсэн байна.		
6		Сайн дурын байгаль хамгаалагчдын тоог нэмэгдүүлж тэднийг чадавхжуулж, байгаль орчныг хамгаалах талаар иргэдтэй хамтран ажиллана.	2020-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	Сайн дуры байгаль хамгалагчгй	хөдөөгийн баг тус бүрт сайн дурын байгаль хамгаалагчийг ажиллуулна.			Сайн дурын байгаль хамгаалагчаар 4-р багийн малчин Чулуунхүү овогтой Бавуудорж, Энхсайхан овогтой Энхманлай, Аржаргалантын 1-р багийн П. Очирсүрэн, Г. Цэдэнсодном нартай харилцан тохиролцон сайн дурын байгаль хамгаалагчаар ажиллуулах санал тавьж, хамтран ажиллаж байна.	90	
1	Зорилт 3. Ойн экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах, хомсдол, доройтлыг зогсоох, нөхөн сэргээх ойжуулах замаар ойгоор бүрхэгдсэн талбайг нэмэгдүүлэх, зүй зохистой тогтвортой	Ойжуулалт, төв суурингийн ногоон байгууламжид шаардлагатай тарьц, суулгацаар сумын хэрэгцээг бүрэн хангаг, ойжуулах ажлыг төсөл хөтөлбөрт хамруулах санаачлага гарган ажиллана.	2021-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв	тарьц суулгц бэлтг дэггү	Ойн тэлэн ургалтыг дэмжих, нөхөн сэргээх ,ой хамгааллын арга хэмжээ авах замаар ойн хомсдолоос сэргийлэх.			НҮБ-ын байгаль орчны төслийн хүрээнд орон нутгийн түгээмэл тархацтай хамгаалалтанд ороогүй газруудыг бүртгэлжүүлэх хамгаалалтанд авах ажлыг эхлүүлээд байна. Энэ хүрээнд Хавчигийн нүүр, Эрээн уул зэрэг газруудыг судалгаанд хамруулаа. Мөн “Арвайн цэцэрлэгжилт” нөхөрлөлтэй хамтран ажиллаж байна. Сумын төвд ургаж байсан модноос / улиас, бургас/ мөчир тайран авч мөчрөөр суулгац бэлтгэсэн нь сумандаа модны суулгацын нөөцтэй болох ажлын эхлэл байсан. Сумын хэмжээнд энэ хавар 100 гаран модны суулгац бэлдсэн.	70	

	ашиглахад чиглэсэн менежментийг бүрдүүлнэ.											
2		Ойн тэлэн ургалтыг дэмжих, нөхөн сэргээх, унанги мод цэвэрлэх, ой хамгааллын арга хэмжээ авах замаар ойн хомсдолоос сэргийлэн, ойгоор бүрхэгдсэн талбайн одоогийн байгаа түвшинг тогтвортой хадгалах нөхцөл бүрдүүлнэ.	2021-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Улс, орон нутгийн төсөв Төсөл, хөтөлбөр		ногоон байгууламжид шаардлагатай тарьц суулгацыг өөрийн сумандаа бэлдэх эхлэлийг тавьж суулгацны 50 хүртэлх хувийг хангадаг болно			Бүрд сумын ойн сан 43,7045 га, тэлэн ургах талбай 25,8138 га, байна. Монгол улсын ерөнхийлөгчийн тэрбум мод тарих аяны хүрээнд сумын хэмжээнд 2022-2030 он хүртэл 1 сая мод тарихтай холбогдуулан Арвайн цэцэрлэгжилт” нөхөрлөл болон бусад мод үржүүлгийн газар, өөрийн сумын нөөц бололцоог түшиглэн мод тарих ургуулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.	70	
3		Төв суурин газрын ногоон байгууламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэн иргэн бүр нэг мод тарих аян өрнүүлж хамгаалалтыг сайжруулах .	2021-2024	Байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв Хувийн хөрөнгө Төсөл хөтөлбөр	Мод Тарьс Н Байгу Ллага ААН 6 Айл өрх-	дотоодын аялал жуулчлалыг энэ маршрутаар хөгжүүлэх бэлтгэл ажлыг хангана			2021 онд Монгол улсын ерөнхийлөгчийн зарлигийн дагуу 15 айл өрх, 3 байгууллага нийт 500 мод бут тарьсан. 2022 онд Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, орчны бохирдлыг бууруулах зорилтот жилийн хүрээнд сумын иргэд, аж ахуйн нэгжүүд 5252 мод, бут тарьснаас ургалт 80 %-тай байна. Тус сумын 2 цэцэрлэгт хүрээлэн 2895 ш шинээр /гацуур, шинэс, нарс, чацаргана, хайлаас, улиас зэрэг/ мод бут шинээр тарьж ургуулж байна. Далай гүний хошууны Алтанхуяг ноёны удамыхан 173 ш, 2-р багийн нутаг “Ар булагийн дэнж”-д Балдангийн үр хүүхдүүд “Шинэс ойн төгөл” байгуулан шар хуайс 500ш, шинэс 100ш гацуур 2 буйлс 60 ш, нийт 662 мод тарин ургуулж байна. 1000ш мод, 20 байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд 700 гаран модыг тус тус тарьсан байна.	100	
		Иргэдийн байгаль хамгаалах боловсрол	2021-2024	Байгаль	Орон Нутгийн					Иргэдийн байгаль хамгаалах боловсрол мэдлэгийг	100	

4		мэдлэгийг дээшлүүлж, элсний нүүдэл ихсэж байгаа зарим газруудад мод бут, олон наст тарих аргыг туршиж эхлэх		орчин хариуц лагын мэргэж илтэн	төсөв					дээшлүүлэх зорилгоор элсний нүүдлээс хамгаалах мод бут тарих мэдээлэлийг цахимаар болон танхимын сургалтуудыг хийсэн. Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тус сумын иргэд, аж ахуйн нэгжүүд энэ хавар 5252 мод, бут тарьснаас ургалт 80 %-тай байна. Тус сумын 2 цэцэрлэгт хүрээлэнд 2895 ш шинээр /гацуур, шинэс, нарс, чацаргана, хайлаас, улиас зэрэг/ мод бут шинээр тарьж ургуулж байна. Далай гүний хошууны Алтанхуяг ноёны удамыхан 173 ш, 2-р багийн нутаг Ар булагийн “Хөвийн дэнж”-д Балдангийн үр хүүхдүүд 662 ш, Алтан шар зам цэцэрлэгт хүрээлэнг Шарлингийн орчим байгуулж 1000ш мод, 20 байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд 700 гаран модыг тус тус тарьсан байна. Элсний нүүдэл ихсэж байгаа газруудад мод тарихаар иргэдийн хүсэлт ирж байгаа тул 2022-2030 он хүртэл мод тарих шаардлагатай байгаа газруудын судалгааг гаргаж сумын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгуулахаар төлөвлөсөн. Монгол Улсын төв цэгийн орчимд		
4.2.Аялал жуулчлал												
1	Зорилт 1. Байгаль, түүх, соёлын өвд түшиглэсэн тогтвортой аялал жуулчлалыг	Зарим иргэдийг хөтөч, угтан үйлчлэгчийн зэрэг сургалтад хамруулж, нутгийн онцлогтой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэн, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний, чанар, стандартыг сайжруулан	2021-2024	Байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		жуулчин хүлээж авдаг айл өрхүүдийг хөтөч, угтагчийн			Тус суманд гэрээрээ жуулчид хүлээн авдаг хэд хэдэн айл өрхүүд байдаг. Тэдгээр айл өрхүүд нь жуулчид хүлээн авч гэр буудал ажлуулах, тэмээ, морь унуулах зэргээр жуулчдад үйлчилж байна.	70	

	хөгжүүлж, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.	жуулчдын тоог суурь түвшингээс 50 хувиар нэмэгдүүлнэ.					сургалтанд хамруулна. 10 хүн			Тус сумын түүх соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг 28 гэрээт хамгаалагч хариуцдаг бөгөөд тэдэнд хамгаалалт болон аялал жуулчлалд үл хөдлөх дурсгалт газруудаа хэрхэн эргэлтэнд оруулах талаар мэдээ мэдээлэл өгч ажиллаж байна.		
2		Монголын нүүдлийн соёлын онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүнүүдийг үйлдвэрлэж, аялал жуулчлалын эргэлтэд оруулан, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.	2022-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Иргэд ААН-ийн хөрөнгө		Аялал жуулчлалын брэнд бүтээгдэхүүнтэй болсон байна.			Монголын нүүдлийн мал аж ахуйн соёлын онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүнүүдийг 5-р багийн Д. Цэрэндолгор “ Таван тансаг” нэртэйгээр үйлдвэрлэж, сумын иргэдэд төдийгүй жуулчидад зарж борлуулан өөрийн орлогыг нэмэгдүүлж байна. Цаашид санал санаачилга гаргаж байгаа иргэдийг дэмжин ажиллаж байна. Аялал жуулчлалын эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх чиглэлээр Тус сумын нутагт аялал жуулчлалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг жуулчины бааз 2, гэр кейп 5 байна. Sweet gobi жуулчины баазад гадаадын 562 , дотоодын 42 жуулчин ирж амарсан, мөн 1 эвент арга хэмжээ зохион байгуулсан. /Од харангаа жаз хөгжим сонсох/.	100	
3		Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн нөөц, даацад тулгуурласан эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	2021	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	ААН -ийн хөрөнгө	2	ширээт цагаан нуур, мөнгөн булаг орчим эко аялал жуулчлал хөгжүүлнэ.			3-р багийн нутагт орших тусгай хамгаалттай газарт нутагладаг иргэд зуны улиралд аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулж өөрийн орлогоо нэмэгдүүлэн ажиллаж байна. тусгай хамгаалалтын газарт аялал жуулчлалын бааз байгуулах 1 хүсэлт ирснийг багийн иргэдийн нийтийн хуралдаанд хэлэлцүүлсэн.	70	
		Аялал жуулчлалыг дараах маршрутаар хөгжүүлнэ. Өндөр гэгээн Занабазарын түүхэн замналаар аялах машрут: Элсэн тасархай	2021-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан	ААН жуулчины бааз, иргэдийн хөрөнгө		Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх			Элсэн тасархай, Их бага Монгол уул, Ширээт цагаан нуур, Дуут манхан, Мөнгөн булаг, Монгол орны төв цэг зэрэг тус сумын аялал жуулчлал маршрутаар жуулчид зорин аялах нь нэмэгдсэн. Сумын нутаг дэвсгэрт 2 жуулчины бааз үйл ажиллагаа явуулж байна.	90	

4		– Их, бага Монгол уул - Ширээт цагаан нуур – Дуут манхан- Мөнгөн булаг- Монгол орны төв цэг,		мэргэжилтэн		2 Жуулчны бааз				Баянговь жуулчины бааз энэ зуны хувьд голдуу Солонгос жуулчид 700 гаруй ирж амарсан. Орос хятадын хил хаасан учраас тэр орнуудаас жуулчид ирээгүй. Дотоодын жуулчин 300 -аад хүлээн авсан. SWEET GOBI жуулчины баазад 562 гадаад жуулчин, дотоодын 42 жуулчин хүлээж авсан. Монгол Улсын төв цэгт “Гал голомт цогцолбор” төсөл хэрэгжүүлэхээр Улсын Их Хурлын гишүүдэд хандсан. Сумын Тамгын газрын төсөвт 11 сая төгрөгөөр Төв цэгт аялал жуулчлалын цогцолборын эскиз зураг хийлгэх мөнгө тусгагдсан. Холбогдох байгууллагаас санал авч байж хийхээр төлөвлөөд байна.		
5		Аялал жуулчлалын гол чиглэл дагуу дэд бүтцийг хөгжүүлж, отоглох цэг, авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолбор байгуулах иргэдийн санал санаачлагыг дэмжиж ажиллана.	2023-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн						Тус сумын нутагт байрлах Их боригдойн 2-р багийн төвөөс баруун тийш 1 км орчимд байрлах Алтан шар зам дууны хөшөөний дэргэд аймгийн ӨВАЗЗАТӨХХК-тай хамтран цэцэрлэгт хүрээлэн, авто машины зогсоол зэргийг байгуулж байна. Зам дагуу ногоон байгууламж байгуулж байгаа тул усалгааны асуудлыг сум хариуцаж худаг гаргахад нь 10 сая төгрөг зарцуулсан.	70	
6		Байгаль, түүх, соёл, мал аж ахуй, танин мэдэхүйн чиглэлээр орон нутгийн аялал жуулчлалын сүлжээ бий болгож, түүнд түшиглэсэн соёлын үйлдвэрлэл, брэнд бүтээгдэхүүн бий болгоно.	2021-2024	ЗДТГ-ын байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтэн	Орон нутгийн төсөв		Соёлын чиглэлээр шинэ брэнд бүтээгдхүүн бий болгож хамтарч ажиллана			Тус сумын 3-р багийн зарим иргэд жуулчдад тэмээ болон морь унуулах, гэр түрээслэх, хийсэн гар урлал, айраг, сүү цагаан идээ, бүтээгдэхүүнээ борлуулах, үндэсний спорт болох нум сум харвуулах зэрэг үйл ажиллагаа явуулж байна. Сумын айраг аймгийн брэнд бүтээгдэхүүн болов. Аймагт Б. Цэрэндолгор нь цагаан идээний үзэсгэлэн худалдаанд оролцож бүтээгдэхүүнээ борлуулсан. 2-р багийн малчин Ц. Дашдэмбэрэл айрагны хөхүүр захиалгаар хийж борлуулсан байна.	90	
Хэсгийн дундаж											**84.4%**	
ТАВ.“КОВИД-19” ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГО												
1	Зорилт 5.1. “Ковид-19” халдварт цар тахлаас үүдэлтэй эдийн	Халдварт цар тахлын үед нийгмийн хамгааллын арга хэмжээг шуурхай авч хэрэгжүүлнэ.	2021-2022	ЗДТГ	Улсын төсөв 5400,0				1.9	Ковид-1 өвчин гарсантай холбогдуулан ард иргэд рүү хандсан нийгмийн хамгааллын олон арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулав. Үүнд:	100	

	засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулах бодлогын арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.									1.Аймгийн онцгой комиссоос 80 өрхөд гурил будаа зэрэг хүнсний зүйлийн тусламж үзүүлсэн. 2.НҮБ-ын хүн амын сангаас эмэгтэйчүүдийн багц 10 хүнд олгов.		
2		Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлэгт түргэн шуурхай, чирэгдэлгүй хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.	2021	ЗДТГ	Улсын төсөв					Цар тахалын үед нийгмийн халамжийн үйлчилгээ иргэдэд чирэгдэлгүй хүрсэн.	90	
3		Цар тахлын үед түлээ, нүүрс, хүнсний хомсдолд орж болзошгүй иргэдэд төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжүүдтэй хамтарч, дэмжлэг туслалцаа үзүүлнэ.	2021-2022	ЗДТГ	Орон нутгийн болон хувийн хэвшлээр				1.2	Тус суманд коронавирус ковид-19 цар тахал гарсантай холбогдуулан Арвай илч ХХК-аас ирүүлсэн 18 тн нүүрсийг сумын төвийн 162 өрхөд олгов.	90	
4		Түлээ, нүүрс, хүнс, шатахуун зэрэг өргөн хэрэглээний барааны үйлдвэрлэл, савлалт, хүргэлт, тараалт, борлуулалтыг хэвийн явуулах нөхцөлийг бүрдүүлж, үнийн өсөлт үүсэхээс сэргийлж ажиллана.	2021-2022	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардах гүй			-	-	Сумын гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөнд тодотгол хийж сумын төвд үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж нэгж байгууллагуудтай хүнс,өргөн хэрэглээний бараа, шатахууны найдвартай бэлэн байдлыг хангах гэрээ байгуулан ажиллаж байна.	100	
5		Аж ахуйн нэгж, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, ариун цэвэр, халдваргүйн горимыг хангахад	2021-2022	ЗДТГ	Хөрөнгө шаардах гүй			-	-	Суманд үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж нэгж байгууллагуудад ковидын үед ажиллах хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, ариун цэвэр, халдваргүйн горимыг барьж ажиллах талаар мэдээлэл сурталчилгааг тогтмол хүргэж халдвар хамгааллын дэглэмийг баримтлуулж байна.	100	

		шаардлагатай мэдээлэл, сурталчилгаа хийх, сургалт зохион байгуулах замаар ажлын байраа хадгалах, орлоготой байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.										
6		Цар тахлаас үүдсэн эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийг даван туулахад чиглэсэн дэмжлэг, туслалцааг нэмэгдүүлэх чиглэлээр түнш байгууллага, иргэдтэй идэвхтэй хамтран ажиллана.	2021-2022	ЗДТГ	Орон нутгийн болон бусад 13.2				13.7	2021 оны 04 дугаар сарын 01-наас 04 дүгээр сарын 20-ныг хүртэл албан байгууллага, аж ахуй нэгж, иргэд сумын Онцгой комиссын дансанд 2600000 төгрөг, 11668300 төгрөгийн дархлаа дэмжих бүтээгдэхүүн, халдвар хамгааллын хэрэгсэл, хүнс, түлээ нүүрсийг хандивласан байна. Дээрх хандивыг Онцгой комисс, Шуурхай штабын хэвийн үйл ажиллагааг хангах, хяналтын постуудад үүрэг гүйцэтгэсэн албан хаагч,эрүүл мэндийн салбарын эмч, ажиллагсдын халдвар хамгааллын хэрэгсэл, сумын төвийн айл өрхүүд, иргэд, дотуур байрны хүүхдүүд, тусгаарлах эмнэлэг, тусгаарлан ажиглах байранд байсан хүмүүс, сумын онцгой комисс шуурхай штабт ажиллаж байгаа албан хаагчид, аймгаас ирж ажилласан баг хамт олон зэрэг 1000 гаран хүний дархлааг дэмжихэд, сумын төв дээр амьдарч байгаа 160 гаран өрх айлуудын түлээ түлшинд зориулан олгосноос гадна .Эрүүл мэндийн төвийн болон бусад байгууллагуудын албан хэрэгцээнд олгосон байна. Мөн аймгийн төвд амьдардаг 10 гэр бүл 1550000 төгрөг цуглуулж дархлаа дэмжих бүтээгдхүүн витамин C,D, цайр, халуун бууруулах болон цус шингэлэх зэрэг эм бэлдмэлийг	100	

										авч аймгийн ИТХ-ын төлөөлөгч Дашжанцангаар дамжуулан 200 гаран айл өрхөд тараан олгосон байна.		
7		Отор нүүдэл хийж байгаа малчдад эрүүл мэнд, нийгмийн үйлчилгээг хүргэх, мал сүргээ онд оруулах талаар отор хүлээн авагч аймаг, сумдтай хамтран ажиллах замаар орон нутгийн эдийн засгийн өсөлтийг хадгална.	2021-2022	ЗДТГ	Орон нутгийн болон бусад 1,0		Отор нүүдэл хийж байгаа малчдад эрүүл мэнд, нийгмийн үйлчилгээг хүргэсэн байна		0.7	2020-2021 оны өвөл хаврыг даван туулахаар өөр аймаг руу сум руу отроор явсан айл өрхүүдэд сумаас 2 удаа, аймгийн ажлын хэсэгтэй 1 удаа бүгд 3 удаа эргэлт хийж тэдэнд эрүүл мэндийн, түлээ нүүрс, өвс, тэжээлийн зэрэг туслалцааг үзүүлэв. 2021-2022 оны өвлийн тухайд отроор яваад ирээгүй 18 өрх, энэ онд шинээр 2 өрх явсан байна. Отроор явсан малчид очсон газраа төрийн болон нийгмийн үйлчилгээг саадгүй авах боломжтой байна.. Малчдыг отроор хүлээн авагч аймаг , сумтай шинэчилсэн гэрээ хэлцэл хийгдээгүй байна.	100	
1	5.2.“Ковид-19” халдварт цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, бэлэн байдлыг хангахтай холбоотой төсвийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.	Цар тахлын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, шаардлагатай тохиолдолд зарцуулах зорилгоор сумын Засаг даргын нөөц сангийн гамшгаас хамгаалах хөрөнгийн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	2021-2022	**ЗДТГ**	Орон нутгийн болон бусад				17.6	Сумын засаг даргын нөөц хөрөнгийн хэмжээ оны эхэнд 12 сая төгрөг байсныг цар тахалтай холбогдуулан 43027.0 мян.төгрөг болгож нэмэгдүүлсэн байна. Энэ хөрөнгөний 13741,5 мян.төг-ийг цар тахалтай холбоотой арга хэмжээнд зарцуулсан байна.	100	
2		Төр болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авахад зориулсан санхүүжилтийг	2021-2022	ЗДТГ	Орон нутгийн болон бусад эх үүсвэр				6.4	Цар тахалтай холбогдуулан Эрүүл мэндийн төвийн шатахууны зардал 1500000, хүчилтөрөгчийн баллон худалдан авахад 1000000.төг, түргэвчилсэн оношлуур 3300000 төг--ийн, ЕБС-д 993890 төгрөгөөр ууриар ариутгагч, болон ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодис авахад нь цэцэрлэгт 297700 төг-өөр ариутгагч ,	100	

		боломжит хэмжээгээр нэмэгдүүлнэ.								болон ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодис авахад нь тус тус олгосон байна. Мөн аймгийн засаг даргын эрх шилжүүлснээр 8000000 төгрөгийг тусгаарлан ажиглах байрыг тохижуулах, аймгаас ирсэн хариу арга хэмжээний багийн үйл ажиллагаа болон, сургууль, цэцэрлэг зэрэг байгууллагуудад халуун хэмжигчтэй гар ариутгагч авахад зориулсан байна. Мөн сургуулв цэцэрлэг зэрэг байгууллагуудад 320,0 мян.төг-өөр гар ариутгагчтай халуун хэмжигч тус тус авч өгсөн		
3		Цэцэрлэгийн хүүхдүүд, жирэмсэн, ахмад настан, зорилтот бүлгийн иргэдийг улирлын томуугийн вакцинд хамруулна	2021	ЭМТ	Улсын төсөв		Хамрагдвал зохих иргэнд бүрэн хамрагдсан байна.	-	-	2021 онд 2 настай хүүхэд 8, 3-5 настай 94 хүүхэд, 6-11 насны 220 хүүхэд, жирэмсэн ээж 8 тус тус бүгд 330 хүнд 2022 онд 142 иргэн хамрагдсан. Ахмад настан 48, жирэмсэн 4, хүүхэд 78, бусад 12 хүн хамрагдсан байна.	100	
4		Халдварт өвчний голомтод ажилласан албан хаагчдад урамшуулал, дэмжлэг олгоно.	2021	ЭМТ	Улсын төсөв				14.1	Халдварт өвчний голомтод ажилласан албан хаагчдад 18 хүнд илүү цагийн хөлс Нэг удаагийн тэтгэмж урамшуулал 22 хүнд 3 сая төг нэг удаагийн тэтгэмж олгосон	100	
5		Коронавируст халдварын батлагдсан тохиолдолд хэрэглэгдэх вирусийн эсрэг эм, сонгомол антибиотик, үрэвслийн эсрэг эм, тариа, оношлуур, хамгаалах хэрэгслэлийн нөөцийг бүрдүүлнэ	2021	ЭМТ					55.7	2021 онд Вирусын эсрэг эм, Сонгомол антибиотик арбидол, Үрэвслийн эсрэг эм тариа, Хамгаалах хэрэгсэл орлого авч эмчилгээнд зарцуулсан. 11 дүгээр сарын 1-ний байдлаар Вирусын эсрэг эм- 3500,0 мян төг, Үрэвслийн эсрэг эм тариа- 4200,0 мян төг, Хамгаалах хэрэгсэл- 4985,0 мян төгрөгний нөөцтэй байна. 2022 онд 17.4 сая төгрөгийн эм хамгаалах хэрэгслийн үлдэгдэлтэй байна.	100	

1	5.3.Шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдвараас сэргийлэх, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангана.	Эрүүл мэндийн төвд халдварт өвчний тандалт, сэргийлэлтийн шуурхай удирдлагын багийг байгуулна.	2021-2022	ЭМТ	төсөв			-	-	Сумын засаг даргын захирамжаар халдварт өвчний тандалт, сэргийлэлтийн шуурхай удирдлагын баг, түүний ажиллах журмыг батлан ажиллаж байна.	100	
2		Нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдлын үеийн нөөцийн агуулахыг бий болгож, хариу арга хэмжээний нөөцийн бэлэн байдлыг бүрдүүлнэ.	2021	ЭМТ	Улс, орон нутгийн төсөв				11.3	Хамгаалах хувцас хэрэглэл нь комбинзон 204 халаад 429 малгай 250 нүүрний хаалт 434 N95 80 спирт 5л санитол 7л байна. эмийн нөөц цефазолин 350 цефатоксин 900 ибупрофен 1000 витамин д 400 витамин с 100 аспирин 100 800 гропириназин 200 кагоцел 180 парацетамол 100 эдгээр нь 3 сарын нөөц болно.	90	
3		Тархвар судлал, халдварт, зоонозын халдварт өвчний чиглэлээр эмч мэргэжилтнийг бэлтгэх, ЭМГ-аас зохион байгуулж буй сургалтанд хамруулж, чадавхжуулна.	2021-2022	ЭМТ	Улсын төсөв				0.7	2021 онд ЭМГ-аас танхимаар 6 удаагийн, цахимаар 22 удаагийн сургалтанд эмч эмнэлгийн мэргэжилтэнүүд тус тус хамрагдлаа. / Тухайлбал: хамгаалах хувцас өмсөх тайлах дараалал голомтод ариутгал халдваргүйтгэл хийх Нянгийн тэсвэржилтийн оношилгооны чадамж, Корона вирусээс урьдчилан сэргийлэх хариу арга хэмжээ авах, сум багийн эмч нарыг чадвахжуулах сургалт, Корона вирус халдвар зовид-19 цар тахалын үед нийгэм сэтгэл зүйн дэмжлэг үзүүлэх зааврыг танилцуулах сургалт/ 2022 онд 2 эмч , ажилтан “Корона вируст халдвар, түүний эмчилгээ “ сургалтнд 2 удаа хамрагдсан.	100	
4		Цар тахлын үед ажиллах тусгаарлах болон тусгаарлан ажиглах байрыг	2021-2022	ЭМТ	Улс, орон нутгийн болон				4.5	Тус сумын хуучин эрүүл мэндийн төвийн байрыг халдвартын тасгаар ажиллуулж 11-р сарын 1-ний байдлаар 180 хүнийг хэвтэн эмчлүүлсэн байна Цар тахалын эхэн үед сургуулийн дотуур байр,	100	

		томилгоожуулж, бэлэн байдлыг хангана.			бусад эх үүсвэр					хүүхдийн цэцэрлэгийн байрыг тусгаарлан ажиглах байраар бэлтгэж тохижуулан тэнд ажиллах эмч, тогооч, үйлчлэгч, хамгаалалтын ажилтан, цагдаа нарыг томилгоожуулан ажиллуулав		
5		Цар тахлын үед ажиллах мэргэжлийн байгууллага болон дэмжлэг үзүүлэх тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын харилцан ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулж, зарим дадлага, сургуулилтыг зохион байгуулна.	2021-2022	ЭМТ	Орон нутгийн төсөв				0.6	Тус суманд гарсан коронавируст ковид-19 цар тахалыг эсрэг хариу арга хэмжээг зохион байгуулахад Аймгийн Онцгой комиссын гишүүн , аймгийн Мал эмнэлгийн газрын дарга А.Нямдаваа ахлуулсан, бүрэлдхүүнд нь БОЭТ-ийн стратеги , бодлого төлөвлөлт хариуцсан дэд захирал Г.Дашжанцангаар ахлуулсан БОЭТ-ийн эмчилгээний баг, Аймгийн Цагдаагийн газрын эрүүгийн цагдаагийн тасгийн эрүүгийн ахлах мөрдөгч хошууч З.Мягмарсүрэн, ахмад Амартүвшин Онцгой байдлын газрын гал түймрийн улсын хяналтын улсын байцаагч ахмад Г.Балжинням нараар ахлуулсан эргүүл хяналтын баг,Мал эмнэлэг, Зооноз өвчин судлалын ариутгал халдваргүйтлийн баг, Мэргэжлийн Хяналтын газар, Эрүүл мэндийн газрын тархвар судалгааны баг, 4-р цэцэрлэгийн тогооч нар зэрэг 32 албан хаагчаа бүрдсэн хариу арга хэмжээний баг ажилласан. Эдгээр баг хамт олон, албан хаагчид маань батлагдсан болон сэжигтэй тохиодлын үед эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх, батлагдсан болон сэжигтэй тохиолдлын 1 болон 2-р хавьтлын тархвар зүйн судалгаа, тандалт хийх, халдвараас сэргийлэх болон голомтын эцсийн халдваргүйжүүлэлт хийх, иргэдээс ПГУ болон түргэвчилсэн шинжилгээ авах, сумын төвийн болон сумаас орох гарах хөдөлгөөнд хяналт тавих зэргээр сумын онцгой комисстой маш сайн хамтран	100	

										ажиллаа. Ингэж ажилласны үр дүнд 4 голомтоос улбаатай 13 голомтыг хяналтандаа бүрэн авсан гэж үзэж байна.		
6		Шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл, сургалт сурталчилгааг иргэдэд цахим хэлбэрээр хүргэх ажлыг зохион байгуулна.	2021-2022	ЭМТ	Улсын төсөв			-	-	Ковид-19 өвчин гарсантай холбогдуулан ЭМЯ-аас гарсан зөвлөмж, аймгийн Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв, Эрүүл мэндийн газраас гаргаж байгаа зөвлөмж, мэдээ, мэдээллийг сумын Бүрд сумын эрүүл мэндийн төв группээр нийтэд мэдээлж байна. Бүрд сумын эрүүл мэндийн төв, Бүрд эрүүл мэндийн төв, Пүрэвдоржийн нэрэмжит Бүрд сумын ерөнхий боловсролын сургууль, Бүрд сумын зарын нэгдсэг групп зэрэгт ковид-19 өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх 59 мэдээ, мэдээлэл тавигдаж 113 хүн лайк дарж, 25 коммент, 10 хүн шейрлэсэн байна.	100	
1	5.4. Цар тахлын үед боловсролын үйлчилгээг тасралтгүй тэгш, хүртээмжтэй явуулах нөхцөлийг бүрдүүлж, ажиллана.	Хорио цээрийн дэглэмийн үед хэмнэгдсэн зардлыг тооцож, нэн шаардлагатай арга хэмжээнд сумын Онцгой комиссын шийдвэрийг үндэслэж, зарцуулна.	2021-2022	ЗДТГ	Орон нутгийн төсөв				13.7	Сумын ИТХ-аар төсвийн тодотгол хийлгэж ковид-19 өвчинтэй холбогдуулан гарсан зардлыг санхүүжүүлэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, зэрэг арга хэмжээнд зарцуулсан. Мөн ковид-19 өвчин гарч эхэлж байх үед аймгаас ирж ажилласан хариу арга хэмжээний багийхны хоолны зардлыг цэцэрлэгийн төсвөөс санхүүжүүлсэн.	100	
2		Сурагчдад цахимаар явуулах хичээлийн цагийг зохистой хэмжээнд хүргэхийн зэрэгцээ, сургалтын хөтөлбөрийн хоцрогдол гаргахгүй байх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.	2021-2022	ЕБС	Улсын төсөв					Цаг үеийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан 2020-2021 оны хичээлийн жилд 20 долоо хоногийг танхимын бус хэлбэрээр сургалтын үйл ажиллагааг зохион байгуулан БШУ-ны яамны теле хичээлийн хуваарийн дагуу 1-12-р ангийн сурагчид хамрагдаж, анги удирдсан болон мэргэжлийн багш нар хяналт тавьж, теле хичээлийн хамрагдалт 62.5- 80% байв.	100	

										Мэргэжлийн багш нар цахим хичээлийг бэлтгэн, сурагчдын бие даан гүйцэтгэх дасгал даалгаврыг хэвлэж групп чат болон багийн дарга нараар дамжуулан хүүхдүүдэд хүргэж эргэх холбоотой ажиллав. Боловсролын үнэлгээний төвөөс 2, 4, 6, 7, 8-р ангийн 8 хичээлээр чанарын үнэлгээ хийгдэж, сургуульд суурилсан үнэлгээг 2-12-р ангийн 18 хичээлээр хийж, гарааны үнэлгээ тогтоов. Оношлох үнэлгээнд дүгнэлт хийж, хүүхэд нэг бүрийн ахиц амжилтыг тооцож, бие даан ажиллах дасгал ажлын дэвтрийг ялгаатай байдлаар бэлтгэн, хичээлийн агуулгыг интеграцчилан, үр дүнд хяналт тавьж ажиллаж байна. Мэргэжлийн багш нар хосолсон сургалтын арга зүйд суралцаж, агуулгын хоцрогдол нөхөх интерактив хичээл болон цахим ном бэлтгэн сургуулийн “Цахим хичээл” сайтад 18 мэргэжлийн 76 хичээл 16 цахим ном байршуулж арга зүй, туршлагаа түгээн дэлгэрүүлж байна.		
3		Цар тахлын үед сургалтын байгууллагын орчинд халдваргүйтгэл хийх, хамгаалах хувцас хэрэгслээр хангаж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ	2021-2022	ЕБС СӨББ	Улсын төсөв				1.0	Сургуулийн орчинд ариутгал халдваргүйтгэл 7 хоногт 2 удаа хийж байна. Халдвар гарсан анги танхимд тухай бүрт ариутгалыг хийдэг. Халдвараас урьдчилан сэргийлэх үүднээс 791000 төгрөгийн халдваргүйтгэлийн бодис, 1 удаагийн хамгаалах хэрэгсэл, ариутгал халдваргүйтгэлийн бодис авч нөөцлөсөн. Вакцинжуулалтын 2 дугаар тунд 43 албан хаагч, 3 дугаар тунд 34 албан хаагч хамрагдаад байна.	90	

4		Сургууль, цэцэрлэг цахим, теле хичээл бэлтгэн, технологийн сан бүрдүүлж, гэнэтийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийн үед хичээл сургалтыг тасралтгүй үргэлжлүүлж, танхимын болон танхимын бус хосолсон хэлбэрээр хүүхдийн сурах үйл, оролцоог дэмжин, тэгш хүртээмжтэй, чанартай зохион байгуулна.	2021-2022	ЕБС СӨББ	Улсын төсөв					Гэнэтийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийн үед хичээл сургалтын үйл ажиллагааг тасрахгүйгээр үргэлжүүлэх үйл ажиллагааг хангах чиглэлээр цахим болон теле хичээлийн санг мэргэжлийн 18 хичээл тус бүрээр бэлтгэн сургуулийн цахим хичээлийн сантай болов. Мөн сурагчдын сурах үйлийг дэмжих зорилгоор гарааны үнэлгээг тогтоон, бие даан ажиллах дасгал ажлын дэвтэр болон суралцагчдын түвшинд тохирсон даалгаврыг нэмэлтээр боловсруулан ажиллуулж, ахиц амжилтыг тооцон, багш суралцагч, эцэг эхчүүдэд арга зүйн дэмжлэг үзүүлэн, эргэх холбоотой ажиллаж байна. Суралцагчдын сурлагын хоцрогдлыг нөхөх, танхим ба цахим хосолсон “Хосолсон сургалтын арга зүйд дэмжлэг үзүүлэх” сургалтад сургалтын менежер бага, дунд ангийн 2 багш хамрагдан арга зүйн, сургалт судалгаа, мониторинг хийх арга аргачлалд суралцахаар боллоо.	100	
ТАВ.“КОВИД-19” ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГО БҮЛГИЙН ДУНДАЖ											98.2	
НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ БҮЛГИЙН ДУНДАЖ											92,1	
ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСАГ											87.8	
ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО											94	
ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖИЛ , АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ БҮЛГИЙН ДУНДАЖ											84,4	
БҮГД											91,3	89,9

ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР